

Τμήμα Οικονομικών
Επιστημών

**MSc law &
economics**

DEPARTMENT of ECONOMICS,
UNIVERSITY of MACEDONIA
and SCHOOL of LAW,
ARISTOTLE UNIVERSITY of THESSALONIKI

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Νομική Σχολή

ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΟΙ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ
ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ**

Της
ΠΑΣΧΑΛΙΑΣ ΣΤΑΪΚΟΥ (Α.Μ.: mle 20020)

Επιβλέπων καθηγητής: Ρήγας Γιοβαννόπουλος

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης Δίκαιο και Οικονομικά
(με εξειδίκευση: Δίκαιο και Οικονομικά στον Τομέα των Επιχειρήσεων)

Νοέμβριος 2021

Στην αγαπημένη μου οικογένεια, στον αγαπημένο μου παππού, Γιώργο και στην αγαπημένη μου γιαγιά Ελένη, αρωγούς και συμμάχους σε κάθε προσπάθειά μου..

Περίληψη

Το πρόβλημα των ελαττωματικών αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης των Ανωνύμων Εταιριών αποτελεί αδιαμφισβήτητα ένα από τα πιο περίπλοκα και ακανθώδη ζητήματα του δικαίου των εμπορικών εταιριών. Αυτό συμβαίνει, καθώς η Γενική Συνέλευση των μετόχων είναι το ανώτατο όργανο της εταιρίας, στο οποίο συμμετέχουν όλοι οι μέτοχοι, έχει αρμοδιότητα να αποφασίζει για κάθε εταιρική υπόθεση και ως εκ τούτου το κύρος των αποφάσεων που λαμβάνει έχει πολλαπλές συνέπειες τόσο για την εταιρία όσο και για τα συμφέροντα των μετόχων και τρίτων προσώπων.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση των ελαττωμάτων των αποφάσεων και η κατανόηση των επιμέρους ζητημάτων που καθιστούν τις εν λόγω αποφάσεις κομβικής σημασίας λόγω των συμφερόντων που διακυβεύονται. Ακυρωσία, ακυρότητα και ανυπόστατο αποτελούν τις τρίτες περιπτώσεις ελαττωμάτων των αποφάσεων που προβλέπονται στα άρθρα 137, 138 και 139 του Ν. 4548/2018 και οι οποίες θα αποτελέσουν αντικείμενο ανάλυσης της παρούσας.

Ειδικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας θα γίνει μια εισαγωγή στον τρόπο λήψης έγκυρων αποφάσεων από την Γενική Συνέλευση και στα επόμενα κεφάλαια θα αναλυθούν τα επιμέρους είδη των ελαττωματικών αποφάσεων. Συγκεκριμένα, στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναλυθεί το ζήτημα της ακυρωσίας των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης με ειδικότερη αναφορά των περιπτώσεων που μνημονεύει ο νόμος και των τρόπων προστασίας των μετόχων και των τρίτων. Στη συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο αντικείμενο μελέτης θα αποτελέσει η ακυρότητα των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης, όπως προβλέπεται ρητά στο άρθρο 138 και στο οποίο θα γίνει ειδικότερη ανάλυση των εκεί προβλεπόμενων περιπτώσεων και των προβληματικών που προκύπτουν και τέλος στο τέταρτο κεφάλαιο θα αναπτυχθεί η θεματική των ανυπόστατων αποφάσεων, της πιο πρόσφατης νομοθετικά προβλεπόμενης κατηγορίας ελαττωματικών «αποφάσεων» και των περιπτώσεων που εντάσσονται σε αυτή. Η εργασία θα ολοκληρωθεί με συμπεράσματα και παρατηρήσεις που θα προκύψουν από την ειδικότερη μελέτη των επιμέρους ζητημάτων που έχουν αναλυθεί στο κύριο μέρος της.

Λέξεις κλειδιά: Εμπορικές εταιρίες, Γενική Συνέλευση, Αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης, Ελαττωματικές αποφάσεις, Ακυρωσία, Ακυρότητα, Ανυπόστατο

Abstract

The problem of the defective decisions of the General Assembly of S.A. is one of the most complicated and thorny issues of the trade law. This happens, as the General Assembly of the shareholders is the supreme body of the company, in which all the shareholders participate, it has the authority to decide on every corporate case and therefore the validity of the decisions it takes has multiple consequences both for the company and for the interests of shareholders and third parties.

The purpose of this thesis is the presentation of the defects of the decisions and the comprehension of the individual issues that make these decisions crucial due to the interests at stake. Cancellation, invalidity and non-existence are the three cases of defects of the decisions provided in articles 137, 138 and 139 of Law 4548/2018, which will be the subject of analysis of this thesis.

In particular, in the first chapter of this thesis, there will be an introduction to the way of making valid decisions by the General Assembly and in the next chapters the individual types of defective decisions will be analysed. Specifically, in the second chapter the issue of the annulment of the decisions of the General Assembly will be analyzed with more specific reference to the cases mentioned by the law and the ways of protection of shareholders and third parties. Afterwards, in the third chapter, the object of study will be the invalidity of the decisions of the General Assembly, as it is explicitly provided in the article 138 and in which a more specific analysis of the cases provided and the problems that arise will take place and finally in the fourth chapter the issue of the non-existent decisions will be developed, the most recent provided by the law category of defective «decisions» and the cases included in it. The thesis will be completed with conclusions and observations that emerge from the more specific study of the individual issues that have been analyzed in the main part.

Keywords: Trading companies, General Assembly, The decisions of the General Assembly, Defective decisions , Annulment, Invalidity, Non-existent

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	1
Κεφάλαιο 1 ^ο	3
Οι αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης	3
1.1. Η Γενική Συνέλευση γενικά.....	3
1.2. Προϋποθέσεις για την έγκυρη λήψη απόφασης	4
1.2.1 Σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης.....	6
1.2.1.1. Αρμόδιο όργανο	6
1.2.1.2. Πρόσκληση για τη σύγκληση της γενικής συνέλευσης-δημοσιεύσεις.....	6
1.2.2. Συγκρότηση της Γενικής Συνέλευσης.....	8
1.2.3. Διεξαγωγή της συζήτησης-Καθήκοντα του προέδρου της Γενικής Συνέλευσης	8
1.2.4. Ουσιαστικές προϋποθέσεις για την έγκυρη λήψη απόφασης	9
1.2.4.1. Απαρτία.....	9
1.2.4.2. Πλειοψηφία.....	11
1.2.5. Τρόπος λήψης των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης-Περαιτέρω διατυπώσεις	12
Κεφάλαιο 2 ^ο	14
Τα ελαττώματα των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης-Οι ακυρώσιμες αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης.....	14
2.1. Εισαγωγή.....	14
2.2. Κατηγοριοποίηση των ελαττωμάτων των αποφάσεων	14
2.3. Ακυρώσιμες αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης.....	14
2.3.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	14
2.3.2. Οι περιπτώσεις ακυρωσίας του άρθ. 137 παρ. 1	15
2.3.2.1. Γενικά.....	15
2.3.2.2. Απόφαση που λήφθηκε με τρόπο που δεν είναι σύμφωνος με το νόμο ή το καταστατικό-Περιπτώσιολογία	16
2.3.2.3. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης που δεν συγκλήθηκε νόμιμα	17
2.3.2.4. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης που δεν συγκροτήθηκε νόμιμα	19
2.4. Οι περιπτώσεις ακυρωσίας του άρθρου 137 παρ. 2.....	21
2.4.1. Μη χορήγηση οφειλόμενων πληροφοριών σύμφωνα με το άρθρο 141.....	21
2.4.2. Αποφάσεις που λήφθηκαν κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας	23
2.5. Αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ ελαττώματος και λήψης της απόφασης	25
2.5.1. Ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου	25
2.5.2 Η περίπτωση του άρθρου 135 παρ. 5	26
2.6. Ειδικές περιπτώσεις που δεν επιτρέπεται ακύρωση σύμφωνα με το άρθρο 137 παρ. 6	28
2.7. Η αγωγή ακύρωσης κατά της ακυρώσιμης απόφασης.....	29
2.7.1. Αρμοδιότητα και προθεσμία άσκησης αγωγής.....	29

2.7.2. Ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση άσκησης της αγωγής.....	30
2.7.2.1. Άσκηση της αγωγής από μετόχους.....	30
2.7.2.2. Άσκηση της αγωγής από επικαρπωτές και ενεχυρούχους δανειστές.....	32
2.7.2.3. Άσκηση της αγωγής από μέλη του Δ.Σ.....	33
2.8. Προσωρινή δικαστική προστασία.....	33
2.9. Αποτελέσματα της ακύρωσης της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης-Δημοσιότητα.....	34
2.10. Αξίωση αποζημίωσης των μετόχων.....	35
Κεφάλαιο 3^ο.....	38
Οι άκυρες αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης.....	38
3.1. Εισαγωγή.....	38
3.2. Οι λόγοι ακυρότητας ειδικότερα.....	39
3.2.1. Η λήψη απόφασης χωρίς προηγούμενη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης.....	39
3.2.1.1. Πρόσκληση προερχόμενη από την εταιρία.....	39
3.2.1.2. Πρόσκληση περιέχουσα τουλάχιστον την ημερομηνία και το τόπο της Γενικής Συνέλευσης.....	42
3.2.1.3. Δημοσιευμένη πρόσκληση σύμφωνα με το νόμο και το καταστατικό.....	43
3.2.1.4. Η περίπτωση της καθολικής Γ.Σ. – Η μεταγενέστερη δήλωση του μετόχου ότι αυτή συνεδρίασε νόμιμα.....	44
3.2.2. Ακυρότητα της απόφασης λόγω αντίθεσης του περιεχομένου της στο νόμο ή στο καταστατικό.....	45
3.2.2.1. Αντίθεση του περιεχομένου της απόφασης στο νόμο.....	45
3.2.2.2. Αντίθεση του περιεχομένου της απόφασης στο καταστατικό.....	46
3.3. Κήρυξη της ακυρότητας της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης.....	47
3.3.1. Η περίπτωση της δικαστικής προβολής της ακυρότητας-Αναγνωριστική αγωγή.....	47
3.3.2. Η περίπτωση της εξώδικης προβολής της ακυρότητας.....	48
3.3.3. Προσωρινή δικαστική προστασία.....	49
3.3.4. Ενεργητική νομιμοποίηση προβολής της ακυρότητας της απόφασης.....	50
3.3.4.1. Μέτοχοι.....	50
3.3.4.2. Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.....	51
3.3.4.3 Τρίτα πρόσωπα.....	51
3.3.5. Αρμόδιο δικαστήριο-Προθεσμία άσκησης αγωγής.....	52
3.3.6. Δημοσιότητα της απόφασης.....	53
3.3.7. Θεραπεία της ακυρότητας- Περιπτώσεις αδυναμίας θεραπείας της ακυρότητας.....	53
3.3.8. Χρονικός περιορισμός προβολής της ακυρότητας.....	54
3.3.9. Προστασία των καλόπιστων τρίτων.....	54
3.3.10. Επανάληψη άκυρης απόφασης.....	55
Κεφάλαιο 4^ο.....	56
Οι ανυπόστατες αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης.....	56
4.1. Εισαγωγή.....	56

4.2. Οι λόγοι ανυποστάτου ειδικότερα.....	57
4.2.1. Η παροχή ψήφου.....	58
4.2.2. Ψήφος μη νομιμοποιούμενων προσώπων.....	59
4.2.2.1. Ψήφος προσώπου που δεν είχε τη μετοχική ιδιότητα	59
4.2.2.2. Ψήφος προσώπου που είχε αρυσθεί τη μετοχική ιδιότητα από μη μέτοχο.....	60
4.3. Η μεταχείριση των ανυπόστατων αποφάσεων.....	60
Συμπεράσματα	62
Βιβλιογραφία-Νομολογία.....	63
Βιβλιογραφία.....	63
Νομολογία.....	66
Άλλες πηγές	67

Συνομογραφίες

Α.Ε.	Ανώνυμη Εταιρία ή Ανώνυμες Εταιρίες
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
Αρμ.	Αρμενόπουλος
Γ.Ε.ΜΗ.	Γενικό Εμπορικό Μητρώο
Γ.Σ.	Γενική Συνέλευση
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών
Δ.Σ.	Διοικητικό Συμβούλιο
εδ.	εδάφιο
εκδ.	εκδόσεις
ΕλλΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
ΕΕμπΔ	Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου
ΕπισκΕΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου
επ.	επόμενα
ΕφΑνατΚρ	Εφετείο Ανατολικής Κρήτης
ΕφΘεσ	Εφετείο Θεσσαλονίκης
ΕφΛαρ	Εφετείο Λάρισας
ΕφΠειρ	Εφετείο Πειραιά
Κ.Ν.	Κανονιστικός Νόμος
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
ΜΠρΚαβ	Μονομελές Πρωτοδικείο Καβάλας
ν. ή Ν.	Νόμος
ΟΛΑΠ	Ολομέλεια Αρείου Πάγου
ό.π.	όπως παραπάνω

παρ.	παράγραφος
ΠΠρΑθ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών
ΠΠρΘεσ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης
ΠΠρΚαρδ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Καρδίτσας
πρβλ.	παράβαλε
σελ.	σελίδα
σχετ.	σχετικά
ΤΝΠ	Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών
υποσημ.	υποσημείωση
ΧρΙΔ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου

Εισαγωγή

Η Γενική Συνέλευση είναι το ανώτατο, περιοδικό¹ όργανο της εταιρίας, το οποίο έχει εξουσία να αποφασίζει για κάθε εταιρική υπόθεση, καθώς αποτελείται από το σύνολο των μετόχων. Στη Γενική Συνέλευση οι επιμέρους δηλώσεις βούλησης εκάστου μετόχου μετουσιώνονται σε μία νέα και ενιαία βούληση, αυτή της εταιρίας, η οποία έχει δική της υπόσταση και η οποία προκειμένου να σχηματισθεί, υπόκειται σε κανόνες και αρχές. Οι αποφάσεις, λοιπόν, της Γενικής Συνέλευσης αποτελούν την έκφραση της βούλησης του ανώτατου συλλογικού οργάνου της εταιρίας και η σημαντικότητά τους έγκειται στο γεγονός ότι από αυτές εξαρτάται το κύρος και άλλων πράξεων, καθώς και τα συμφέροντα ευρύ κύκλου προσώπων².

Η Γενική Συνέλευση, όμως, ενδέχεται να λαμβάνει αποφάσεις, οι οποίες πάσχουν από ελαττώματα. Ο ν. 3604/2007 επέφερε σημαντικές αλλαγές στο δίκαιο των ανωνύμων εταιριών και μία από τις σημαντικότερες αποτελεί η ρύθμιση των ελαττωματικών αποφάσεων, με την τριχοτόμηση τους, καθώς προβλέφθηκε ρητά η κατηγορία των ανυπόστατων αποφάσεων, αλλά και διευρύνθηκαν οι περιπτώσεις ακυρωσίας και περιορίστηκαν αυτές της ακυρότητας. Η ριζική αναμόρφωση των διατάξεων των άρθρων 35α, 35β και 35γ του Κ.Ν. 2190/1920 απέβη αναγκαία, καθώς είχε κριθεί ότι οι διατάξεις αυτές ότι ήταν «νομικά εσφαλμένες, συστηματικά ανακόλουθες και δικαιοπολιτικά άστοχες».³ Ο νόμος 4548/2018 δεν εισήγαγε αξιοσημείωτες αλλαγές στις προϊσχύσασες διατάξεις, παρά μόνο επέφερε ορισμένες τροποποιήσεις, οι οποίες προέκυψαν κατά την πρακτική εφαρμογή τους⁴. Η αναμόρφωση του δικαίου των Ανωνύμων Εταιριών ήταν ανάμεσα στις μνημονιακές υποχρεώσεις που ανέλαβε η Ελλάδα αλλά αποτελούσε και πάγιο αίτημα, προκειμένου ο θεσμός να εκσυγχρονιστεί και να ανταποκρίνεται πληρέστερα στην επιχειρησιακή πρακτική⁵.

¹ βλ. Μάρκου Ι., Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Α.Ε. (Ερμηνεία των άρθρων 25-35γ Κωδ. Ν.2190/1920, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016, σελ. 17.

² βλ. Πασσιά Ι., Το Δίκαιο της Ανωνύμου Εταιρίας, Τόμος Δεύτερος μετά συμπληρώματος, εκδόσεις Αθήνα, 1969, σελ. 380 επ.

³ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ., Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 2.

⁴ βλ. Απόσπασμα αιτιολογικής έκθεσης ν. 4548/2018 επί του άρθρου 137.

⁵βλ. Περάκη Ε., Το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Ο νέος Ν 4548/2018 με εισαγωγικές παρατηρήσεις, 5^η έκδοση νομοθετικά αναθεωρημένη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 4.

Η τριμερής διάκριση των αποφάσεων σε ακυρώσιμες, άκυρες και ανυπόστατες στα άρθρα 137, 138 και 139 καθιστά με τις επιμέρους στα αντίστοιχα άρθρα προβλέψεις και ρυθμίσεις και με την βοήθεια της νομολογίας των ελληνικών δικαστηρίων πιο κατανοητή την προβληματική κάθε κατηγορίας ελαττώματος. Ειδικότερα, οι ακυρώσιμες αποφάσεις είναι αποφάσεις, τα ελαττώματα των οποίων αφορούν κατά κύριο λόγο παραβάσεις, οι οποίες έχουν λάβει χώρα κατά τη διαδικασία λήψης τους και μπορούν να προσβληθούν από τα πρόσωπα που έχουν έννομο συμφέρον προς αυτό εντός αποκλειστικής προθεσμίας 4 μηνών από τη λήψη της απόφασης ή την δημοσίευση της απόφασης στο Γ.Ε.ΜΗ. Άκυρες αποφάσεις, όπως θα δούμε αναλυτικά κατωτέρω, είναι αυτές οι οποίες λήφθηκαν χωρίς σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης ή το περιεχόμενό τους είναι αντίθετο στο νόμο ή στο καταστατικό. Η ακυρότητα τους μπορεί να προβληθεί εντός της προβλεπόμενης ενιαίας προθεσμίας δικαστικά ή εξώδικα από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον ή ακόμη και να ληφθεί υπόψη αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο, διαφορετικά επέρχεται η ίασή της, εκτός αν ανήκει στην κατηγορία των αποφάσεων που δεν υπόκεινται στην αποκλειστική προθεσμία. Τέλος, οι ανυπόστατες αποφάσεις είναι αυτές οι οποίες ελήφθησαν από πρόσωπα που δεν είχαν την μετοχική ιδιότητα ή άντλησαν το δικαίωμα ψήφου από άτομα που δεν είχαν την μετοχική ιδιότητα. Ανάλυση της κάθε κατηγορίας ελαττώματος ακολουθεί στα κεφάλαια που έπονται με ειδικότερη επεξήγηση και αναφορά σε νομολογιακά παραδείγματα.

Κεφάλαιο 1^ο

Οι αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης

1.1. Η Γενική Συνέλευση γενικά

Η Γενική Συνέλευση είναι το ανώτατο, συλλογικό όργανο της εταιρίας, το οποίο αποτελείται από το σύνολο των μετόχων, οι οποίοι συμμετέχουν στην εκάστοτε νόμιμη σύγκλησή του προκειμένου να ανταλλάξουν απόψεις επί καίριων ζητημάτων αφορόντων την εταιρία και να λάβουν αποφάσεις για αυτά, σχηματίζοντας με τον τρόπο αυτό τη βούληση της εταιρίας αναφορικά με τις εσωτερικές της σχέσεις⁶. Πρόκειται ουσιαστικά για το βουλευτικό της όργανο, το οποίο λειτουργεί στο εσωτερικό της και αρχίζει να δρα από τη στιγμή της σύστασης της εταιρίας μέχρι και την εξαφάνιση της νομικής της προσωπικότητας, μέχρι δηλαδή να μην υφίσταται πλέον στον νομικό κόσμο όταν λάβει χώρα και η εκκαθάριση και η διανομή της εταιρικής περιουσίας⁷. Η κυριαρχία της μεταξύ των οργάνων της Α.Ε. έγκειται στο γεγονός ότι σε αυτήν δικαιούνται να συμμετέχουν όλοι οι μέτοχοι εξαιτίας και μόνο της μετοχικής τους ιδιότητας, δηλ. όλοι οι φορείς του οικονομικού κινδύνου από την εμπορική δραστηριότητα της εταιρίας, ακόμη και οι μη έχοντες δικαίωμα ψήφου⁸. Η συμμετοχή εκάστου μετόχου αποτελεί, δηλαδή, το μέσο εκδήλωσης της ατομικής βούλησης του για τον σχηματισμό της εταιρικής βούλησης σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου ή του καταστατικού. Οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης συνιστούν, ωστόσο, την πρωτογενή βούληση του ανώτατου οργάνου του νομικού προσώπου της Α.Ε και σε καμία περίπτωση δεν κατακερματίζεται στις επιμέρους δηλώσεις βούλησης των μετόχων από τις οποίες συναπαρτίζεται⁹. Να σημειωθεί, όμως, ότι η υπερίσχυση της Γ.Σ. δεν μπορεί να φτάσει μέχρι το σημείο να νοσφισθεί τις αρμοδιότητες του διοικητικού συμβουλίου αναφορικά με την διαχείριση της εταιρίας, καθώς η ίδια αποτελεί εσωτερικό όργανο της εταιρίας με προκαθορισμένες από το νόμο ίδιες αρμοδιότητες¹⁰. Οι αρμοδιότητές της καθορίζονται ειδικότερα στο άρθρο 117 του Ν. 4548/2018 και δεν μπορεί να παρεκκλίνει από αυτές.

Η δράση της Γενικής Συνέλευσης κατατείνει στην συμμετοχή όλων των μετόχων στην διαδικασία ανταλλαγής απόψεων κατά την συνεδρίαση και την λήψη της κατά το μέγιστο

⁶ βλ. Ψυχομάνη Σ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 4^η έκδ., εκδόσεις Σάκκουλας, 2020, σελ. 326.

⁷ βλ. Αντωνόπουλο Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδ., εκδόσεις Σάκκουλας, 2012, σελ. 501.

⁸ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018-άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ. 1693, συναφώς βλ. ΟΛΑπ 26/1998 ΔΕΕ1998, 858 όπου το δικαστήριο, χωρίς να ακριβολογεί, αναφέρει ότι οι μέτοχοι ταυτίζονται με την εταιρία.

⁹ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ., Ακυρώσιμες αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης, ΕπισκεΔ 2, 2008, σ. 448.

¹⁰ βλ. Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019 σελ. 244.

δυνατό καλύτερης απόφασης, η οποία θα είναι αποτέλεσμα της βούλησης της πλειοψηφίας των μετόχων και η οποία θα είναι δεσμευτική για όλους, αποστολή που μάλλον ανήκει σε μία ιδεατή πραγματικότητα παρά στην καθημερινή πρακτική¹¹.

Όπως αναφέρθηκε, στην γενική συνέλευση έχει δικαίωμα συμμετοχής κάθε μέτοχος, ο οποίος αποδεικνύει την ιδιότητά του αυτή κατά την ημέρα διεξαγωγής της συνεδρίασης¹². Οι αποφάσεις μάλιστα αυτές δεσμεύουν ανεξαρτήτως όλους τους μετόχους, αυτούς που απουσιάζουν, αλλά και αυτούς που διαφωνούν. Παράνομες αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης δεν επιφέρουν δεσμευτικότητα εκτέλεσης τους από το Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο έχει το δικαίωμα να ζητήσει την ακύρωσή τους και να μην τις εφαρμόσει (βλ. παρ. 1 εδ. 1 αρ. 96 Ν. 4548/2018)¹³. Απόρροια όλων των ανωτέρω, είναι ότι οι αποφάσεις της Γ.Σ. δεσμεύουν και επηρεάζουν σημαντικά τόσο τις εσωτερικές όσο και τις εξωτερικές σχέσεις της εταιρίας. Είναι, όμως, αδιαμφισβήτητο το γεγονός ότι οι αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης δεν ακολουθούν αυτοτελή πορεία μέσα στην εταιρία. Δεν απευθύνονται σε μεμονωμένα πρόσωπα, αλλά απευθύνονται σε ευρύ κύκλο προσώπων, όπως για παράδειγμα στο δίκαιο των συμβάσεων, με επιρροή σε παρόντες και μέλλοντες μετόχους, στους δανειστές της εταιρίας αλλά και σε όποιον συναλλάσσεται με την εταιρία. Η επίδραση στα συμφέροντα ευρέως φάσματος προσώπων και το αίτημα της ασφάλειας των συναλλαγών επιτάσσουν μετά από εύλογο χρονικό διάστημα την αποκατάσταση του κύρους τους και πρέπει να υπάρχει βεβαιότητα ότι οι αποφάσεις που ελήφθησαν είναι απρόσβλητες¹⁴. Πριν οδηγηθούμε όμως εκεί, πρέπει να εξετάσουμε τις προϋποθέσεις λήψης έγκυρης απόφασης από πλευράς της γενικής συνέλευσης και στη συνέχεια τα είδη των ελαττωμάτων που οδηγούν στην δυνατότητα ή μη προσβολής της εκάστοτε ειλημμένης εκ μέρους της Γενικής Συνέλευσης απόφασης.

1.2. Προϋποθέσεις για την έγκυρη λήψη απόφασης

Προϋποθέσεις νόμιμης λειτουργίας της Γενικής Συνέλευσης είναι : «α) *ότι έλαβε χώρα πράγματι συγκέντρωση των μετόχων (αίτημα πραγματικής συγκέντρωσης), β) ότι η συγκέντρωση αυτή ήταν γενική, δηλαδή όλοι οι μέτοχοι είχαν κατ' αρχήν την δυνατότητα*

¹¹ βλ. Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019 σελ. 243, Βερβεσό Ν., Η σύγκληση της Γ.Σ. της Α.Ε., Επιχείρηση 5, 2005, σελ. 719.

¹² βλ. Σκαλίδη Λ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, στ' έκδοση, σελ. 445, εκδόσεις Παρατηρητής, 2007, Αλεξανδρίδου Ελ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 3^η έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 346

¹³ βλ. Αντωνόπουλο Β, Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε, 4^η έκδ, εκδόσεις Σάκκουλας, 2012, σελ. 519 (υπό VII) και Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019, σελ.257.

¹⁴ βλ. Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019 σελ. 266.

συμμετοχής σε αυτήν (αίτημα συμμετοχής των μετόχων), γ) ότι στην συγκέντρωση αυτή έλαβαν μέρος κατά κανόνα μόνο μέτοχοι και δ) ότι σκοπός των συγκεντρωθέντων ήταν να ασκήσουν αυτοί τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, τις οποίες έχουν στα πλαίσια της γενικής συνελεύσεως ως οργάνου της εταιρίας (αίτημα συνειδητής συγκέντρωσης)»¹⁵. Κομβικής λοιπόν σημασίας είναι αν οι παρόντες στη συνέλευση μέτοχοι έχουν συνείδηση ότι συμμετέχουν σε συλλογικό όργανο και ότι οι αποφάσεις που λαμβάνουν αποτελούν την βούληση της εταιρίας¹⁶. Συνεπώς, δεν μπορεί να υπάρξει γενική συνέλευση, εάν οι μέτοχοι δεν συνήλθαν με σκοπό τη συγκρότηση Γ.Σ., αλλά για οποιονδήποτε άλλο σκοπό τυχαίο ή ευκαιριακό, καθώς στην περίπτωση αυτή υπάρχει απλή συνάθροιση. Χωρίς την πλήρωση των ως άνω προϋποθέσεων δεν μπορεί να υπάρξει καν γενική συνέλευση και συνακόλουθα ούτε έγκυρη απόφαση αυτής.

Η παραπάνω δογματική αντιμετώπιση υποχώρησε σημαντικά με το πέρασμα των χρόνων, έτσι ώστε ο νομοθέτης με σαφή επίγνωση των προσταγμάτων των νέων δεδομένων που συνεχώς προκύπτουν και λαμβάνοντας υπόψη την συμβολή της τεχνολογίας στην λειτουργία των εταιριών, δέχεται ως δυνατότητα διεξαγωγής της Γ.Σ. από απόσταση με τηλεδιάσκεψη ή αλλιώς την λεγόμενη «ηλεκτρονική ψήφο» τόσο για τις εισηγμένες εταιρίες σύμφωνα με ό,τι ορίζεται στο άρθρο 125 του Ν. 4548/2018.¹⁷ Επιπρόσθετα, το άρθρο 118 του Ν. 4548/2018 προβλέπει μία τρίτη δυνατότητα λήψης αποφάσεων από τη γενική συνέλευση χωρίς συνεδρίαση με την κατάρτιση και υπογραφή «δια περιφοράς» κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 136¹⁸.

Προκειμένου να συνεδριάσει η Γενική Συνέλευση και να λάβει έγκυρα αποφάσεις, ο νόμος επιβάλλει την τήρηση των διατυπώσεων αναφορικά με την σύγκληση και την συγκρότησή της, στον τρόπο διεξαγωγής των συζητήσεων καθώς και λήψης αποφάσεων¹⁹.

¹⁵ Για τις προϋποθέσεις ύπαρξης της Γ.Σ. βλ. Κιντή Στ., Ακυρότης και Ακυρωσία των αποφάσεων της γενικής συνελεύσεως της ανωνύμου εταιρίας, Τρίτη αναθεωρημένη έκδοσις, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2004, σελ. 20.

¹⁶ βλ. Κιντή Στ., Ακυρότης και Ακυρωσία των αποφάσεων της γενικής συνελεύσεως της ανωνύμου εταιρίας, Τρίτη αναθεωρημένη έκδοσις, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2004, σελ. 24.

¹⁷ βλ. Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοσις, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019 σελ. 251, Αλεξανδρίδου Ε., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 3^η έκδοσις, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 349.

¹⁸ βλ. Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοσις, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019, σελ. 264.

¹⁹ βλ. Αλεξανδρίδου Ελ., ό.π., σελ. 342 η οποία αναφέρει ότι αυτό είναι επιβεβλημένο για την εξασφάλιση της προστασίας των συμφερόντων των μετόχων και Αντωνόπουλο Β. ό.π. σελ. 508 (υπό VII).

1.2.1 Σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης

Σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης λαμβάνει χώρα με την πρόσκληση όλων των μετόχων σε συγκέντρωσή σε ορισμένο τόπο, ώστε να συγκροτηθούν σε σώμα και να λειτουργήσουν ως όργανο της ανώνυμης εταιρίας, με σκοπό να συζητήσουν και να λάβουν αποφάσεις επί των θεμάτων που περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη (άρθρα 119 επ.)²⁰. Υποστηρίζεται ότι χωρίς σύγκληση δεν υφίσταται Γενική Συνέλευση και ως εκ τούτου συμπεραίνεται ότι η σύγκληση αποτελεί συστατικό στοιχείο της έννοιας της Γενικής Συνέλευσης²¹.

1.2.1.1. Αρμόδιο όργανο

Η αρμοδιότητα για τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης ανήκει στο Δ.Σ., εκτός των περιπτώσεων που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθ. 121 και κάνουν λόγο ειδικότερα για σύγκληση της από τον σύνδικο, από ειδικό διαχειριστή ή ειδικό εκκαθαριστή²². Στο προϊσχύσαν καθεστώς δεν γινόταν ειδική μνεία στην ως άνω ρύθμιση, παρά μόνο συναγόταν από το πνεύμα του νόμου περί αρμοδιότητας του Δ.Σ. προς σύγκληση της Γ.Σ²³. Η αρμοδιότητα αυτή του Δ.Σ. είναι αποκλειστική²⁴, με την επιφύλαξη του άρθ. 121 παρ. 1, εδ. β' και γ' και παρ. 2 και αυτό ενεργεί συλλογικά²⁵. Επικρατεί και μάλλον ορθά η άποψη ότι δεν μπορεί να υπάρξει καταστατική πρόβλεψη με την οποία να αφαιρείται η αρμοδιότητα αυτή από το Δ.Σ. ή ακόμη να αποδοθεί και σε άλλο όργανο της εταιρίας ταυτόχρονα²⁶.

1.2.1.2. Πρόσκληση για τη σύγκληση της γενικής συνέλευσης-δημοσιεύσεις

Με επιμέλεια του Διοικητικού Συμβουλίου, η σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης λαμβάνει χώρα με πρόσκληση, η δημοσίευση της οποίας είναι υποχρεωτική στην μερίδα

²⁰ βλ. Ψυχομάνη Σ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 4^η έκδ., εκδόσεις Σάκκουλας, 2020, σελ. 332.

²¹ βλ. Αλικάκου Π., Η απόφαση στις ενώσεις προσώπων και τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, εκδόσεις Σάκκουλας, 2004, σελ.181 επ. με τις εκεί βιβλιογραφικές παραπομπές.

²² βλ. Κιντή Στ., Ακυρότης και Ακυρωσία των αποφάσεων της γενικής συνελεύσεως της ανωνύμου εταιρίας, Τρίτη αναθεωρημένη έκδοσις, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2004, σελ. 66, Ρόκα Ν., ό.π., σελ. 248. και Χριστοδούλου Δ., ό.π., σελ. 1734, Αλεξανδρίδου Ελ., ό.π., σελ. 343.

²³ βλ. Κιντή Στ., Ακυρότης και Ακυρωσία των αποφάσεων της γενικής συνελεύσεως της ανωνύμου εταιρίας, Τρίτη αναθεωρημένη έκδοσις, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2004, σελ. 66, Χριστοδούλου Δ. ό.π. σελ.1734.

²⁴ βλ. Χριστοδούλου Δ. ό.π. σελ.1734, Ψυχομάνη Σ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 4^η έκδ., εκδόσεις Σάκκουλας, 2020, σελ. 332.

²⁵ βλ. Αλεξανδρίδου Ελ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 3^η έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 283.

²⁶ Αντωνόπουλου Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδ., εκδόσεις Σάκκουλας, 2012, σελ. 508, άλλως Κιντή Σ. ό.π., σελ. 69.

που διατηρεί η εταιρία στο Γ.Ε.ΜΗ είκοσι τουλάχιστον ημέρες πριν από την συνεδρίαση, όπως ορίζει το άρθρ. 122 παρ. 1 του Ν. 4548/2018²⁷. Η πρόσκληση για την ακρίβεια του νομικού λόγου αποτελεί μονομερή δικαιοπρακτική δήλωση του Διοικητικού Συμβουλίου, το οποίο είναι επιφορτισμένο με αυτή την αρμοδιότητα²⁸. Η δήλωση μάλιστα αυτή είναι μη απευθυντέα και τα αποτελέσματά της επέρχονται με την ολοκλήρωση των προβλεπόμενων διατυπώσεων δημοσιότητας. Υποχρεωτικά η πρόσκληση πρέπει να είναι έγγραφη²⁹ και περιεχόμενο της πρέπει να είναι τουλάχιστον το οίκημα, που θα λάβει χώρα η γενική συνέλευση, με την αναφορά ακριβούς διεύθυνσης και την ώρα συνεδρίασης, καθώς επίσης και τα θέματα της ημερήσιας διάταξης με σαφήνεια, τα ονόματα των μετόχων που έχουν δικαίωμα συμμετοχής και ακριβείς οδηγίες για τον τρόπο με τον οποίο θα μπορέσουν οι μέτοχοι να μετάσχουν στη συνέλευση, ώστε να ασκήσουν τα δικαιώματά τους αυτοπροσώπως ή διά αντιπροσώπου, ή ενδεχομένως και από απόσταση, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω και κατά τα οριζόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 121 Ν. 4548/2018³⁰. Η απόφαση πάσχει από ακυρωσία σε περίπτωση που δεν τηρηθούν οι προβλεπόμενοι τρόποι δημοσιότητας, όπως θα αναλυθεί κατωτέρω στο αντίστοιχο κεφάλαιο³¹. Ωστόσο, υπάρχει δυνατότητα να ληφθεί έγκυρα απόφαση από τη ΓΣ, ακόμη και για θέματα που δεν έχουν αναγραφεί στην ημερήσια διάταξη, με την προϋπόθεση ότι υπάρχει εκφρασμένη η συναίνεση όλων των μετόχων της εταιρίας.

Η περίπτωση όμως που ορίζεται στο άρθρο 121, παρ. 5 του Ν. 4548/2018 αφορά την καθολική γενική συνέλευση κατά την διεξαγωγή της οποίας θεραπεύεται κάθε είδους ελάττωμα που αφορά την τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης και η απόφαση είναι έγκυρη, αφού παρίστανται σε αυτήν ή αντιπροσωπεύονται μέτοχοι που εκπροσωπούν το σύνολο του κεφαλαίου και κανείς δεν φέρει αντίρρηση στην διεξαγωγή της και στη λήψη αποφάσεων³².

²⁷ βλ. Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019, σελ. 249.

²⁸ βλ. Γεωργακόπουλου Λ., Το δίκαιο των εταιρειών, τόμος ΙΙ, εκδόσεις Αθήναι, 1974, σελ. 268, Χριστοδούλου Λ., ό.π., σελ. 1738.

²⁹ βλ. Αλεξανδρίδου Ελ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 3^η έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 343.

³⁰ Με τη διάταξη αυτή βελτιώνεται η πληροφόρηση και διευκολύνεται η προετοιμασία των μετόχων για τη Γ.Σ. βλ. Αντωνόπουλο Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδ., εκδόσεις Σάκκουλας, 2012, σελ.509.

³¹ βλ. Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019, σελ. 249, Αντωνόπουλου Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδ., εκδόσεις Σάκκουλας, 2012, σελ.509 αντίθετα Χριστοδούλου Λ., ό.π., σελ. 1738 ο οποίος υποστηρίζει ότι εφόσον δεν υπάρξει πρόσκληση ή δεν τηρηθούν οι διατυπώσεις δημοσιότητας, που προβλέπονται στον νόμο ή το καταστατικό, τυχόν απόφαση της ΓΣ είναι άκυρη.

³² βλ. Παμπούκη Κ., Αυτόκλητη καθολική γενική συνέλευση ανώνυμης εταιρίας, ΕπισκεΕΔ, τεύχος 1-2, 2015, Αλικάκο Π., Η απόφαση στις ενώσεις προσώπων και τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, εκδόσεις Σάκκουλας, 2004, σελ.184.

1.2.2. Συγκρότηση της Γενικής Συνέλευσης

Όπως είναι αυτονόητο, οι μόνοι που έχουν δικαίωμα να παρευρίσκονται και να συμμετέχουν στις εργασίες της Γενικής Συνέλευσης και κατά βάση στην ψηφοφορία είναι οι μέτοχοι, αφού αυτοί θεωρούνται οι «ιδιοκτήτες» της εταιρίας³³ και μπορούν να λάβουν μέρος σε αυτή αυτοπροσώπως ή διά ενός ή περισσοτέρων αντιπροσώπων³⁴.

Η συμμετοχή του μετόχου που παρουσιάζεται ως τέτοιος πρέπει να αποδεικνύεται κατά την ημέρα που λαμβάνει χώρα η Γενική Συνέλευση, όπως προβλέπεται στην διάταξη του άρθρου 124 παρ. 1 εδ. α'³⁵ και εφόσον έχει τηρήσει τις τυχόν προβλεπόμενες διατυπώσεις συμμετοχής του καταστατικού. Εξαιρουμένων των μετοχών χωρίς δικαίωμα ψήφου, οι λοιποί μέτοχοι που κατέχουν οποιεσδήποτε μετοχές έχουν δικαίωμα συμμετοχής στη συζήτηση, στην υποβολή προτάσεων ή αιτημάτων και συμμετοχής στην ψηφοφορία και κανένας περιορισμός στην άσκηση αυτών δεν είναι νόμιμος. Φυσικά χωρίς την λήψη υπόψη στο σχηματισμό απαρτίας, στη γενική συνέλευση μπορούν να παρίστανται και μέτοχοι που δεν έχουν δικαίωμα ψήφου, έχουν όμως δικαίωμα συμμετοχής στη συζήτηση πριν την διεξαγωγή της ψηφοφορίας³⁶. Δικαίωμα παράστασης έχουν ακόμη και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου αλλά και οι ελεγκτές της εταιρίας.³⁷

Ο νέος νόμος προέβλεψε για τις μη εισηγμένες Α.Ε. και με την επιφύλαξη της σχετικής πρόβλεψης στο καταστατικό ότι η δέσμευση των μετοχών μέχρι τη συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης δεν είναι υποχρεωτική. Επίσης, δεν είναι απαραίτητο οι μέτοχοι να καταθέτουν προηγουμένως τις μετοχές και τα τυχόν έγγραφα εκπροσώπησής του, αλλά δεν υφίσταται ούτε η υποχρέωση ανάρτησης πίνακα με τα ονόματα των μετόχων, που έχουν δικαίωμα ψήφου, εικοσιτέσσερις τουλάχιστον ώρες πριν την Γενική Συνέλευση³⁸.

1.2.3. Διεξαγωγή της συζήτησης-Καθήκοντα του προέδρου της Γενικής Συνέλευσης

Κατά κανόνα υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό για το ποιος θα είναι ο Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης, σε αντίθετη, όμως, περίπτωση, αυτός εκλέγεται κατά την έναρξη της συνέλευσης με απλή πλειοψηφία. Όπως ορίζεται ρητά στο άρθρο 129

³³ βλ. Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019, σελ. 253.

³⁴ βλ. Αντωνόπουλου Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδ., εκδόσεις Σάκκουλας, 2012, σελ.511.

³⁵ Περάκη Ε., Το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Ο νέος Ν 4548/2018 με εισαγωγικές παρατηρήσεις, 5^η έκδοση νομοθετικά αναθεωρημένη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 70 επ.

³⁶ Αν η Γ.Σ. αρνηθεί χωρίς σπουδαίο λόγο την συμμετοχή των μετόχων, δεν θα υφίσταται νόμιμη συγκρότηση και η απόφαση που λήφθηκε μπορεί να πάσχει από ελάττωμα.

³⁷ βλ. Αλεξανδρίδου Ελ., ό.π., σελ. 346.

³⁸ Για τα γενικότερα ζητήματα της ταυτοποίησης των μετόχων και τα συστήματα εντοπισμού τους, βλ. Περάκη Ε., Το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Ο νέος Ν 4548/2018 με εισαγωγικές παρατηρήσεις, 5^η έκδοση νομοθετικά αναθεωρημένη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 41 επ.

παρ. 1, μέχρι την εκλογή του προέδρου, στην Γενική Συνέλευση προεδρεύει ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου ή ο αναπληρωτής του. Εκτός από τον πρόεδρο της Γενικής Συνέλευσης εκλέγονται με τον ίδιο τρόπο ένας γραμματέας και ένας ψηφοδέκτης, οι οποίοι όλοι μαζί αποτελούν το λεγόμενο «Προεδρείο».

Ανάμεσα στα καθήκοντα που αναλαμβάνει ο πρόεδρος είναι η διαπίστωση της απαρτίας και γενικά ο έλεγχος της κανονικότητας της συγκρότησης της Γενικής Συνέλευσης, η ταυτοποίηση και νομιμοποίηση των παρόντων και η τήρηση με ακρίβεια των πρακτικών. Επιπρόσθετα, διευθύνει την συζήτηση που λαμβάνει χώρα, θέτει τα θέματα της ημερήσιας διάταξης σε ψηφοφορία, διακόπτει την συνέλευση αν το κρίνει αυτό αναγκαίο, επιμελείται την καταχώριση στο οικείο βιβλίο πρακτικών τα πεπραγμένα της Γενικής Συνέλευσης, καθώς και απόψεις, συζητήσεις και γνώμες³⁹.

1.2.4. Ουσιαστικές προϋποθέσεις για την έγκυρη λήψη απόφασης

Εκτός από τις τυπικές προϋποθέσεις που αφορούν την διαδικασία σύγκλησης και συγκρότησης, για τις οποίες έγινε ακροθιγώς λόγος ανωτέρω, για την έγκυρη λήψη απόφασης από την Γενική Συνέλευση απαιτείται και η τήρηση μίας σειράς ουσιαστικών προϋποθέσεων για το έγκυρο της απόφασης. Ουσιαστικές προϋποθέσεις για την έγκυρη λήψη της απόφασης είναι η συγκέντρωση της απαιτούμενης από τον νόμο και το καταστατικό απαρτίας και πλειοψηφίας. Κανόνας για την εξεύρεση τόσο της απαρτίας όσο και της πλειοψηφίας αποτελεί το εκπροσωπούμενο στην συνέλευση ποσοστό κεφαλαίου ή αλλιώς η λεγόμενη κεφαλαιουχική πλειοψηφία.

1.2.4.1. Απαρτία

Για τον σχηματισμό απαρτίας απαιτείται να παρίστανται μέτοχοι, αυτοπροσώπως ή με αντιπρόσωπο, που εκπροσωπούν το ελάχιστο εκείνο ποσοστό κεφαλαίου, το οποίο πρέπει, σύμφωνα με τον νόμο ή το καταστατικό, να συγκεντρώνεται για την έγκυρη λήψη αποφάσεων⁴⁰. Συγκεκριμένα σύμφωνα με το άρθρο 130 του Ν. 4548/2018, για να συνεδριάσει νόμιμα *«η Γενική Συνέλευση πρέπει να βρίσκεται σε απαρτία, και αυτό συμβαίνει όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτήν μέτοχοι, οι οποίοι εκπροσωπούν το ένα πέμπτο (1/5) τουλάχιστον του καταβεβλημένου κεφαλαίου»*. Η ως άνω απαρτία προϋποτίθεται, όταν πρόκειται να συζητηθούν θέματα αρμοδιότητας της

³⁹ βλ. Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019, σελ. 256 επ. και Αλεξανδρίδου Ελ., ό.π., σελ. 352 επ.

⁴⁰ βλ. Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019, σελ. 258 επ.

συνήθους Γενικής Συνέλευσης. Πρέπει να σημειωθεί ότι το ελάχιστο προβλεπόμενο ποσοστό απαρτίας πρέπει να υπάρχει τόσο κατά την έναρξη της Γενικής Συνέλευσης αλλά και να διατηρείται μέχρι το πέρας της ψηφοφορίας⁴¹. Οι κάτοχοι των προνομιούχων μετοχών, χωρίς δικαίωμα ψήφου, δεν συνυπολογίζονται για τον σχηματισμό απαρτίας.

Εφόσον δεν επιτευχθεί η απαιτούμενη απαρτία, πρέπει να λάβει χώρα εκ νέου σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης μέσα σε είκοσι ημέρες και να διεξαχθεί επαναληπτική Γ.Σ⁴²., αφού σταλεί πρόσκληση τουλάχιστον προ δέκα ημερών. Η επαναληπτική Γενική Συνέλευση μπορεί να συνεδριάσει εγκύρως και να λάβει αποφάσεις με οποιοδήποτε ποσοστό του εκπροσωπούμενου σε αυτήν κεφαλαίου⁴³.

Διαφορετική περίπτωση είναι αυτή της καταστατικής Γ.Σ. των μετόχων, η οποία λαμβάνει αποφάσεις για θέματα που αφορούν την μεταβολή της εθνικότητας της εταιρίας, τη μεταβολή του αντικείμενου της επιχείρησης αυτής, την τακτική αύξηση του κεφαλαίου, εκτός αν αυτή επιβάλλεται από το νόμο ή γίνεται με την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών κλπ. Η ανωτέρω βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα επί των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης (άρθρο 130 παρ. 3 Ν.4548/2018), όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτήν μέτοχοι που εκπροσωπούν το 1/2 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου⁴⁴. Αν δεν επιτευχθεί απαρτία και στην περίπτωση αυτή, προβλέπεται ότι υπάρχει η δυνατότητα να διεξαχθεί επαναληπτική Γενική Συνέλευση κατά την οποία πρέπει να παρίστανται ή να αντιπροσωπεύονται μέτοχοι, οι οποίοι εκπροσωπούν το 1/3 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου (άρθ. 130 παρ. 4).

Μικρότερα ποσοστά απαρτίας δεν μπορούν να προβλεφθούν με διάταξη του καταστατικού, καθώς τα ελάχιστα ποσοστά απαρτίας ή πλειοψηφίας που προβλέπονται στο νόμο εμπεριέχονται σε διατάξεις αναγκαστικού δικαίου⁴⁵. Αντίθετα, δύναται το καταστατικό να ορίζει υψηλότερα ποσοστά απαρτίας, είτε της απλής είτε της αυξημένης, σε καμία όμως περίπτωση για τα ζητήματα που απαιτείται απλή απαρτία, το ποσοστό δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 2/3 του κεφαλαίου⁴⁶.

⁴¹ βλ. Ρόκα Ν., ό.π., σελ. 259 και Αντωνόπουλο Β σε Αντωνόπουλο Β./Μούζουλα Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδόσεις Σάκκουλας, 2013 σελ. 571.

⁴² Η επαναληπτική Γενική Συνέλευση είναι νέα συνέλευση και όχι συνέχεια της παλιάς. Σύμφωνα με τις παρ. 2 και 4 τελ. εδ. άρθ. 130, δεν απαιτείται νέα πρόσκληση, εφόσον στην αρχική πρόσκληση ορίζονται ο τόπος και ο χρόνος της επαναληπτικής συνέλευσης και εφόσον μεσολαβούν τουλάχιστον πέντε ημέρες από την ματαιωθείσα μέχρι την επαναληπτική συνέλευση.

⁴³ βλ. Αλεξανδρίδου Ελ., ό.π., σελ. 353.

⁴⁴ Και όχι τα 2/3, όπως προβλεπόταν στο άρθ. 29, παρ. 3 ΚΝ 2190/20.

⁴⁵ βλ. Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019, σελ. 261, Αλεξανδρίδου Ελ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 3^η έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ 355 .

⁴⁶ βλ. Περάκη Ε., Το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Ο νέος Ν 4548/2018 με εισαγωγικές παρατηρήσεις, 5^η έκδοση νομοθετικά αναθεωρημένη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 73.

1.2.4.2. Πλειοψηφία

Στη διάταξη του άρθρου 132 προβλέπονται τα απαιτούμενα ποσοστά πλειοψηφίας, η οποία δε διαφέρει σε σχέση με το προγενέστερο δίκαιο. Πλειοψηφία υπάρχει όταν η πρόταση που έχει τεθεί προς ψηφοφορία συγκεντρώνει το ελάχιστο απαιτούμενο σύμφωνα με το νόμο ή το καταστατικό ποσοστό κεφαλαίου από το σύνολο των μετόχων που εκπροσωπούνται στη Γενική Συνέλευση⁴⁷. Και στην περίπτωση αυτή, όπως και στην απαρτία, προβλέπονται διαφορετικά ποσοστά επί συνήθους και καταστατικής Γενικής Συνέλευσης και διακρίνεται σε συνήθη και αυξημένη αντίστοιχα.

Ειδικότερα, όταν διεξάγεται συνήθης Γενική Συνέλευση, οι αποφάσεις λαμβάνονται κατά κανόνα με απόλυτη πλειοψηφία των εκπροσωπούμενων σε αυτή ψήφων⁴⁸. Για να είναι συνήθης η απόλυτη η πλειοψηφία πρέπει μία πρόταση να συγκεντρώνει τουλάχιστον το 50% συν μία ψήφου του εκπροσωπούμενου στη Γ.Σ. μετοχικού κεφαλαίου⁴⁹. Αντίθετα, για να υπάρξει σχετική πλειοψηφία αρκεί μία πρόταση να συγκεντρώνει απλώς περισσότερες ψήφους σε σχέση με μία άλλη⁵⁰. Ο Κινητός μάλιστα τονίζει ότι *«η επιλογή από τον νομοθέτη της επίτευξης σχετικής μόνο πλειοψηφίας δεν θα αποτελούσε τον καλύτερο τρόπο προώθησης του κοινού συμφέροντος, καθώς όσο μεγαλύτερη είναι η συμμετοχή στο εταιρικό κεφάλαιο και συνεπώς όσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος τον οποίο φέρουν αυτοί που λαμβάνουν την απόφαση, τόσο πιο προσεκτικά σχηματίζεται η βούληση της εταιρίας⁵¹.»*

Η καταστατική Γ.Σ. βρίσκεται σε απαρτία και λαμβάνει έγκυρα αποφάσεις επί των θεμάτων που προβλέπονται στο άρθρο 130, παρ. 3 σε συνδυασμό με το άρθρο 132 παρ. 2, για τα οποία έγινε αναφορά ανωτέρω υπό 1.2.4.1., όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτήν μέτοχοι που εκπροσωπούν τουλάχιστον το ½ του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου και για τα οποία απαιτείται και αυξημένη πλειοψηφία.

Η αιτιολογική έκθεση του νέου νόμου αναφέρει ειδικά και όπως προκύπτει από τον συνδυασμό των άρθρων 130 παρ. 5 και 132 παρ. 3 ότι το καταστατικό μπορεί να

⁴⁷ βλ. Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019, σελ. 259.

⁴⁸ βλ. και ΑΠ 476/2016 ΝΟΜΟΣ

⁴⁹ βλ. Ψυχομάνη Σ., ό.π., σελ. 345, Ρόκας Ν., ό.π. σελ. 354.

⁵⁰ βλ. Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019, σελ. 260, Αλεξανδρίδου Ελ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 3^η έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 354 επ.

⁵¹ βλ. σχετ. . Κινητή Στ., Ακυρότητας και Ακυρωσία των αποφάσεων της γενικής συνελεύσεως της ανωνύμου εταιρίας, Τρίτη αναθεωρημένη έκδοσις, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2004, σελ. 34.

προβλέπει μεγαλύτερα ποσοστά πλειοψηφίας, η οποία μπορεί να φτάνει έως την ομοφωνία⁵².

1.2.5. Τρόπος λήψης των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης-Περαιτέρω διατυπώσεις

Με την επιφύλαξη του άρθρου 141 παρ. 9 που προβλέπει τη δυνατότητα διεξαγωγής φανεράς ψηφοφορίας σε ένα ή σε κάποιο από τα θέματα που περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη κατόπιν αιτήσεως μετόχων που εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου⁵³ και των διαφορετικών προβλέψεων του καταστατικού, η Γενική Συνέλευση λαμβάνει απόφαση με φανερή ψηφοφορία⁵⁴. Με φανερή ψηφοφορία μπορεί, επίσης, η Γενική Συνέλευση να αποφασίσει ότι σε κάποιο ή και σε όλα τα θέματα της ημερήσιας διάταξης η ψηφοφορία θα είναι μυστική (άρθ. 131 παρ. 1 Ν.4548/2018). Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να διεξαχθεί μυστική ψηφοφορία, όταν πρόκειται για αμοιβές των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και όπου ο νόμος απαιτεί υποχρεωτικά φανερή ψηφοφορία ή όταν η ψήφος δίδεται από απόσταση. Ειδική πρόβλεψη υπάρχει για την ψηφοφορία που αφορά την απαλλαγή του Δ.Σ. και των ελεγκτών από την ευθύνη τους, η οποία πρέπει να είναι ειδική και φανερή, σύμφωνα με το άρθ. 108 παρ. 1 του Ν.4548/2018.

Εφόσον μέτοχος υποβάλλει σχετική αίτηση, ο πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης οφείλει να την καταχωρίσει στα πρακτικά περίληψη της γνώμης που έχει διατυπώσει κατά την συνεδρίαση⁵⁵. Ωστόσο, έχει την δυνατότητα να το αρνηθεί, σε περίπτωση που η συγκεκριμένη γνώμη αναφέρεται σε ζήτημα που βρίσκεται εκτός ημερήσιας διάταξης ή αντιτίθεται στα χρηστά ήθη ή το νόμο⁵⁶. Επιφορτισμένος με την ανακοίνωση του αποτελέσματος της ψηφοφορίας είναι ο Πρόεδρος⁵⁷ και όπως χαρακτηριστικά αναφέρει

⁵² Όπως παρατηρεί ο Παράκης Ε. στο *Το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας*, Ο νέος Ν 4548/2018 με εισαγωγικές παρατηρήσεις, 5^η έκδοση νομοθετικά αναθεωρημένη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 73 η βασική διαφορά από το προγενέστερο δίκαιο είναι ότι η δυνατότητα αύξησης των ποσοστών και μέχρι ομοφωνίας αφορά όλες τις αποφάσεις και όχι μόνο εκείνες που υπάγονται στην αυξημένη πλειοψηφία με τις εκεί παραπομπές.

⁵³ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμέλεια), *Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018 άρθρα 86-190-Τόμος II*, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ.1821 και Παράκη Ε., *Το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας*, Ο νέος Ν 4548/2018 με εισαγωγικές παρατηρήσεις, 5^η έκδοση νομοθετικά αναθεωρημένη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 73.

⁵⁴ βλ. Αλεξανδρίδου Ελ., *Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών*, 3^η έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 355.

⁵⁵ βλ. Αλεξανδρίδου Ελ., *Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών*, 3^η έκδοση, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 356.

⁵⁶ βλ. άρθρο 141, παρ. 9 Ν.4548/2018.

⁵⁷ βλ. Ρόκα Ν., *Εμπορικές Εταιρίες*, 9^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019, σελ. 262.

ο Κιντής, η απόφαση ολοκληρώνεται και καθίσταται νομικά υπαρκτή από την ανακοίνωση αυτής από τον πρόεδρο⁵⁸.

Μετά το πέρας της ψηφοφορίας, αποφάσεις οι οποίες δεν αφορούν τροποποίηση του καταστατικού επιφέρουν άμεσα τα αποτελέσματά τους χωρίς να πρέπει να περιβληθούν κάποιον ιδιαίτερο τύπο⁵⁹. Σε κάθε περίπτωση, όμως, σύμφωνα και με τις επιταγές του νόμου στο άρθρο 134, είναι υποχρεωτική η τήρηση βιβλίου πρακτικών συνελεύσεων, το οποίο εκτός από τον κατάλογο των μετόχων που παρευρέθηκαν ή αντιπροσωπεύθηκαν στην Γ.Σ. πρέπει να καταχωρίζονται από τον πρόεδρο οι συζητήσεις, οι γνώμες των μετόχων και οι αποφάσεις της Γ.Σ. Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι η τήρηση πρακτικών συμβάλλει αποκλειστικά στην απόδειξη των θεμάτων που αποφασίστηκαν και σε περίπτωση που δεν τηρήθηκαν δεν θίγεται το κύρος των λαμβανομένων αποφάσεων⁶⁰. Αντίγραφα των παραπάνω πρακτικών πρέπει να υποβληθούν στην αρμόδια υπηρεσία του Γ.Ε.ΜΗ., σύμφωνα τα οριζόμενα στο άρθρο 93 παρ. 3 (άρθρ. 134, παρ. 1 εδ. τελ.), χωρίς όμως η ισχύς της απόφασης της Γ.Σ. να εξαρτάται από αυτό, καθώς η υποβολή έχει αποκλειστικά δηλωτικό χαρακτήρα⁶¹. Η καταχώριση στο Γ.Ε.ΜΗ. των αποφάσεων οι οποίες αφορούν την τροποποίηση του καταστατικού έχουν αποκλειστικά συστατικό χαρακτήρα, δεν απαιτείται όμως συμβολαιογραφικό έγγραφο για το νέο κείμενο του καταστατικού και η τροποποίηση επέρχεται με την συντέλεση των διατυπώσεων δημοσιότητας⁶².

⁵⁸ βλ. σχετ. . Κινή Στ., Ακυρότης και Ακυρωσία των αποφάσεων της γενικής συνελεύσεως της ανωνύμου εταιρίας, Τρίτη αναθεωρημένη έκδοσις, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2004, σελ. 32 επ.

⁵⁹ Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019, σελ. 262.

⁶⁰ βλ. Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλας, 2019, σελ. 263

⁶¹ βλ. Ψυχομάνη Σπ., Δίκαιο εμπορικών εταιριών, 4^η έκδ., εκδόσεις Σάκκουλας, 2020, σελ. 346 επ.

⁶² βλ. Ψυχομάνη Σπ., ό.π., σελ. 347 και Ρόκα Ν., ό.π., σελ. 263.

Κεφάλαιο 2^ο

Τα ελαττώματα των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης-Οι ακυρώσιμες αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης

2.1. Εισαγωγή

Η προβληματική της ελαττωματικότητας των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης έχει βαρύνουσα σημασία για το Δίκαιο των εμπορικών εταιριών. Αδήριτη κρίνεται η ανάγκη μεταρρύθμισης του δικαίου διεθνώς αναφορικά με το ζήτημα αυτό και μάλιστα σε όλες τις εταιρικές μορφές, χωρίς όμως μέχρι σήμερα τουλάχιστον να έχουν γίνει συγκεκριμένες προτάσεις, τόσο σε επίπεδο ελληνικής όσο και ενωσιακής έννομης τάξης⁶³. Ο νέος νόμος (Ν.4548/2018) δεν αναμόρφωσε ριζικά τις διατάξεις των ελαττωματικών αποφάσεων της Γ.Σ. και διατήρησε τη διάκριση των ελαττωμάτων όπως ρυθμίστηκαν με τον ν. 3604/2007, με την εξαίρεση ορισμένων αλλαγών και βελτιώσεων, η ανάγκη των οποίων προέκυψε κατά την πρακτική εφαρμογή των διατάξεων.

2.2. Κατηγοριοποίηση των ελαττωμάτων των αποφάσεων

Η εύρυθμη λειτουργία της Α.Ε. και η ασφάλεια των συναλλαγών επιβάλλουν την ανάγκη μίας προσεκτικής και ειδικώς προβλεπόμενης στο νόμο ρύθμισης των ελαττωμάτων των αποφάσεων και των συνεπειών αυτών. Ο νέος νόμος προβλέπει τις ελαττωματικές αποφάσεις στα άρθρα 137 (ακυρωσία), 138 (ακυρότητα) και 139 (ανυπόστατο), σειρά η οποία φαίνεται να μην είναι καθόλου τυχαία, αν λάβουμε υπόψη την συχνότητα εμφάνισής κάθε κατηγορίας αποφάσεων και των συνεπειών που αυτές επιφέρουν⁶⁴.

2.3. Ακυρώσιμες αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης

2.3.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το ακυρώσιμο των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης ρυθμίζεται στο άρθρο 137 του Ν. 4548/2018 και δεν διαφέρει σημαντικά από την ρύθμιση του άρθ. 35α Κ.Ν. 2190/1920, όπως αναμορφώθηκε με το ν. 3604/2007. Σύμφωνα την ως άνω διάταξη, λοιπόν, *«ακυρώσιμες είναι οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης, οι οποίες: α)έχουν ληφθεί*

⁶³ βλ. Περάκη Ε., Το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Ο νέος Ν 4548/2018 με εισαγωγικές παρατηρήσεις, 5^η έκδοση νομοθετικά αναθεωρημένη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 75 και τις εκεί βιβλιογραφικές παραπομπές.

⁶⁴ βλ. Ψυχομάνη Σ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 4^η έκδ., εκδόσεις Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, 2020, σελ. 350.

με τρόπο που δεν είναι σύμφωνος με το νόμο ή το καταστατικό, β) έχουν ληφθεί από γενική συνέλευση που δεν είχε συγκληθεί ή συγκροτηθεί νόμιμα, γ) ελήφθησαν χωρίς την παροχή οφειλόμενων πληροφοριών, που αφορούν το θέμα της ληφθείσας απόφασης, που ζητήθηκαν από μετόχους κατά το άρθρο 141 και τέλος δ) ελήφθησαν κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας, κατά το άρθρο 281 ΑΚ⁶⁵.» Ουσιαστικά και με τον νέο νόμο, όπως γίνεται αντιληπτό, η ακυρωσία των αποφάσεων της Γ.Σ. αφορά θέματα «τάξης»⁶⁶, δηλαδή διαδικαστικές προϋποθέσεις της Γ.Σ. και της σύγκλησης και συγκρότησης της Γ.Σ, που σχετίζονται με τα *interna corporis* της εταιρίας⁶⁷ και όχι με συμφέροντα τρίτων μη μετόχων⁶⁸. Η περίπτωση της λήψης απόφασης κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας υπό τους όρους του 281 ΑΚ πρόκειται για ελάττωμα που αφορά μόνο το περιεχόμενο της απόφασης⁶⁹. Η ρύθμιση των ως άνω περιπτώσεων ακυρωσίας είναι αποκλειστική.

2.3.2. Οι περιπτώσεις ακυρωσίας του άρθ. 137 παρ. 1

2.3.2.1. Γενικά

Τηρώντας την διατύπωση της παρ. 1 του άρθ. 35α κ.ν. 2190/1920, η παρ. 1 του νόμου 137 προβλέπει ότι ακυρώσιμες είναι οι αποφάσεις της Γ.Σ., οι οποίες λήφθηκαν με τρόπο που δεν είναι σύμφωνος με το νόμο ή το καταστατικό (εδ. α') και οι αποφάσεις, οι οποίες λήφθηκαν από Γ.Σ. που δεν είναι συγκληθεί ή συγκροτηθεί νόμιμα. Οι ως άνω αποφάσεις εφόσον πληρούνται οι κατά το νόμο οριζόμενες προϋποθέσεις μπορούν να ακυρωθούν με δικαστική απόφαση από τον κύκλο των προσώπων που νομιμοποιούνται γι' αυτό.

⁶⁵ Για το προϊσχύσαν δίκαιο βλ. Αντωνόπουλο Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδ., εκδόσεις Σάκκουλας, 2012, σελ.527

⁶⁶ βλ. Μπεχλιβάνη Α. σχόλιο σε ΠΠρΘες 3294/2016 ΕπισκΕΔ 3-4/2016, σελ. 468.

⁶⁷βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ., ΕπισκΕΔ, 2/2008, 450

⁶⁸ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμ.), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018 άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ. 1870, Μπεχλιβάνη Α. στο Μαρίνος Μ.-Θ., Ζητήματα από το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, εκδ. Δίκαιο και Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009, σελ.329.

⁶⁹ βλ. Μπεχλιβάνη Α. σε Αντωνόπουλο Β.-, Μούζουλα Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013 σελ.684./ Η περίπτωση αυτή θα έπρεπε κατά τα διδάγματα του αστικού δικαίου να οδηγεί σε ακυρότητα της απόφασης, κατ' εφαρμογή των άρθρων 174 και 178 ΑΚ.

2.3.2.2. Απόφαση που λήφθηκε με τρόπο που δεν είναι σύμφωνος με το νόμο ή το καταστατικό-Περιπτώσιολογία

Σε αυτή την περίπτωση του νόμου υπάγονται αρχικά αποφάσεις, οι οποίες ελήφθησαν χωρίς να έχει συγκεντρωθεί η απαρτία ή πλειοψηφία που απαιτεί ο νόμος⁷⁰. Επιπρόσθετα, ακυρώσιμη θεωρείται η απόφαση όταν αντίκειται στα χρηστά ήθη. Όπως αναφέρει και ο Χριστοδούλου, πρόκειται για μια εξωγενή ανηθικότητα, καθώς η ακυρωσία προκύπτει στο πλαίσιο μίας συνολικής αξιολόγησης της απόφασης, από τις περιστάσεις που την συνοδεύουν και κυρίως από τον σκοπό της απόφασης και τα κίνητρα των προσώπων που την έλαβαν και δεν συνάγεται από το περιεχόμενο αυτής⁷¹. Η απόφαση ενδέχεται να λήφθηκε κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας και να υπάγεται στην περ. β της παρ. 2 του άρθρου 137. Σε καμία περίπτωση, όμως, δεν μπορεί να συντρέξουν οι προϋποθέσεις της ακυρότητας, καθώς το περιεχόμενο της απόφασης δεν αντιτίθεται στο νόμο⁷². Άλλη περίπτωση που η απόφαση κρίνεται ακυρώσιμη είναι όταν παραβιάζονται οι προβλέψεις του καταστατικού σχετικά με την συμμετοχή στη Γ.Σ. από απόσταση βάσει του άρθρου 125 και σχετικά με την συμμετοχή με επιστολική ψήφο.

Επιπρόσθετα, η παραβίαση των διατάξεων του νόμου ή του καταστατικού κατ' άρθρο 131 περί ψηφοφορίας κατά την λήψη της απόφασης μπορεί να συνιστά έναν ακόμη σοβαρό λόγο ακυρωσίας της ληφθείσας απόφασης. Άλλος ένας λόγος ακυρωσίας της απόφασης αναδύεται από την διάταξη του άρθρου 141, παρ.5, όταν η απόφαση λήφθηκε μετά από μη σύννομη απόρριψη αιτήματος της μειοψηφίας του 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου περί αναβολής λήψης απόφασης. Η εν λόγω διάταξη αποσκοπεί στην παροχή στη μειοψηφία της δυνατότητας για καλύτερη προετοιμασία σχετικά με τα ζητήματα της ημερήσιας διάταξης και στην αποτροπή αιφνιδιαστικών κινήσεων από πλευράς της πλειοψηφίας⁷³. Δικαίωμα των μετόχων να ζητήσουν αναβολή της Γ.Σ. προβλέπεται και στο άρθρο 141, παρ. 2, εδ. τελ. Τέλος, ζήτημα ακυρωσίας τίθεται και στην περίπτωση λήψης απόφασης, της οποίας οι επιμέρους ψήφοι από την οποία αποτελείται πάσχουν από ακυρότητα ή ακυρωσία, με τον όρο ότι οι ψήφοι αυτές ήταν καθοριστικές για την επίτευξη πλειοψηφίας (άρθρο 137, παρ. 5, περ. β').

⁷⁰ βλ. Ρόκα Ν., ό.π. σελ. 268 επ., Μπεχλιβάνη, ό.π., σελ. 328 επ., ΠΠρΘεσ 9058/2014, ΕλλΔνη, 2016, 545, ΝΟΜΟΣ, ΕφΠπειρ 131/2010, ΔΕΕ 6, 2010, σελ. 684, ΤΝΠ QUALEX.

⁷¹ βλ. Χριστοδούλου Δ, ό.π., σελ. 1871 με τις εκεί παραπομπές.

⁷² βλ. Μπεχλιβάνη Α σε Β. Αντωνόπουλος-Μούζουλας Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013, σελ. 685.

⁷³ βλ. Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας (Ερμηνεία κατ' άρθρο), εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2016 σελ. 98 επ., ΠΠρΘεσ 3047/2017, ΕΕμπΔ 2018,309, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ

2.3.2.3. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης που δεν συγκλήθηκε νόμιμα

Η σύγκληση της Γ.Σ. αποτελεί στοιχείο του κύρους των αποφάσεων που λαμβάνονται από αυτήν και ορίζεται ως το σύνολο των διαδικαστικών πράξεων που απαιτούνται για την πρόσκληση των μετόχων, προκειμένου να συνέλθουν ώστε να λάβουν αποφάσεις για συγκεκριμένα θέματα⁷⁴. Η μη νόμιμη σύγκληση συνιστά διαδικαστικό ελάττωμα της απόφασης, το οποίο οδηγεί στην ακυρωσία της απόφασης που λήφθηκε⁷⁵. Η μόνη περίπτωση στην οποία δεν απαιτείται η τήρηση των προβλεπόμενων από τον νόμο και το καταστατικό διατυπώσεων δημοσιότητας είναι αυτή της καθολικής Γ.Σ., η οποία δύναται να συνεδριάζει εγκύρως, καθώς ο νόμος στο στην παρ. 5 του άρθρου 121 προβλέπει το μη αναγκαίο της πρόσκλησης των μετόχων, εφόσον παρίστανται όλοι σε αυτήν και δεν εκφράζονται αντιρρήσεις αναφορικά με τις πλημμέλειες της προσκλήσεως. Σε κάθε περίπτωση, η πρόσκληση κατατείνει αποκλειστικά στην προστασία των μετόχων και στην κατάλληλη ενημέρωση και προστασία τους επί των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης⁷⁶.

Μη νόμιμη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης όπως έχει κριθεί νομολογιακά μπορεί να υπάρξει όταν η σύγκληση έγινε από αναρμόδιο όργανο ή η απόφαση του περί συγκλήσεως Γ.Σ. πάσχει από ελάττωμα. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, αρμόδιο όργανο για την σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης είναι το Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο, όμως, όταν δεν έχει εκλεγεί νόμιμα ή δεν έχει συγκροτηθεί νόμιμα, δεν δύναται να συγκαλέσει νόμιμα και την Γενική Συνέλευση⁷⁷. Η μόνη περίπτωση θεραπείας του παρανόμου της εκλογής του Διοικητικού Συμβουλίου είναι η πάροδος των αποσβεστικών προθεσμιών των άρθρων 137 παρ. 8 και 138 παρ. 4. Ωστόσο, μόνο η ύπαρξη μη έγκαιρης και επαρκούς πληροφόρησης των μετόχων μπορεί να στοιχειοθετήσει λόγο ακυρωσίας της απόφασης της Γ.Σ. κατά την διάταξη του άρθρου 137 παρ. 5 περ. δ'.

⁷⁴ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. ,Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 227, ΠΠρΑθ 453/2016, Α' Δημοσίευση Νόμος.

⁷⁵ Είναι άλλη η περίπτωση κατά την οποία δεν υπήρξε καθόλου σύγκληση της Γ.Σ., η οποία αποτελεί μείζονος σημασίας ελάττωμα της απόφασης, η οποία επιφέρει την ακυρότητα της απόφασης κατά την διάταξη του άρθρου 138 Ν.4548/2018, όπως θα αναλυθεί και στο αντίστοιχο κεφάλαιο περί ακυρότητας βλ. Μπεχλιβάνη Α. στο Ζητήματα από το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ.330.

⁷⁶ βλ. Χριστοδούλου Δ, ό.π., σελ. 1873, Γιοβαννόπουλο Ρ., Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 229, Κιντή Σ. στο Περάκης Ε. (επιμέλεια), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Η Γενική Συνέλευση (άρθρα 25-35Γ κ.ν. 2190/1920, τόμος τέταρτος, β' έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2000, σελ. 244.

⁷⁷ βλ. ενδεικτικά ΑΠ 1392/2014, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΘες 4907/2017, ΕπισκεΔ 2018/110, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

Επιπρόσθετα, η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης πάσχει από ακυρωσία που συγκαλείται από ορισμένα μόνο μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, χωρίς προηγούμενη απόφαση του συνόλου αυτού (άρθ. 138, παρ. 2 εδ. β'), αλλά και όταν αυτή λαμβάνεται από ΓΣ που συνεκλήθη από μετόχους που εκπροσωπούν το 5% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, χωρίς να ζητήσουν από το Δ.Σ. την σύγκληση Γ.Σ. ή επί αρνήσεως του, την αναμονή έκδοσης δικαστικής απόφασης που να το επιτρέπει (βλ. συνδυαστικά άρθ. 121 παρ. 2 και άρθ. 141 παρ.1 Ν.4548/2018)⁷⁸.

Η πρόσκληση σε Γενική Συνέλευση πρέπει να περιλαμβάνει κάποιες συγκεκριμένες πληροφορίες για να θεωρείται σύννομη και συγκεκριμένα την ημερομηνία και την ακριβή ώρα της συνεδρίασης, το οίκημα, τα θέματα της ημερήσιας διάταξης με σαφήνεια, τους μετόχους που έχουν δικαίωμα συμμετοχής και οδηγίες σχετικά με τον τρόπο που μπορούν αυτοί να συμμετάσχουν στην συνέλευση και να ασκήσουν τα δικαιώματά τους αυτοπροσώπως ή διά αντιπροσώπου, ή από απόσταση ή με επιστολική ψήφο, όπως ορίζει το άρθρο 121 παρ. 3 και 4. Επί ποινή ακυρωσίας, όταν στην πρόσκληση δεν αναφέρονται οι ως άνω πληροφορίες, η σύγκληση της Γ.Σ. δε θεωρείται νόμιμη. Ειδικότερα, όταν αναγράφεται στην πρόσκληση άλλος τόπος από αυτόν που προβλέπει ο νόμος ή το καταστατικό, η συνεδρίαση λαμβάνει χώρα διαφορετική ώρα από αυτή που αναγράφεται στην πρόσκληση ή το οίκημα, το οποίο επίκειται η σύγκληση της Γ.Σ. θεωρείται ακατάλληλο, η απόφαση πάσχει από ακυρωσία⁷⁹. Ωστόσο, αναφορικά με την ώρα, κάθε περίπτωση πρέπει να κρίνεται ad hoc, καθώς κάθε καθυστέρηση στην ώρα έναρξης των εργασιών της Γενικής Συνέλευσης δεν μπορεί να καθιστά ακυρώσιμη την απόφαση. Μόνο σε περίπτωση που αυτή ήταν τόσο μεγάλη και η συνέλευση έλαβε χώρα σε χρόνο εντελώς διαφορετικό από αυτόν της πρόσκλησης και εξαιτίας αυτού οι μέτοχοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τον χώρο συνεδρίασης⁸⁰, τότε πρέπει να υπάρχουν υπόνοιες ακυρωσίας της απόφασης.

Συνήθης είναι η πρακτική πολλών μικρών ή οικογενειακών εταιριών να ειδοποιούν ατομικά τους μετόχους, πέραν της τήρησης των διατυπώσεων δημοσιότητας που προβλέπει ο νόμος ή το καταστατικό. Η μη κοινοποίηση της ως άνω πρόσκλησης ατομικά ή σε λανθασμένη διεύθυνση έχει ως απόρροια το ακυρώσιμο της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης επί αποδείξεως ότι οι μέτοχοι προσδοκούσαν την συγκεκριμένη ειδοποίηση

⁷⁸ βλ. Μπεχλιβάνη Α. σε Αντωνόπουλο Β.-Μούζουλα Σ., Ανώνυμες εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013, σελ. 689.

⁷⁹ βλ. Μπεχλιβάνη Α. σε Αντωνόπουλο Β.-Μούζουλα Σ., Ανώνυμες εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013, σελ. 689.

⁸⁰ βλ. Χριστοδούλου Δ, ό.π., σελ. 1874, Μπεχλιβάνης Α., ό.π., σελ. 689.

και ότι η αποσιώπηση ενημέρωσης με τον τρόπο αυτό δεν έγινε σκοπίμως προκειμένου να «υφαρπαγεί» η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης με αρνητικό αντίκτυπο στα συμφέροντα συγκεκριμένων μετόχων⁸¹.

2.3.2.4. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης που δεν συγκροτήθηκε νόμιμα

Η συγκρότηση της Γενικής Συνέλευσης αναφέρεται στην τήρηση του συνόλου των απαιτούμενων από τον νόμο διαδικαστικών πράξεων σύμφωνα με τις οποίες αυτή συνεδριάζει ως όργανο της εταιρίας και πιο συγκεκριμένα στο δικαίωμα συμμετοχής των μετόχων σε αυτήν⁸². Η συγκρότηση, όμως, ενδέχεται να είναι ελαττωματική, όταν λαμβάνει χώρα αποκλεισμός προσώπων από τη Γ.Σ. που έχουν δικαίωμα συμμετοχής σε αυτή ή μετέχουν πρόσωπα, που θα έπρεπε να αποκλείονται⁸³. Η κακή συγκρότηση μπορεί να υπάρχει κατά την έναρξη των εργασιών της Γ.Σ. αλλά μπορεί να προκύψει και κατά την διάρκεια της συνεδρίασης με την καθυστερημένη είσοδο μετόχων ή τον παράνομο αποκλεισμό ή αποβολή μετόχων που είχαν το δικαίωμα νόμιμης συμμετοχής σε αυτή⁸⁴.

Μη νόμιμη μπορεί να είναι, αρχικά, η συγκρότηση της Γενικής Συνέλευσης, όταν μέτοχος, ο οποίος δικαιούται να συμμετάσχει σε αυτή δεν μπορεί να εισέλθει στον προκαθορισμένο χώρο συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης ή εμποδίζεται να λάβει μέρος σε αυτή, ακόμη κι αν αποδεικνύει την ιδιότητά του κατά τις επιταγές της διάταξης του άρθρου 124 παρ. 1 Ν.4548/2018⁸⁵. Επιπρόσθετα, επειδή το δικαίωμα συμμετοχής στη Γ.Σ. είναι πολυσχιδές και αποτελείται από το δικαίωμα παράστασης σε αυτήν, συμμετοχής στη συζήτηση και στην ψηφοφορία, καθώς και την υποβολή ερωτήσεων και αιτήσεων⁸⁶, η παρεμπόδιση άσκησης των ανωτέρω δικαιωμάτων ή η παραβίαση της αρχής της ισότητας⁸⁷, όταν δεν δόθηκε η δυνατότητα σε όλους τους μετόχους να

⁸¹ βλ. Μπεχλιβάνη Α. σε Α. Αντωνόπουλο Β.-Μούζουλα Σ., Ανώνυμες εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013, σελ. 691 ο οποίος αναφέρει ότι στην περίπτωση αυτή η απόφαση καθίσταται ακυρώσιμη λόγω αντίθεσης της διαδικασίας στα χρηστά ήθη, Γιοβαννόπουλος Ρ. ΕπισκΕΔ 2/2008, σελ.451.

⁸² βλ. ΠΠρΑθ 453/2016, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ.

⁸³ βλ. Μπεχλιβάνη Α. σε Ζητήματα από το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ.333, ΠΠρΑθ 1074/2016 Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ.

⁸⁴ βλ. Μάρκου Ι., Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Α.Ε. (Ερμηνεία των άρθρων 25-35γ Κωδ. Ν.2190/1920, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016, σελ. 391 επ.

⁸⁵ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018 άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 1875 με τις εκεί περαιτέρω νομολογιακές παραπομπές.

⁸⁶ βλ. Κιντή Σ. σε Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας-Η Γενική Συνέλευση (άρθρα 25-35Γ κ.ν. 2190/1920), τόμος τέταρτος, β' έκδοση, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2000, σελ. 246.

⁸⁷ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. ,Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 292.

εκφράσουν την άποψή τους ή στο σημείο που θα επιθυμούσαν, συνεπάγεται την ακυρωσία της ληφθείσας απόφασης.

Ακυρωσία συνεπάγεται ακόμη και η παρεμπόδιση συμμετοχής στη Γενική Συνέλευση διά αντιπροσώπου (άρθρ. 128). Στο σημείο, όμως, αυτό πρέπει να γίνει μία διευκρίνιση η οποία απορρέει από την διάταξη του άρθρου 137, παρ. 5 περ. ε' στην οποία μεταξύ άλλων γίνεται μνεία στην μη δυνατότητα ακύρωσης απόφασης γενικής συνέλευσης, όταν υπάρχει μη τήρηση ή πλημμελής τήρηση του άρθρου 128. Ο πυρήνας του άρθρου 128 που αφορά την άσκηση των μετοχικών δικαιωμάτων διά αντιπροσώπου δεν θα έπρεπε να θίγεται και η ως άνω διάταξη αφορά με μία συσταλτική ερμηνεία του νόμου μόνο τις παραβάσεις που αφορούν τη σχέση αντιπροσώπου και αντιπροσωπευόμενου, τις υποχρεώσεις του αντιπροσώπου και την τυχόν σύγκρουση συμφερόντων⁸⁸. Αρμοδιότητα του προέδρου κατά την συνεδρίαση είναι να επιτρέψει σε αυτή την παρουσία τρίτων εκτός της εταιρίας προσώπων, εφόσον τούτο κρίνεται απαραίτητο για την αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων των μετόχων, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρ. 127. Η συμμετοχή π.χ. στην συνεδρίαση προσώπου που δεν ομιλεί την ελληνική γλώσσα απαιτεί την παρουσία διερμηνέα, ώστε να είναι εφικτή η πλήρης άσκηση όλων των μετοχικών του δικαιωμάτων.⁸⁹

Περίπτωση ελαττωματικότητας της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης όπως προαναφέρθηκε, συνιστά επίσης η συμμετοχή σε αυτή προσώπων, τα οποία δεν έχουν δικαίωμα συμμετοχής. Ωστόσο, το ελάττωμα αυτό λαμβάνεται υπόψη όπως προστάζει η διάταξη του άρθρου 137 παρ. 5 περ. α' στην περίπτωση που η συμμετοχή των προσώπων αυτών ήταν αποφασιστική για την επίτευξη απαρτίας ή η ψήφος τους ήταν αποφασιστική για την επίτευξη πλειοψηφίας. Δικαιολογητικός λόγος της πρόβλεψης αιτιώδους συνάφειας είναι να μην παρεμποδίζεται η συμμετοχή στην Γενική Συνέλευση των μετόχων που νομιμοποιούνται προς τούτο από την παράνομη συμμετοχή των μη νομιμοποιούμενων⁹⁰.

Τέλος, κατά την διάταξη του άρθρου 124, μέτοχοι που δεν έχουν συμμορφωθεί με τη διαδικασία που επιτάσσει ο νόμος για την συμμετοχή στη Γ.Σ. μπορούν να συμμετάσχουν σε αυτήν, αν δεν αρνηθεί τη συμμετοχή τους σ' αυτή για σπουδαίο λόγο η γενική

⁸⁸ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ.(επιμ.), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 1875.

⁸⁹ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ.(επιμ.), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας (Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ), εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 1875 επ.

⁹⁰ βλ. Μπεχλιβάνη Α. στο Μ.-Θ. Μαρίνος (επιμ.), Ζητήματα από το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Δίκαιο και Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 2009, σελ. 349.

συνέλευση με απόφαση που εκδίδει⁹¹. Η ως άνω απόφαση πρέπει να μνημονευθεί στο πρακτικό και η συνδρομή του σπουδαίου λόγου κρίνεται πέραν του άρθρου 124 παρ. 1 και από τις τυχόν προβλέψεις του καταστατικού αναφορικά με την διαδικασία νομιμοποίησης της συμμετοχής των μετόχων στη Γ.Σ. των άρθρων 124 παρ. 2 και 3⁹². Μεγάλη πιθανότητα υπάρχει ο μέτοχος που δεν τηρεί τις προδιαδικαστικές ενέργειες συμμετοχής να αποκλεισθεί, χωρίς όμως να γίνεται κατάχρηση της επιλογής αυτής με σκοπό τον εσκεμμένο αποκλεισμό συμμετοχής ανεπιθύμητων μετόχων⁹³.

2.4. Οι περιπτώσεις ακυρωσίας του άρθρου 137 παρ. 2

2.4.1. Μη χορήγηση οφειλόμενων πληροφοριών σύμφωνα με το άρθρο 141

Απόφαση η οποία λήφθηκε χωρίς να παρασχεθούν οι οφειλόμενες πληροφορίες αναφορικά με το θέμα της, κρίνεται ακυρώσιμη από τον συνδυασμό των άρθρων 137 παρ. 2 και 141. Η διαφορά με το προϊσχύσαν δίκαιο είναι ότι το νέο άρθρο αξιώνει οι πληροφορίες που ζητήθηκαν και δεν δόθηκαν να αφορούν το θέμα της ληφθείσας απόφασης.

Οι περιπτώσεις κατά τις οποίες οι μέτοχοι δικαιούνται να αξιώσουν και το Δ.Σ. είναι υποχρεωμένο να παράσχει πληροφορίες στους μετόχους προβλέπονται στο άρθρ. 141, παρ. 6 εδ. α' και β' και παρ. 7. Συγκεκριμένα, ακυρώσιμη είναι η απόφαση, όταν μέτοχος υπέβαλε αίτημα πληροφόρησης με τις προϋποθέσεις και εντός της ημερομηνίας που τάσσει το άρθρο 141, παρ. 6, εδ. α' και αναφορικά με τα θέματα της ημερήσιας διάταξης και αυτές δεν παρασχέθηκαν εκ μέρους του διοικητικού συμβουλίου στη γενική συνέλευση⁹⁴. Αν για παράδειγμα το εν λόγω αίτημα κατατέθηκε προφορικά, το αίτημα αυτό δεν είναι νόμιμο και τότε δεν συντρέχει λόγος ακυρωσίας της απόφασης⁹⁵. Η ανάρτηση των σχετικών πληροφοριών στο διαδικτυακό τόπο της εταιρίας υπό την μορφή

⁹¹ βλ. ΠΠρΘερ 10626/2015 ΕπισκΕΔ 2016, 452, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁹² βλ. για το προϊσχύσαν δίκαιο ΕφΘεσ 249/199, Αρμ 1992,805, ΕΕμπΔ 1993, 62, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁹³ βλ. Αντωνόπουλο Β. σε Αντωνόπουλο Β./Μουζούλα Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδόσεις Σάκκουλας, 2013, σελ. 559.

⁹⁴ Η παράλειψη παροχής πληροφοριών καλύπτει και την περίπτωση της παροχής εσφαλμένων ή ανακριβών πληροφοριών βλ. Μπεχλιβάνη Α. στο Μ.Θ. Μαρίνος (επιμ.), Ζητήματα από το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Δίκαιο και Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 2009, σελ. 338, Μάρκου Ι., Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων τη Α.Ε.-Ερμηνεία άρθρων 25-35γ Κωδ. Ν 2190/1920, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016, σελ. 394.

⁹⁵ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ.(επιμέλεια), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ.1877.

ερωτήσεων και απαντήσεων απαλλάσσει το Δ.Σ. από την υποχρέωση παροχής τους προς τη Γενική Συνέλευση, αρκεί βέβαια να είναι ακριβείς και επαρκείς⁹⁶.

Ακυρωσία υφίσταται ακόμη, όταν μέτοχοι που εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου με αίτημα προς το διοικητικό συμβούλιο ζητούν να παράσχει στη γενική συνέλευση πληροφορίες, εφόσον αυτή είναι τακτική, σχετικά με τα ποσά που καταβλήθηκαν κατά την τελευταία διετία σε κάθε μέλος του Δ.Σ., διευθυντές της εταιρίας ή από οποιαδήποτε αιτία ή σύμβαση παροχή της εταιρίας προς τα πρόσωπα αυτά.

Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει, όμως, την ευχέρεια στις ως άνω αναφερόμενες περιπτώσεις να αρνηθεί την παροχή πληροφοριών για αποχρώντα λόγο, ο οποίος αναγράφεται στα πρακτικά και μπορεί να είναι κατά τις περιστάσεις η εκπροσώπηση των αιτούντων μετόχων στο Δ.Σ., κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 79 και 80 (άρθρο 141 παρ. 6 εδ. δ' και ε'). Κατά τον Αντωνόπουλο, ο αποχρών λόγος αποτελεί αόριστη νομική έννοια, η οποία πρέπει να ερμηνευθεί κατά τα συναλλακτικά ήθη και την καλή πίστη και δεν πρέπει να ερμηνεύεται με ιδιαίτερη ευρύτητα για να επωφεληθεί η μειοψηφία⁹⁷.

Αν η ανυπαρξία ή η ελλιπής πληροφόρηση αφορά ορισμένα μόνο θέματα της ημερήσιας διάταξης, τότε ακυρωσία υπάρχει αποκλειστικά και μόνο για τα θέματα αυτά⁹⁸. Η παροχή των πληροφοριών περιορίζεται στις αποκλειστικά «οφειλόμενες», οι οποίες αποτελούν ουσιαστικά προαπαιτούμενο για την κατανόηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης και για τον λόγο αυτό λαμβάνεται υπόψη η αντίληψη και το μορφωτικό επίπεδο του μέσου μετόχου⁹⁹. Σε κάθε περίπτωση, το εύρος των παρασχεθέντων πληροφοριών κρίνεται με βάση την αρχή της αναλογικότητας¹⁰⁰. Ωστόσο, δεν λαμβάνεται υπόψη το κατά πόσο ήταν πρόσφορες να επηρεάσουν την πρόθεση ψήφου του μετόχου¹⁰¹.

Παρότι ο Ν. 4548/2018 και άλλα νομοθετήματα (π.χ. ο Ν. 4601/2019 για τους εταιρικούς μετασχηματισμούς) περιέχουν πλείστες όσες διατάξεις σχετικά με το δικαίωμα πληροφόρησης των μετόχων, το άρθρο 137 παρ. 2 περ. α' αναφέρεται μόνο στις

⁹⁶ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. ,Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 340.

⁹⁷ βλ. Αντωνόπουλο Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδ., εκδ. Σάκκουλας, 2012, σελ. 402 επ.

⁹⁸ βλ. Μπεχλιβάνη Α. στο Μ.Θ. Μαρίνος (επιμ.), Ζητήματα από το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Δίκαιο και Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 2009, σελ. 337.

⁹⁹ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ.(επιμέλεια), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ.1878.

¹⁰⁰ βλ. Μαρίνο Μ.-Θ. σε Μ.Θ. Μαρίνος (επιμ.), Ζητήματα από το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Δίκαιο και Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 2009, σελ. 290.

¹⁰¹ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. ,Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 340.

περιπτώσεις αίτησης και χορήγησης πληροφοριών του άρθρου 141. Ωστόσο, κρίνεται μάλλον σκόπιμο το άρθρο 137 παρ. 2 περ. α' να τύχει αναλογικής εφαρμογής και σε κάθε άλλη περίπτωση παράβασης δικαιώματος πληροφόρησης, καθώς συστατικό στοιχείο της διαδικασίας λήψης της απόφασης είναι η παροχή πληροφοριών και η έλλειψη της συνιστά διαδικαστική πλημμέλεια¹⁰².

2.4.2. Αποφάσεις που λήφθηκαν κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας

Ακυρώσιμη, σύμφωνα με το άρθρ. 137 παρ. 2 περ. β', είναι η απόφαση η οποία λαμβάνεται κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας κατά τους όρους του άρθρου 281 ΑΚ. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, παρότι η αντίθεση στο άρθρο 281 ΑΚ αποτελεί ελάττωμα που αφορά το περιεχόμενο, ο νομοθέτης προτίμησε να την κατατάξει στους λόγους που θεμελιώνουν το ακυρώσιμο της απόφασης μετά το Ν. 3604/2007. Η επιλογή αυτή του νομοθέτη επιβλήθηκε από την ανάγκη ad hoc δικαστικής κρίσης, καθώς μία απόφαση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί με ευκολία καταχρηστική παρεπιμπτόντως¹⁰³.

Η διάταξη αυτή αναφέρεται στην καταχρηστικότητα της απόφασης ως συνόλου, η οποία και προσβάλλεται και όχι στις επιμέρους ψήφους που συναπαρτίζουν την απόφαση που ελήφθη¹⁰⁴. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η με αριθ. ΠΠρΘεσ 6955/2015, η ελαττωματικότητα της απόφασης δεν συνεπάγεται αυτοδικαίως και την ελαττωματικότητα της ψήφου, όπως και η ελαττωματικότητα της ψήφου δεν επιφέρει αυτοδικαίως την ελαττωματικότητα της απόφασης, παρά μόνον όταν αυτή δρα αποφασιστικά για τον σχηματισμό της πλειοψηφίας. Επομένως, η παθολογία κάποιων από τις επιμέρους ψήφους που συναπαρτίζουν την απόφαση που λήφθηκε είναι άκυρες λόγω καταχρηστικότητας και μπορούν να ακυρωθούν με βάση το άρθρο 137 παρ. 1 εδ. α' λόγω αντίθεσης στο νόμο και όχι με βάση το άρθρο 137 παρ. 2 περ. β'. Η διάταξη αυτή αναφέρεται στην κατάχρηση της εξουσίας που κατέχει η πλειοψηφία, σε βάρος των δικαιωμάτων της ανίσχυρης μειοψηφίας, όπως για παράδειγμα ο αποκλεισμός του δικαιώματος συμμετοχής/ψήφου στη Γενική Συνέλευση, οι αποφάσεις για τη λύση της εταιρίας, καθώς και κάθε απόφαση με την οποία μέτοχος που ανήκει στην πλειοψηφία

¹⁰² βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. ,Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρώσιμης, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 339.

¹⁰³ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ., Ακυρώσιμες αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης, ΕπισκεΔ, 2, 2008, σελ. 450.

¹⁰⁴ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1347.

προσπαθεί να αποκομίσει ιδιαίτερα οφέλη για τον ίδιο ή τρίτους προκαλώντας βλάβη στους άλλους μετόχους ή στην εταιρία¹⁰⁵.

Κάθε ιδιοτέλεια, ωστόσο, της πλειοψηφίας, η οποία προσβάλλει τα δικαιώματα της μειοψηφίας δεν μπορεί να θεμελιώσει λόγο καταχρηστικότητας της απόφασης¹⁰⁶. Ειδικότερα, η καταχρηστικότητα δικαιολογείται μόνον όταν δεν υπάρχει αποχρών λόγος για τον οποίο η πλειοψηφία παραβιάζει τα νόμιμα συμφέροντα της μειοψηφίας ή στην περίπτωση που υπάρχει μεν αποχρών λόγος της παραβίασης, αλλά παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας¹⁰⁷. Η άσκηση της εξουσίας της πλειοψηφίας πρέπει να κατατείνει στην ενδυνάμωση της δικής της θέσεως και στην εξασθένιση της θέσεως της μειοψηφίας για να θεωρηθεί καταχρηστική¹⁰⁸.

Από την άλλη πλευρά, έχει κριθεί ότι σε περίπτωση που με απόφαση της Γ.Σ. επωφελείται η εταιρία και ταυτοχρόνως επωφελείται η πλειοψηφία ή βλάπτεται η μειοψηφία, δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή κατάχρηση εξουσίας της πλειοψηφίας κατά την διαδικασία λήψης της απόφασης¹⁰⁹. Για να διαγνωστεί η τυχόν καταχρηστικότητα πρέπει να εξεταστεί η αναλογικότητα του οφέλους της εταιρίας σε σχέση με τη βλάβη της μειοψηφίας¹¹⁰.

Ενδεικτικές περιπτώσεις κατά τις οποίες η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης είναι ακυρώσιμη λόγω καταχρηστικότητας είναι οι εξής: όταν η απόφαση αφορά αύξηση του κεφαλαίου της εταιρίας, η οποία δεν αποσκοπεί στην κάλυψη συγκεκριμένης ανάγκης της εταιρίας, αλλά η πλειοψηφία επιδιώκει να υποδαυλίσει τη θέση της μειοψηφίας λόγω οικονομικών δυσχερειών της τελευταίας¹¹¹. Ακυρώσιμη μπορεί να είναι, επίσης, η απόφαση όταν σε βάρος της εταιρίας προωθούνται τα συμφέροντα της πλειοψηφίας¹¹² ή ακόμη όταν μέσω της απόφασης της πλειοψηφίας πλήττεται το συμφέρον της εταιρίας¹¹³.

¹⁰⁵ βλ. Μάρκου Ι., Η Γενική Συνέλευση των μετόχων της Α.Ε.-Ερμηνεία των άρθρων 25-35γ Κωδ. Ν.2190/1920, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 398.

¹⁰⁶ βλ. Γεωργακόπουλο Λ., Το δίκαιο των εταιρειών, Τόμος ΙΙ, Η ανώνυμος εταιρεία-Μέρος Α', εκδ. Αθήναι, 1972, σελ. 343.

¹⁰⁷ βλ. Μπεχλιβάνη Α. στο Μαρίνος Μ.-Θ. (επιμ.), Ζητήματα από το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Δίκαιο και Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 2009, σελ. 341.

¹⁰⁸ βλ. ΠΠρΑθ 23/2018, ΕΕμπΔ 2018, σελ. 567, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΑθ 14/2012 Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ. βλ. και ΠΠρΘεσ 17526/2012, Αρμ. 2012, 1556, με παρατηρήσεις Μπεχλιβάνη Α. στην οποία το δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας ύστερα από απόφαση της Γ.Σ., η οποία εξέλεξε Δ.Σ. που αποτελείται από άτομα του συγγενικού και φιλικού περιβάλλοντος του μετόχου αποκλεισμένου του μετόχου της μειοψηφίας.

¹⁰⁹ βλ. ΠΠρΑθ 14/2012 Α' Δημοσίευση ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΑθ 23/2018 ΕΕμπΔ 2018,567 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹¹⁰ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ.(επιμέλεια), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 1880.

¹¹¹ βλ. ΠΠρΑθ 5885/2010, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ.

¹¹² βλ. ΜΠρΚαβ 347/2014 (Ασφαλ. Μέτρα), Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, ΧρΙΔ 2014,749.

¹¹³ βλ. ΠΠρΑθ 2206/2017, ΕΕμπΔ 2017,819, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

Τέλος, ακυρώσιμη μπορεί να είναι μία απόφαση, η οποία λήφθηκε λόγω κατάχρησης της εξουσίας της πλειοψηφίας, όταν παραβιάζει την αρχή της ίσης μεταχείρισης των μετόχων¹¹⁴.

2.5. Αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ ελαττώματος και λήψης της απόφασης

2.5.1. Ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου

Όπως και στο προγενέστερο δίκαιο, έτσι και ο νέος νόμος στις διατάξεις των άρθρων 137 παρ. 1 και 2 δεν έχει πρόβλεψη για την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της λήψης της απόφασης και την επέλευση του ελαττώματος της ακυρωσίας της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης, αλλά προβλέπεται μόνο στην διάταξη της παρ. 5 του άρθ. 137. Η συζήτηση, ωστόσο, περί υπάρξεως αιτιώδους συνδέσμου παραμένει πάντα επίκαιρη με αποτέλεσμα την διατύπωση διαφορετικών απόψεων επί του θέματος. Κατά μία θεώρηση, το διαδικαστικό των διατάξεων του νόμου και του καταστατικού επέβαλε την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου, αλλά τότε μόνο υφίστατο ακυρωσία της απόφασης λόγω του διαδικαστικού ελαττώματος, όταν αυτό ήταν σε θέση να επηρεάσει την απόφαση¹¹⁵. Κατ' άλλη άποψη, το γεγονός ότι ο νομοθέτης στο προϊσχύσαν καθεστώς απαιτούσε αιτιώδη σύνδεσμο μόνο στο άρθ. 35α παρ. 5 κ.ν. 2190/1920 και ήδη στο νέο νόμο στο άρθ. 137 παρ. 5 σημαίνει ότι μόνο σε αυτές τις περιπτώσεις πρέπει να εφαρμοστεί, καθώς τούτο προκύπτει από την γραμματική διατύπωση του νόμου και ο νόμος αναφέρεται αποκλειστικά στις περιπτώσεις αυτές¹¹⁶. Οι υποστηρικτές της άποψης αυτής θεωρούν ότι η ρύθμιση προάγει την ασφάλεια του δικαίου, μιας και υπάρχουν αποδεικτικές δυσχέρειες στην ύπαρξη του αιτιώδους συνδέσμου και δρα προστατευτικά υπέρ των μετόχων της μειοψηφίας.

Η μόνη που μπορεί να εξηγήσει ή μάλλον ορθότερα να λειτουργήσει συμπληρωματικά προς την θεωρία του αιτιώδους συνδέσμου είναι η θεωρία της βαρύτητας των

¹¹⁴ βλ. Αυγητίδη Δ. στο Παράκης Ε. (επιμέλεια)- Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1257-1258, αντίθετα ο Μπεχλιβάνης Α. στο Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013 σελ. 704 υποστηρίζει ότι η απόφαση που παραβιάζει την αρχή της ίσης μεταχείρισης των μετόχων πάσχει από ακυρότητα.

¹¹⁵ βλ. Μάρκου Ι, Η Γενική Συνέλευση των μετόχων της Α.Ε.-Ερμηνεία άρθρων 25-35γ Κωδ. Ν. 2190/1920, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2016 σελ. 382 επ.

¹¹⁶ βλ. Μπεχλιβάνη Α. στο Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013 σελ. 704 επ.

παρανομιών (Relevanztheorie)¹¹⁷. Η θεωρία αυτή υποστηρίζει ότι το ελάττωμα της ακυρωσίας της απόφασης εξαρτάται από τις δυσμενείς συνέπειες της εκάστοτε παράβασης του νόμου ή του καταστατικού στα διοικητικά δικαιώματα ενημέρωσης, συμμετοχής και ψήφου του μετόχου. Η απόφαση λοιπόν θεωρείται ακυρώσιμη, καθώς το πλήγμα που επέρχεται στα ως άνω μετοχικά δικαιώματα είναι τόσο σοβαρό λόγω της βαρύτητας της διαδικαστικής παρανομίας¹¹⁸, ακόμη κι αν το τελικό αποτέλεσμα της απόφασης δεν επηρεάζεται από τη παρανομία και η συμμετοχή των θιγομένων είναι μικρή¹¹⁹. Με τον τρόπο αυτό προστατεύεται αποτελεσματικά η μειοψηφία και αποτρέπεται η επέλευση δυσμενών συνεπειών γι' αυτήν, καθώς το ελάττωμα της ακυρωσίας επέρχεται ακόμη και σε περίπτωση που η συμμετοχή της μειοψηφίας δεν επηρέασε το τελικό αποτέλεσμα της ψηφοφορίας.

Από όλα τα ανωτέρω συνάγεται ότι αν επιλεγεί η θεωρία της βαρύτητας των παρανομιών, η απαρίθμηση των περιπτώσεων ακυρωσίας του άρθ. 137 του Ν. 4548/2018, αλλά και στο προϊσχύσαν δίκαιο είναι ενδεικτική¹²⁰. Αλλά ακόμη και διαδικαστικές παρανομίες κατά την λήψη απόφασης της Γενικής Συνέλευσης, οι οποίες δεν αναφέρονται στο άρθ. 137 παρ. 5, ενδέχεται να μην έχουν ως αποτέλεσμα την ακυρωσία, λόγω του ότι δεν θίγουν τα διοικητικά δικαιώματα της μειοψηφίας.

2.5.2 Η περίπτωση του άρθρου 137 παρ. 5

Η παρ. 5 του άρθρου 137 ρυθμίζει πέντε περιπτώσεις κατά τις οποίες η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης δεν μπορεί να ακυρωθεί, όπως αναλύονται κατωτέρω. Ειδικότερα, στην περ. α' αναφέρεται ότι η απόφαση της Γ.Σ. δεν μπορεί να ακυρωθεί εξαιτίας της συμμετοχής σε αυτήν προσώπων που δεν είχαν δικαίωμα, εκτός αν η συμμετοχή τους ήταν αποφασιστική για την επίτευξη απαρτίας ή η ψήφος τους ήταν αποφασιστική για την επίτευξη πλειοψηφίας. Ουσιαστικά, η διάταξη επαναλαμβάνει τα προβλεπόμενα στο ν. 3604/2007. Στο προϊσχύσαν του ν. 3604/2007 δίκαιο, κεντρικό ρόλο στην συμμετοχή τρίτων μη νομιμοποιούμενων στη Γ.Σ. προσώπων έπαιξε το κατά πόσο η παρουσία τους

¹¹⁷ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. ,Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 280.

¹¹⁸ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. ,Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 280, Μπεχλιβάνη Α. στο Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013 σελ. 709.

¹¹⁹βλ. Βερβεσό Ν., Ασήμαντες παραβιάσεις στο δίκαιο των ελαττωματικών αποφάσεων της γενικής συνέλευσης μίας ανώνυμης εταιρίας-Σκέψεις εξ αφορμής της ΑΠ 410/2016, ΔΕΕ, 2017, σελ. 735, ΤΝΠ QUALEX.

¹²⁰ βλ. Βερβεσό Ν., ό.π., σελ. 735.

επηρέαζε ψυχολογικά τους λοιπούς συμμετέχοντες¹²¹, κριτήριο το οποίο εγκαταλείφθηκε για να ακολουθηθεί το αντικειμενικό κριτήριο της κρισιμότητας της συμμετοχής ή της ψήφου για την επίτευξη απαρτίας ή πλειοψηφίας¹²². Επί ασκήσεως αγωγής το βάρος απόδειξης της ως άνω παρανομίας φέρει ο ενάγων.

Άλλη περίπτωση κατά την οποία η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης δεν μπορεί να ακυρωθεί είναι όταν επί μέρους ψήφοι είναι άκυρες ή ακυρώσιμες, παρά μόνον σε περίπτωση που αυτές ήταν αποφασιστικές για την επίτευξη πλειοψηφίας (άρθ. 137 παρ. 5 περ. β')¹²³. Και στην περίπτωση αυτή το βάρος απόδειξης της ακυρότητας ή της ακυρωσίας των επιμέρους ψήφων το φέρει ο ενάγων. Στην περ. γ' αναφέρεται η περίπτωση της απόφασης της Γ.Σ., η οποία δεν μπορεί να ακυρωθεί λόγω ανακρίβειας, αοριστίας ή πλημμελειών τήρησης του σχετικού πρακτικού της Γ.Σ., εκτός εάν δεν είναι εφικτό να διαγνωσθεί με άλλο τρόπο το περιεχόμενο της απόφασης¹²⁴.

Στην διάταξη του άρθρ. 137 παρ. 5 περ δ' προβλέπεται ότι η απόφαση δεν μπορεί να ακυρωθεί εξαιτίας ελαττώματος της απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, με την οποία συγκλήθηκε Γενική Συνέλευση, εκτός αν δεν υπήρξε έγκυρη και επαρκής πληροφόρηση για τον λόγο αυτό. Το ελάττωμα στην περίπτωση αυτή μπορεί να αναφέρεται είτε σε συγκεκριμένη απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου με την οποία συγκλήθηκε η Γενική Συνέλευση, μπορεί, όμως, να αφορά και σε ελάττωμα στη λειτουργία του γενικότερα¹²⁵. Τέλος, απόφαση της Γενικής Συνέλευσης δεν μπορεί να ακυρωθεί όταν δεν τηρήθηκαν καθόλου ή τηρήθηκαν πλημμελώς τα όσα προβλέπονται στο άρθρ. 122 παρ. 4, στο άρθρ. 123 παρ. 3 έως 5 και στα άρθρα 128 και 129, με τα ειδικότερα που προβλέπονται σε κάθε διάταξη.

¹²¹ βλ. Γεωργακόπουλο Λ., Το δίκαιο των εταιρειών, Τόμος II, Η ανώνυμος εταιρεία-Μέρος Α', εκδ. Αθήνα, 1972, σελ. 293, Κιντή Σ., Ακυρότης και Ακυρωσία των αποφάσεων της γενικής συνελεύσεως της ανωνύμου εταιρείας, Τρίτη αναθεωρημένη έκδοσις, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2004, σελ. 95 επ.

¹²² βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. ,Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος I, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 265.

¹²³ ΠΠρΘεσ 6955/2015, Αρμ 2016, 432, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹²⁴ Πρβ. ΕφΛαρ 25/2016, Δικογραφία 2016, 141, ΕΕμπΔ 2016, 327, ΧρΙΔ 2017, 122, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ σύμφωνα με την οποία η αναγραφή λανθασμένης ώρας έναρξης της Γ.Σ. στο πρακτικό δεν οδηγεί στην ακυρωσία της απόφασης.

¹²⁵ βλ. ΑΠ 1392/2014, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, ΧρΙΔ 2015,98, Ε7 2016,1278, ΠΠρΘεσ 4907/2017 ΕπισκΕΔ 2018,110 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

2.6. Ειδικές περιπτώσεις που δεν επιτρέπεται ακύρωση σύμφωνα με το άρθρο 137 παρ. 6

Σε σύγκριση με το προϊσχύσαν καθεστώς, ο νόμος εισήγαγε νέες προβλέψεις σύμφωνα με τις οποίες δεν δύναται να ακυρωθεί απόφαση Γ.Σ. λόγω ακυρωσίας. Συγκεκριμένα, αποφάσεις της Γ.Σ., οι οποίες έχουν ως αντικείμενο την έκδοση τίτλων που πρόκειται να εισαχθούν σε ρυθμιζόμενη αγορά ή ΠΜΔ δεν μπορούν να ακυρωθούν, όπως ορίζει η παρ. 6 του άρθρου 137. Στόχος του νομοθέτη σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση επί του άρθρου 137 ήταν να μην επιτρέπεται η ακύρωση της απόφασης στην ως άνω περίπτωση, λόγω πρακτικών δυσχερειών που μπορεί να προκύψουν από την ακύρωση αυτή σχετικά με την έκδοση νέων τίτλων που πρόκειται να εισαχθούν σε ρυθμιζόμενη αγορά (συγκεκριμένα όταν πρόκειται για απόφαση αύξησης κεφαλαίου ή έκδοση νέων μετοχών με μείωση της ονομαστικής αξίας των μετοχών (split) ή έκδοση ομολογιών) «κατά κύριο λόγο εξαιτίας της ανάμειξης και αναγκαία της ενιαίας συναλλακτικής κυκλοφορίας των άυλων δικαιωμάτων προτίμησης και των εν γένει άυλων τίτλων της εταιρίας¹²⁶». Προκειμένου να προστατευθεί ο μέτοχος, ο οποίος θίγεται από την απόφαση αυτή, μπορεί να ζητήσει αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη, εφόσον δεν παρέστη στη συνέλευση ή ήταν αντίθετος στην απόφαση αυτή και συντρέχουν οι όροι ακύρωσης της παρ. 4 του άρθ. 137.

Η άλλη περίπτωση κατά την οποία δεν μπορούν να ακυρωθούν αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης είναι, όταν η τελευταία επικύρωσε με νεότερη απόφαση της διορθώνοντας ή αποκαθιστώντας την πλημμέλεια της προηγούμενης, από την οποία απέρρευε το ελάττωμα της ακυρωσίας (άρθ. 137, παρ. 6 εδ. γ'). Στο προγενέστερο καθεστώς, δεν μπορούσε η Γ.Σ. να επικυρώσει ελαττωματική απόφαση με νέα μη ελαττωματική, παρά μόνον να επαναλάβει την απόφαση, η οποία ίσχυε για το μέλλον και όχι αναδρομικά¹²⁷. Η επικύρωση της απόφασης συνεπάγεται τη μη δυνατότητα ακύρωσης της απόφασης. Επί επικυρώσεως της απόφασης, τρίτοι δικαιούνται να ζητήσουν από την εταιρία τα έξοδα της δίκης ακύρωσης, στα οποία υποβλήθηκαν και την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν λόγω της ακύρωσης (άρθ. 137 παρ. 6 εδ. δ').

¹²⁶ βλ. Περάκη Ε., Το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Ο νέος Ν. 4548/2018 με εισαγωγικές παρατηρήσεις, 5^η έκδοση νομοθετικά ενημερωμένη, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 245.

¹²⁷ βλ. ΑΠ 2182/2013, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, Ε7 2014, 1419, ΕπισκΕΔ 2014/102, ΑΠ 876/2010, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, ΕπισκΕΔ 2010, 1051, ΕΕΜΠΔ 2011, 93, Ε7 2012, 1128, όμως ο Γεωργακόπουλος Λ. στο Το δίκαιο των εταιρειών, Τόμος ΙΙ, Η ανώνυμος εταιρεία-Μέρος Α', εκδ. Αθήναι, 1972 σελ. 352-353 υποστηρίζει την δυνατότητα αναδρομικής ίσσης της απόφασης και επικύρωσης της απόφασης της Γ.Σ. με αναλογική εφαρμογή του άρθρου 156 ΑΚ.

2.7. Η αγωγή ακύρωσης κατά της ακυρώσιμης απόφασης

2.7.1. Αρμοδιότητα και προθεσμία άσκησης αγωγής

Η απόφαση της Γ.Σ. που πάσχει από ακυρωσία ακυρώνεται με τελεσίδικη διαπλαστική δικαστική απόφαση¹²⁸ και η ακυρωσία δεν μπορεί να προβληθεί κατ' ένσταση¹²⁹, δεν εξετάζεται παρεπιμπτόντως από το δικαστήριο ούτε δύναται να προταθεί εξωδίκως¹³⁰. Την αρμοδιότητα για την εκδίκαση της αγωγής ακύρωσης την έχει το μονομελές πρωτοδικείο της έδρας της εταιρίας (άρθρο 137 παρ. 7), ενώ κατά το προϊσχύσαν δίκαιο η αρμοδιότητα άνηκε στο πολυμελές πρωτοδικείο. Η διάταξη αυτή δεχόταν επικρίσεις λόγω της χρονικής καθυστέρησης για την έκδοση τελεσίδικης απόφασης και για το λόγο κυρίως ότι η απόφαση στο διάστημα της επιδικίας παρήγαγε κανονικά τα αποτελέσματά της¹³¹.

Η άσκηση της αγωγής ακύρωσης σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 137 παρ. 8 πρέπει να γίνει εντός αποσβεστικής προθεσμίας¹³² 4 μηνών από την λήψη της απόφασης ή αν αυτή υποβάλλεται σε δημοσιότητα, από την καταχώρισή της στο Γ.Ε.ΜΗ. Στο προϊσχύσαν καθεστώς, η προθεσμία ήταν 3 μήνες αντί για 4 και όπως αναφέρει η αιτιολογική έκθεση του Ν.4548/2018 για το άρθρο 137, αυτή επεκτάθηκε με κριτήριο τον εύλογο χρόνο που απαιτείται για τη συλλογή των απαιτούμενων στοιχείων και την τεκμηρίωση του υποβαλλόμενου αιτήματος, λαμβανομένων υπόψη και των πρακτικών συνθηκών αναζήτησης στοιχείων από τη Διοίκηση και δημοσίευσης των αποφάσεων στο Γ.Ε.ΜΗ. Σε κάθε περίπτωση, η προθεσμία δεν συμπληρώνεται πριν από την πάροδο μηνός από τη χορήγηση στο μέτοχο του πρακτικού της Γ.Σ., στο οποίο έχει καταχωρισθεί η απόφαση και με την προϋπόθεση ο μέτοχος να το ζήτησε από την εταιρία (άρθ. 134 παρ. 2 εδ. δ'). Αν περάσει άπρακτη η προβλεπόμενη από το νόμο τετράμηνη προθεσμία, η απόφαση καθίσταται έγκυρη αναδρομικά έναντι όλων (άρθ. 137 παρ. 10 εδ.α') και το

¹²⁸ βλ. ΠΠρΘεσ 9058/2014, ΕλλΔνη 2016, 545, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹²⁹ βλ. Μαρίνο Μιχ.-Θεοδ. στο Μαρίνος Μ.-Θ. (επιμ.), Ζητήματα από το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Δίκαιο και Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 2009, σελ. 307, Γιοβαννόπουλο Ρ. Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 62.

¹³⁰ βλ. ΕφΘεσσ 199/2017, Αρμ 2017, 384, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹³¹ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ., Ακυρώσιμες αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης, ΕπισκΕΔ, 2008, σελ. 454.

¹³² βλ. Μάρκου Ι., Η εφαρμογή των διατάξεων περί διακοπής της παραγραφής στις προθεσμίες των άρθρων 35α παρ. 7 και 35β παρ. 4 του κωδ. Ν. 2190/1920, ΕλλΔνη, 2013, σελ. 971.

δικαίωμα άσκησης της αγωγής αποσβέννυται¹³³. Η ως άνω διάταξη είναι αναγκαστικού δικαίου και δεν μπορεί να λάβει χώρα ούτε σύντμηση ούτε επέκταση της προθεσμίας¹³⁴.

Στην περίπτωση που μετά την άσκηση της αγωγής, οι ενάγοντες μέτοχοι μεταβιβάσουν το σύνολο των μετοχών ή τόσες ώστε να μην συγκεντρώνουν τα απαιτούμενα ποσοστά για την άσκηση αγωγής κατά τον χρόνο κατάθεσης των προτάσεων, μπορούν μέσω των προτάσεων που θα καταθέσουν να μεταβάλουν νόμιμα το αίτημα της αγωγής από διαπλαστικό σε καταψηφιστικό και να ζητήσουν αποζημίωση, όπως ορίζεται στο άρθρο 137 παρ. 4. Η δυνατότητα μετατροπής δίνεται προκειμένου να επιταχυνθεί η επίλυση της διαφοράς¹³⁵.

2.7.2. Ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση άσκησης της αγωγής

Η αγωγή ασκείται κατά της εταιρίας και είναι η μόνη που νομιμοποιείται παθητικά, καθώς η ακυρώσιμη απόφαση θεωρείται ότι αποτελεί έκφραση της βούλησης του νομικού προσώπου της εταιρίας¹³⁶. Από την άλλη πλευρά, αυτοί που νομιμοποιούνται ενεργητικά για την άσκηση της αγωγής είναι οι μέτοχοι και τα μέλη του Δ.Σ. Τρίτοι, κατά κανόνα, δεν νομιμοποιούνται ενεργητικά, καθώς αυτό που επιδιώκεται είναι η προστασία των μετόχων, αν λάβει κανείς υπόψη και τους λόγους για τους οποίους επέρχεται ακυρωσία και υπό την επιφύλαξη του άρθρου 54 παρ. 3. Οι διατάξεις που προβλέπουν τα πρόσωπα που νομιμοποιούνται να ασκήσουν την αγωγή είναι αναγκαστικού δικαίου και παραίτηση από το δικαίωμα άσκησης της αγωγής είναι δυνατή μόνο μετά τη λήψη της απόφασης και όχι εκ των προτέρων¹³⁷.

2.7.2.1. Άσκηση της αγωγής από μετόχους

Αρχικά, ενεργητικά νομιμοποιούμενος για την άσκηση της αγωγής είναι κάθε μέτοχος, δικαίωμα το οποίο υπόκειται σε συγκεκριμένους περιορισμούς και αποτελεί ατομικό δικαίωμα του μετόχου που πηγάζει από την μετοχική του ιδιότητα και μόνο. Συγκεκριμένα, για να ζητηθεί ακύρωση με αγωγή από οποιονδήποτε μέτοχο, αυτός

¹³³ βλ. Μαρίνο Μιχ.-Θεοδ. στο Μαρίνος Μ.-Θ. (επιμ.), Ζητήματα από το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Δίκαιο και Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 2009, σελ. 311, Αλεξανδρίδου Ελ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 3^η έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 361.

¹³⁴ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1356.

¹³⁵ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμ.), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ.1894.

¹³⁶ βλ. Μάρκου Ι., Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Α.Ε. (Ερμηνεία των άρθρων 25-35γ Κωδ. Ν.2190/1920, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016, σελ. 418, ΑΠ 14/2012 Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ.

¹³⁷ βλ. Αντωνόπουλο Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η εκδ., εκδ. Σάκκουλας, 2012, σελ. 373.

πρέπει να κατέχει τα 2/100 του μετοχικού κεφαλαίου, όπως ορίζει ο νόμος στο άρθρο 137 παρ. 3 εδ. α' και συγκεκριμένα αφορά τα 2/100 του καταβεβλημένου κεφαλαίου, χωρίς να γίνεται ειδική μνεία στο νόμο σε αυτό¹³⁸. Η διάταξη του άρθρου 137, παρ. 3, εδ. α' αναφέρεται σε «...μέτοχο, κάτοχο μετοχών...», υπάρχει όμως η δυνατότητα άσκησης της αγωγής και από περισσότερους μικρομετόχους, οι οποίοι κατέχουν από κοινού το 2% ή και παραπάνω του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Προκειμένου, λοιπόν, να ασκηθεί η αγωγή, κρίσιμο είναι να συγκεντρωθεί το ελάχιστο εκ του νόμου απαιτούμενο ποσοστό είτε αυτό ανήκει σε έναν είτε σε περισσότερους μετόχους¹³⁹. Εφόσον η αγωγή ασκηθεί από περισσότερους μετόχους-ενάγοντες, αυτοί είναι αναγκαίοι ομόδικοι, καθώς η διαφορά επιδέχεται ενιαία ρύθμιση και σε καμία περίπτωση δεν είναι δυνατή η έκδοση αντίθετων αποφάσεων για κάθε ομόδικο, σύμφωνα με το άρθρο 76 ΚΠολΔ¹⁴⁰.

Στην περίπτωση που η απόφαση λήφθηκε χωρίς να παρασχεθούν οι οφειλόμενες πληροφορίες, την ακύρωσή της μπορούν να ζητήσουν αποκλειστικά οι μέτοχοι που ζήτησαν τις πληροφορίες και εφόσον αυτοί εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου (άρθ.137, παρ.3, τελευτ. εδ.), σύμφωνα με τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις, όπως αναλύθηκαν ανωτέρω. Η αγωγή σε αυτή την περίπτωση δεν είναι αναγκαίο να ασκηθεί από όλους τους μετόχους που ζήτησαν τις πληροφορίες, αλλά αρκεί αυτοί να εκπροσωπούν το 5% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Η διαφορά στο ποσοστό που πρέπει να κατέχει ο μέτοχος ή οι μέτοχοι για την άσκηση της αγωγής σύμφωνα με το άρθρ. 137 παρ. 3 από εκείνο που προβλέπεται στο άρθρ. 141 παρ. 6 εδ. α' και παρ. 7 για την άσκηση του δικαιώματος χορήγησης πληροφοριών οφείλεται στο γεγονός ότι ο νομοθέτης, προκειμένου να εξασφαλίσει την ασφάλεια των συναλλαγών και να προστατεύσει την εταιρία, δεν ήθελε να δώσει την δυνατότητα σε κάθε μέτοχο να μπορεί να καταθέσει αγωγή ακύρωσης απόφασης της Γ.Σ. άνευ ετέρου και με σκοπό την εξυπηρέτηση προσωπικών του συμφερόντων¹⁴¹. Σε κάθε περίπτωση, ο μεμονωμένος μέτοχος έχει τη δυνατότητα να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης σύμφωνα με το άρθρο 137 παρ. 4.

¹³⁸ βλ. Σπυρίδωνος Α. Τα δικαιώματα της μειοψηφίας (Ερμηνεία κατ' άρθρο), εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 492.

¹³⁹ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. ,Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ.384 επ.

¹⁴⁰ βλ. ΠΠρΑθ 1074/2016 Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1356

¹⁴¹ βλ. Μπεχλιβάνη Α. στο Αντωνόπουλος Β./Μούζουλας Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδόσεις Σάκκουλας, 2013 σελ. 714

Οι ενάγοντες μέτοχοι, προκειμένου να είναι ενεργητικός νομιμοποιούμενος, οφείλουν να αποδείξουν ότι κατέχουν τις μετοχές που τους παρέχουν το δικαίωμα να ασκήσουν αγωγή τόσο κατά τον χρόνο άσκησης της όσο και κατά τον χρόνο κατάθεσης των προτάσεων, σύμφωνα με το άρθρο 237 παρ. 1 ΚΠολΔ (άρθρ. 137 παρ. 9). Αν οι ενάγοντες μέτοχοι δεν αναφέρουν στην αγωγή τους το απαραίτητο ποσοστό βάσει του οποίου νομιμοποιούνται να καταθέσουν αγωγή, η τελευταία απορρίπτεται ως απαράδεκτη ενώ εάν αποδείξουν ότι κατέχουν το απαραίτητο ποσοστό μετοχών, η αγωγή απορρίπτεται ως ουσία αβάσιμη¹⁴².

Επιπρόσθετα, για την άσκηση της αγωγής πρέπει οι μέτοχοι είτε να ήταν απόντες από την συνέλευση ή ήταν παρόντες αλλά εξέφρασαν αντιρρήσεις στη λήψη της απόφασης. Απουσία από τη Γ.Σ. υπάρχει, όταν ο μέτοχος δεν συμμετέχει στη συνεδρίαση αυτοπροσώπως ή διά αντιπροσώπου. Ως απουσία λογίζεται και η περίπτωση που ο μέτοχος ήταν παρών στη Γ.Σ., αλλά ο πρόεδρος δεν του έδωσε τον λόγο, του αφείρεσε παράνομα τον λόγο ή τον εμπόδισε να ψηφίσει¹⁴³. Σε περίπτωση, όμως, που παραστεί στη Γενική Συνέλευση, αυτός μπορεί να ασκήσει αγωγή μόνο αν αντιτάχθηκε στην ληφθείσα απόφαση¹⁴⁴. Ο περιορισμός αυτός εδράζεται στην καλή πίστη και συγκεκριμένα στην απαγόρευση αντιφατικής συμπεριφοράς (*venire contra factum proprium*)¹⁴⁵. Μέτοχος που αντιτάχθηκε θεωρείται εκείνος, ο οποίος εξέφρασε την εναντίωση του ως προς την προσβαλλόμενη απόφαση με σαφήνεια, καθώς και αυτός ο οποίος εξέφρασε προφορικά ή γραπτά την αντιτιθέμενη άποψη του και στη συνέχεια ψήφισε λευκό ή απείχε από την ψηφοφορία¹⁴⁶.

2.7.2.2. Άσκηση της αγωγής από επικαρπωτές και ενεχυρούχους δανειστές

Οι επικαρπωτές και οι ενεχυρούχοι δανειστές έχουν δικαίωμα να ασκήσουν αγωγή ακύρωσης της απόφασης της Γ.Σ., παρόλο που δεν είναι μέτοχοι, καθώς έχουν εμπράγματα δικαιώματα επί των μετοχών (επικαρπία και ενέχυρο). Οι ανωτέρω έχουν, σύμφωνα με το άρθρ. 54 παρ. 3 το δικαίωμα ψήφου και τα λοιπά μη περιουσιακά

¹⁴² βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμ.) Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ. 1889.

¹⁴³ βλ. Κιντή Σ. στο Ακυρότης και ακυρωσία των αποφάσεων της γενικής συνελεύσεως της ανωνύμου εταιρίας, Τρίτη αναθεωρημένη έκδοση, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2004, σελ. 243.

¹⁴⁴ ΕφΑνατΚρ 43/2016, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ.

¹⁴⁵ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. ,Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 375.

¹⁴⁶ βλ. ΠΠρΑθ 23/2018, ΕΕμπΔ, 567, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

δικαιώματα του μετόχου π.χ. το δικαίωμα πληροφόρησης και ισχύουν οι προϋποθέσεις άσκησης της αγωγής που ισχύουν και για τους μετόχους.

2.7.2.3. Άσκηση της αγωγής από μέλη του Δ.Σ

Η ακύρωση της απόφασης μπορεί να ζητηθεί και από κάθε μέλος του Δ.Σ. ξεχωριστά¹⁴⁷, καθώς κάθε μέλος του Δ.Σ. έχει υποχρέωση πίστης προς την εταιρία και οφείλει να φροντίζει για την τήρηση της νομιμότητας. Η ιδιότητα του μέλους του Δ.Σ. πρέπει να υπάρχει κατά τον χρόνο άσκησης της αγωγής, όχι όμως και κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασης. Σε καμία περίπτωση, δεν είναι δυνατή η άσκηση της αγωγής από το Δ.Σ. ως συλλογικό όργανο¹⁴⁸. Το αρμόδιο δικαστήριο, εφόσον το κρίνει αναγκαίο, διορίζει στην περίπτωση αυτή, κατόπιν αιτήσεως οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον κατά την διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας ειδικό εκπρόσωπο της εταιρίας για την διεξαγωγή της δίκης (άρθρ. 137 παρ. 3 εδ. γ'). Η ανάγκη διορισμού ειδικού εκπροσώπου υφίσταται κάθε φορά που η εμπλοκή μέλους του Δ.Σ. στη δίκη δημιουργεί κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων και στα υπόλοιπα μέλη εξαιτίας της ισχυρής του θέσης, με αποτέλεσμα να καθίσταται δυσχερής η αποτελεσματική εκπροσώπηση της εταιρίας. Επίσης και σε περίπτωση που η δικαστική εκπροσώπηση της εταιρίας έχει ανατεθεί με διορισμό σε υποκατάστατο όργανο, αν η σύγκρουση συμφερόντων συντρέχει στο πρόσωπό του¹⁴⁹. Ακόμη, ο διορισμός ειδικού εκπροσώπου είναι αναγκαίος, όταν τα εναπομείναντα μέλη του Δ.Σ. είναι λιγότερα από αυτά που απαιτεί ο νόμος ή το καταστατικό για τη νόμιμη σύνθεσή του¹⁵⁰.

2.8. Προσωρινή δικαστική προστασία

Στην περίπτωση που η απόφαση είναι ακυρώσιμη, ο νόμος δίνει τη δυνατότητα ρύθμισης της κατάστασης με τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων ακόμη και πριν από την άσκηση της αγωγής (άρθρ. 137 παρ. 11). Ακόμη και να μην υπήρχε ειδικότερη πρόβλεψη, η δυνατότητα αυτή θα υπήρχε και βάσει των άρθρων 682 επ., 732 ΚΠολΔ. Για την λήψη ασφαλιστικών μέτρων ο νόμος στο άρθρο 682 ΚΠολΔ προϋποθέτει την συνδρομή

¹⁴⁷ βλ. Αλεξανδρίδου Ελ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, Προσωπικές και Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικοί Μετασχηματισμοί, 3^η έκδοση, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2019.

¹⁴⁸ βλ. Αντωνόπουλο Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η εκδ., εκδ. Σάκκουλας, 2012, σελ. 374.

¹⁴⁹ βλ. ΠΠρΘεσ 2726/2017, ΕπισκεΔ 2017,338, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, Ρόκας Ι., Ακύρωση απόφασης του δ.σ. ανώνυμης εταιρίας που ζητάει μέλος αυτού και η εκπροσώπηση της εταιρίας, ΕΕμπΔ, 2017, σελ. 511.

¹⁵⁰ βλ. Νάζου Μ., Η προσωρινή αντικατάσταση του διαχειριστή ξένης περιουσίας ως μηχανισμός επίλυσης συγκρούσεων συμφερόντων ιδίως στην Α.Ε., ΕπισκεΔ, τεύχος 4^ο, 2017 σελ. 672 και Αντωνόπουλο Β. Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η εκδ., εκδ. Σάκκουλας, 2012, σελ. 375 ο οποίος υποστηρίζει ότι ο διορισμός ειδικού εκπροσώπου είναι υποχρεωτικός.

επείγουσας περίπτωσης ή επικείμενου κινδύνου που πρέπει να ανατραπεί¹⁵¹. Η προσωρινή δικαστική προστασία και ειδικότερα η αναστολή της ισχύος της ακυρώσιμης απόφασης κατατείνουν όχι μόνο στην ασφάλεια των συμφερόντων του αιτούντος, αλλά και γενικότερα στην ασφάλεια των συναλλαγών, καθώς με την τελεσίδικη απόφαση από το δικαστήριο, θα ανατραπούν οι έννομες συνέπειες που έχουν επέλθει μέχρι εκείνο το χρονικό διάστημα¹⁵².

Στην περίπτωση αυτή, η αγωγή πρέπει να κατατεθεί εντός αποκλειστικής προθεσμίας 15 ημερών από την έκδοση της απόφασης επί των ασφαλιστικών μέτρων, αλλιώς τα ασφαλιστικά μέτρα παύουν να ισχύουν αυτοδικαίως. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που παρέλθει άπρακτη η προθεσμία που τάσσεται από το άρθρο 137 παρ. 8. Αν με την αίτηση των ασφαλιστικών μέτρων ζητείται η προσωρινή αναστολή της ισχύος της απόφασης, το αρμόδιο δικαστήριο μπορεί να υποχρεώσει τους αιτούντες σε παροχή εγγύησης, προβαίνοντας σε στάθμιση της ανάγκης προστασίας των αιτούντων και της ζημίας που μπορεί να προκληθεί στην εταιρία από την αναστολή αυτή (άρθρ. 137 παρ. 11). Σε δημοσιότητα υποβάλλεται η απόφαση με την οποία επιβάλλονται τα ασφαλιστικά μέτρα ή η αναστολή της ισχύος της απόφασης, όπως ορίζει το άρθρο 137 παρ. 12, η οποία έχει δηλωτικό χαρακτήρα.

2.9. Αποτελέσματα της ακύρωσης της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης-Δημοσιότητα

Η ακυρώσιμη απόφαση δεν είναι άνευ ετέρου άκυρη, αλλά παράγει τα έννομα αποτελέσματά της μέχρι την ακύρωσή της με τελεσίδικη δικαστική απόφαση. Το δικαστήριο μπορεί να κηρύξει άκυρη την απόφαση, εφόσον πληρούνται οι κατά τα νόμο προβλεπόμενες προϋποθέσεις, όμως, σε καμία περίπτωση δεν έχει την εξουσία να αντικαταστήσει την ακυρώσιμη απόφαση με αυτή που θα έπρεπε να ληφθεί σύμφωνα με το καταστατικό ή το νόμο¹⁵³, καθώς έτσι θα παραβιαζόταν η αυτονομία και η ανεξαρτησία της εταιρίας ως νομικού προσώπου. Η απόφαση καθίσταται άκυρη *ex tunc*, αναδρομικά από την λήψη της και ενεργεί έναντι όλων (*erga omnes*)¹⁵⁴. Ωστόσο, με βάση την αρχή του φαινόμενου δικαίου, δικαιώματα τρίτων που αποκτήθηκαν από την

¹⁵¹ βλ. ΜΠρΑθ 4078/2008 ΕΕμπΔ 2008, 315, ΕπισκεΔ 2008,607, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1356.

¹⁵² βλ. Κωστόπουλο Γ., Η αναστολή ισχύος της ακυρώσιμης αποφάσεως της ΓΣ ανώνυμης εταιρίας, ΔΕΕ, τεύχος 4, 2008, σελ. 450, ΤΝΠ QUALEX, Αντωνόπουλο Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η εκδ., εκδ. Σάκκουλας, 2012, σελ. 374.

¹⁵³βλ. ΠΠρΑθ 23/2018, ΕΕμπΔ 2018, 567, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁵⁴ βλ. Σινανιώτη-Μαρούδη Α., Εμπορικό δίκαιο-Εταιρίες, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2021, σελ. 186.

ακυρωθείσα απόφαση ή από πράξη που έλαβε χώρα με βάση την απόφαση αυτή δεν επηρεάζονται, εκτός εάν ο τρίτος γνώριζε ή αγνοούσε από βαριά αμέλεια το ακυρώσιμο της απόφασης¹⁵⁵.

Όπως προβλέπεται στο άρθρο 137 παρ. 12, η ακυρωσία της απόφασης δεν εμποδίζει την καταχώριση αυτής στο Γ.Ε.ΜΗ, όπως προστάζει και το άρθρο 9 παρ. 5 του νέου νόμου¹⁵⁶. Σε δημοσιότητα υποβάλλονται η αγωγή ακύρωσης της απόφασης της Γ.Σ., η απόφαση παντός βαθμού δικαιοδοσίας με την οποία ακυρώνεται η απόφαση, καθώς και τα κάθε είδους ασφαλιστικά μέτρα.

2.10. Αξίωση αποζημίωσης των μετόχων

Ο νομοθέτης προβλέπει στο άρθρο 137 παρ. 4 αξίωση αποζημίωσης για τους μετόχους που ζημιώθηκαν από ακυρώσιμη απόφαση της Γ.Σ., πέρα από την αξίωση αποζημίωσης του άρθρου 137 παρ. 6 εδ. β' και δ'. Αυτό συμβαίνει α) στην περίπτωση που μέτοχοι, οι οποίοι δεν συμπληρώνουν το απαιτούμενο ποσοστό μετοχών, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 137 παρ. 3 και δεν έχουν την δυνατότητα να ασκήσουν αγωγή ακύρωσης της απόφασης, μπορούν με αγωγή αποζημίωσης να αξιώσουν από την εταιρία την ζημία που υπέστησαν εξαιτίας του ελαττωματικού τρόπου λήψης της απόφασης και β) το άρθρο 137 παρ. 4 προβλέπει αξίωση αποζημίωσης κατά τις γενικές διατάξεις, ακόμη και όταν η απόφαση ακυρώθηκε. Τα ανωτέρω αποτελούν κανόνες αναγκαστικού δικαίου και δεν είναι δυνατός ο αποκλεισμός ή περιορισμός του με διαφορετική πρόβλεψη στο καταστατικό ή με αντίθετη συμφωνία των μερών¹⁵⁷.

Στην πρώτη περίπτωση επιδιώκεται η προστασία της μειοψηφίας, η οποία δεν κατέχει το 2% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, σύμφωνα με το άρθρ. 137 παρ. 3 εδ. α' ή το 5% του μετοχικού κεφαλαίου, που απαιτείται κατά το άρθρ. 137 παρ. 3 εδ. δ' για την άσκηση αγωγής και τους απονέμεται έτσι η δυνατότητα έστω χρηματικής αποζημίωσης. Παθητικά νομιμοποιούμενη είναι και σε αυτή την περίπτωση η εταιρία, ενώ ενεργητικά νομιμοποιούμενος για την άσκηση της αγωγής είναι ο μέτοχος, ο οποίος δεν κατέχει το ελάχιστο ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου για την άσκηση της αγωγής.

¹⁵⁵ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμ.) Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190-Τόμος II, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ. 1896.

¹⁵⁶ βλ. Περάκη Ε, Το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Ο νέος Ν 4548/2018 με εισαγωγικές παρατηρήσεις, 5^η έκδοση νομοθετικά αναθεωρημένη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 76.

¹⁵⁷ βλ. Τουντόπουλο Β. στο Μαρίνος Μ.-Θ.(επιμ.), Ζητήματα από το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, εκδ. Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009, σελ. 363 επ.

Στην περίπτωση αυτή τυγχάνουν εφαρμογής και οι προϋποθέσεις του άρθρου 137 παρ. 3, καθώς απαιτείται να μην είχε παρασταθεί ή να παραστάθηκε στη συνέλευση, αλλά να αντιτάχθηκε στην απόφαση ή να ζήτησε να του παρασχεθούν οφειλόμενες πληροφορίες και αυτό δεν συνέβη.

Το βάρος επίκλησης και απόδειξης του ελαττώματος της απόφασης, καθώς και τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ της ζημίας που έχει υποστεί και της απόφασης ανήκει στον μέτοχο¹⁵⁸. Η ζημία αφορά την χειροτέρευση της περιουσιακής θέσης του μετόχου, η οποία επήλθε λόγω της ακυρώσιμης απόφασης και η οποία λαμβάνεται υπόψη συγκρινόμενη με την περιουσιακή κατάσταση στην οποία θα βρισκόταν, εάν δεν είχε ληφθεί η απόφαση ή αν του είχαν παρασχεθεί οι πληροφορίες που είχε ζητήσει. Με βάση, λοιπόν, και τα προτάγματα της γενικής θεωρίας του ελληνικού δικαίου περί αποζημίωσης, η ζημία που αποκαθίσταται και εν προκειμένω είναι η άμεση, αποθετική και θετική ζημία και όχι η έμμεση, δεδομένου ότι κάτι τέτοιο θα επέφερε μεγαλύτερη ζημία στην εταιρία¹⁵⁹. Τέλος, η ευθύνη των οργάνων είναι αντικειμενική και δεν αποτελεί προϋπόθεση για την θεμελίωση της ευθύνης η υπαιτιότητα των οργάνων¹⁶⁰.

Από την άλλη πλευρά, στη δεύτερη περίπτωση, κατά τους ορισμούς του άρθρου 137 παρ. 4 εδ. β', οι μέτοχοι έχουν αξίωση αποζημίωσης ακόμη κι αν η απόφαση ακυρώθηκε κατά τις γενικές διατάξεις και έχει τη μορφή «λευκού κανόνα δικαίου»¹⁶¹. Η εν λόγω αξίωση αποζημίωσης δεν προϋποθέτει συγκεκριμένο ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου και την έχουν τόσο αυτοί που έχουν το απαιτούμενο ποσοστό για την άσκησης αγωγής ακύρωσης όσο και αυτοί που δεν το έχουν¹⁶².

Παθητικά νομιμοποιούμενο στην περίπτωση αυτή είναι το πρόσωπο που προκάλεσε τη ζημία, το οποίο με την πράξη ή την παράλειψή του κατέστησε ακυρώσιμη την απόφαση και ο αιτών οφείλει να αποδείξει τόσο την πράξη ή την παράλειψη, αν η απόφαση δεν είχε προηγουμένως ακυρωθεί, τη ζημία που υπέστη, καθώς και τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ πράξης ή παράλειψης και ζημίας.

¹⁵⁸ βλ. Χριστοδούλου Δ., στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμ.), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190 -Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 1898.

¹⁵⁹ βλ. Τουντόπουλο Β. στο Μαρίνος Μ.-Θ.(επιμ.), Ζητήματα από το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, εκδ. Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009, σελ. 372 επ.

¹⁶⁰ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. ,Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 526.

¹⁶¹ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. ,Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 454.

¹⁶² βλ. Τουντόπουλο Β. στο Μαρίνος Μ.-Θ.(επιμ.), Ζητήματα από το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, εκδ. Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009, σελ. 376.

Η προθεσμία για την άσκηση της αγωγής αποζημίωσης κατά το άρθρο 137 παρ. 8 εδ. β' είναι τέσσερις μήνες από την λήψη της απόφασης ή αν αυτή υποβάλλεται σε δημοσιότητα από την καταχώρισή της στο Γ.Ε.ΜΗ. Ωστόσο, υποστηρίζεται ότι η ως άνω διάταξη αφορά την διάταξη του άρθρου 137 παρ. 4 εδ. β' και η αγωγή αποζημίωσης κατά τις γενικές διατάξεις υπόκειται στην 5ετή παραγραφή του άρθρ. 937 ΑΚ¹⁶³.

¹⁶³ βλ. Μπεγλιβάνη Α. στο Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ., Ανώνυμες εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013, σελ. 730.

Κεφάλαιο 3^ο

Οι άκυρες αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης

3.1. Εισαγωγή

Η δεύτερη κατηγορία ελαττωματικών αποφάσεων, η οποία προβλέπεται από το νόμο στο άρθρο 138 είναι αυτή των άκυρων αποφάσεων. Η νέα ρύθμιση δεν διαφέρει σημαντικά από αυτήν του άρθρου 35β κ.ν. 2190/1920, όπως είχε τροποποιηθεί με το Ν. 3604/2007, διευκρίνισε, όμως, κάποια σημεία τα οποία είχαν δημιουργήσει αμφισβητήσεις, ενώ κάποια ζητήματα πράγματι τα ρύθμισε για πρώτη φορά. Έτσι, στο άρθρο 138 παρ. 1 προβλέπονται δύο λόγοι ακύρωσης της απόφασης: η πρώτη περίπτωση αφορά απόφαση που λήφθηκε χωρίς την προηγούμενη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης, όταν λήφθηκε δηλαδή από «ψευδοσυνέλευση»¹⁶⁴. Ο νομοθέτης και υπό το νέο καθεστώς διατήρησε όπως και στο άρθρο 35β παρ. 1 κ.ν. 2190/1920 αυτού του είδους την διαδικαστική πλημμέλεια, λόγω της σοβαρότητάς της, στο πεδίο των άκυρων αποφάσεων. Εάν υπήρξε σύγκληση, όμως, της Γενικής Συνέλευσης και διαπιστώθηκαν πλημμέλειες στη διαδικασία σύγκλησης και συγκρότησης, η απόφαση αυτή είναι ακυρώσιμη, όπως ορίζεται στο άρθρ. 137 και για την οποία έγινε διεξοδική ανάλυση ανωτέρω. Η δεύτερη περίπτωση αφορά απόφαση της οποίας το περιεχόμενο αντίκειται στο νόμο ή στο καταστατικό, περίπτωση που καλύπτει όλες τις παρανομίες του περιεχομένου της απόφασης και αποτελεί στην ουσία ένα «γενικό πραγματικό» ακυρότητας¹⁶⁵.

Οι λόγοι ακυρότητας προβλέπονται περιοριστικά στο νόμο και δεν επιτρέπεται να συναχθεί ερμηνευτικά άλλος λόγος¹⁶⁶ ούτε το καταστατικό να τους περιορίσει ή να τους διευρύνει¹⁶⁷. Ενώ υπό το πρίσμα των γενικών διατάξεων του Αστικού Κώδικα και συγκεκριμένα σύμφωνα με το άρθρο 180 ΑΚ «*Η άκυρη δικαιοπραξία θεωρείται σαν να μην έγινε*», οι άκυρες αποφάσεις της Γ.Σ. μπορούν να θεραπευτούν αναδρομικά και να καταστούν έγκυρες εντός 1 έτους από τότε που λήφθηκε η απόφαση ή από τότε που καταχωρήθηκε στο Γ.Ε.ΜΗ, εάν αυτή υποβάλλεται σε δημοσιότητα (άρθρ. 138. παρ. 4).

¹⁶⁴ βλ. Ρόκα Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 277.

¹⁶⁵ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1365.

¹⁶⁶ βλ. Μαρίνο Μ.-Θ., Αποφάσεις της Γ.Σ. με ηρτημένη ακυρότητα λόγω ελλείψεως όρου του ενεργού και άρθρο 35β Κ.Ν. 2190/1920 (Άκυρες αποφάσεις Γ.Σ.), ΕΕμπΔ, 2012, σελ. 532.

¹⁶⁷ βλ. Μπεχλιβάνη Α. στο Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013 σελ. 732.

3.2. Οι λόγοι ακυρότητας ειδικότερα

3.2.1. Η λήψη απόφασης χωρίς προηγούμενη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης

Η έλλειψη σύγκλησης της Γενικής Συνέλευσης αποτελεί διαδικαστική πλημμέλεια κατά το στάδιο λήψης της απόφασης, η οποία έχει ιδιαίτερη βαρύτητα και γι' αυτό το λόγο ο νομοθέτης την έχει υπαγάγει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρ. 138¹⁶⁸. Ουσιαστικά συνεπάγεται τον αποκλεισμό του μετόχου από την πληροφόρηση σχετικά με την ύπαρξη Γ.Σ. και συνακόλουθα την συμμετοχή του σε αυτή προκειμένου να ασκήσει τα μετοχικά του δικαιώματα¹⁶⁹.

Στο άρθρο 138 παρ. 2 εδ. α' ο νομοθέτης ορίζει ειδικότερα ότι υπάρχει νόμιμη σύγκληση της Γ.Σ., όταν η πρόσκληση προέρχεται από την εταιρία και περιλαμβάνει την ένδειξη της ημερομηνίας και του τόπου που θα λάβει χώρα η Γ.Σ. και δημοσιεύθηκε όπως προβλέπει ο νόμος και το καταστατικό. Ο νέος νόμος μάλιστα στο εδ. β' της ως άνω διάταξης περιλαμβάνει διευκρίνιση σχετικά με το πότε η πρόσκληση θεωρείται ότι προέρχεται από την εταιρία, κάτι που δεν συνέβαινε υπό το προϊσχύσαν καθεστώς (*«Ως προερχόμενη από την εταιρεία θεωρείται η πρόσκληση όταν έχει γίνει από το διοικητικό συμβούλιο ή μέλος του ή και από τα πρόσωπα της παραγράφου 2 του άρθρου 121 και της παραγράφου 1 του άρθρου 141»*). Όταν πληρούνται οι ως άνω ελάχιστες προϋποθέσεις που προβλέπει ο νόμος, η απόφαση είναι έγκυρη. Στην αντίθετη περίπτωση, θεωρείται ότι δεν υπάρχει σύγκληση της εταιρίας και αυτή πάσχει από το ελάττωμα της ακυρότητας.

3.2.1.1. Πρόσκληση προερχόμενη από την εταιρία

Όπως αναλύθηκε ανωτέρω, η νέα ρύθμιση προβλέπει τις ελάχιστες προϋποθέσεις για την ύπαρξη νόμιμης σύγκλησης της Γ.Σ., ακολουθώντας το προϊσχύσαν δίκαιο και συμπεριέλαβε διευκρινιστική διάταξη για να ορίσει πότε η πρόσκληση θεωρείται ότι προήλθε από την εταιρία. Με τον τρόπο αυτό κατέστη ευδιάκριτος ο ορισμός της έννοιας της υποστατής σύγκλησης της Γενικής Συνέλευσης σε αντιδιαστολή με την μη υποστατή και κατά συνέπεια κατέστη ευκολότερος ο καθορισμός του πεδίου εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 138 σε σχέση με το άρθρο 137. Το γεγονός ότι η απόφαση της

¹⁶⁸ βλ. ΠΠρΑθ 1074/2016 Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ.

¹⁶⁹ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1365.

Γενικής Συνέλευσης μπορεί να είναι άκυρη βάσει της διάταξης του άρθρου 138 παρ. 2 εδ. β', δε σημαίνει ότι η απόφαση δεν μπορεί να πάσχει από άλλα ελαττώματα που αφορούν την διαδικασία σύγκλησης της Γενικής Συνέλευσης και επιφέρουν την ακυρωσία αυτής.

Όπως ορίζεται ρητά στο νόμο και ειδικότερα στη διάταξη του άρθρ. 121 παρ. 2 εδ. α', αρμοδιότητα σύγκλησης της Γενικής Συνέλευσης έχει το Διοικητικό Συμβούλιο. Για να θεωρηθεί ότι η πρόσκληση προέρχεται από την εταιρία, αυτή πρέπει να έχει γίνει από το Διοικητικό Συμβούλιο ή από τον σύμβουλο-διαχειριστή της εταιρίας (βλ. άρθρ. 115 παρ. 5). Η νομιμότητα ή μη της εκλογής του Διοικητικού Συμβουλίου δεν επηρεάζει την εγκυρότητα της απόφασης, καθώς η πρόσκληση θεωρείται ότι προέρχεται από την εταιρία κατά τις προϋποθέσεις που τάσσει ο νόμος σε κάθε περίπτωση¹⁷⁰. Η διάταξη του άρθρου 138 παρ. 2 αναφέρεται σε «πρόσκληση προερχόμενη από την εταιρία» προκειμένου να ορίσει το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διάταξης, καθώς προσκλήσεις, οι οποίες έχουν όλα τα τυπικά εξωτερικά στοιχεία θα υπήρχε ο κίνδυνος να θεωρηθεί ότι πάσχουν από ακυρότητα, παρότι είναι σε θέση να ενημερώσουν τους μετόχους για την σύγκληση Γενικής Συνέλευσης αλλά εμφανίζουν μόνο ενδοεταιρικά ελαττώματα.

Επομένως, για να θεωρηθεί ότι η πρόσκληση προέρχεται από την εταιρία είναι κρίσιμο αν οι μέτοχοι αντιλαμβάνονται την πρόσκληση ως προερχόμενη από την εταιρία και εξαιτίας αυτού επιθυμούν να συμμετέχουν στη Γενική Συνέλευση, ώστε να ασκήσουν τα μετοχικά τους δικαιώματα και όχι η νομιμότητα της εκλογής του Διοικητικού Συμβουλίου. Στην περίπτωση αυτή η απόφαση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι πάσχει από ακυρότητα και μόνο το ζήτημα της ακυρωσίας θα μπορούσε να εξεταστεί. Κατά τη συνήθη πρακτική, οι μέτοχοι θεωρούν ότι η πρόσκληση προήλθε από την εταιρία, όταν η Γ.Σ. συγκαλείται από το Δ.Σ. που εκπροσωπεί και διοικεί την εταιρία βάσει των επίσημα δημοσιευμένων στο Γ.Ε.ΜΗ. στοιχείων ή ακόμη και όταν αυτή προήλθε από μέλος του Δ.Σ.- στην τελευταία αυτή περίπτωση, όμως, δεν αποκλείεται η ακυρωσία¹⁷¹.

Στο άρθρο 141 παρ. 1 ο νόμος προβλέπει τη δυνατότητα σύγκλησης Γενικής Συνέλευσης από μέτοχο ή μετόχους της μειοψηφίας που εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου με αίτησή τους προς το Διοικητικό Συμβούλιο. Σε περίπτωση που δεν συγκληθεί η Γενική Συνέλευση μέσα σε 20 ημέρες από την επίδοση της αίτησης από το Διοικητικό Συμβούλιο, εκδίδεται απόφαση κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Ωστόσο, αν μέτοχος συγκαλέσει Γ.Σ. χωρίς την προηγούμενη έκδοση απόφασης,

¹⁷⁰ βλ. ΠΠρΘεσ 4907/2017 ΕπισκΕΔ, 2018, 110, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁷¹ βλ. ΠΠρΘεσ 4907/2017 ΕπισκΕΔ, 2018, 110 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΘεσ 3294/2016 ΕπισκΕΔ 2016, 468.

η απόφαση είναι ακυρώσιμη και όχι άκυρη , καθώς συνεκλήθη μεν κατά παράβαση του νόμου, αλλά θεωρείται ότι η πρόσκληση προήλθε από την εταιρία. Αν, όμως, ο μέτοχος ή οι μέτοχοι δεν εκπροσωπούν το 1/20 τουλάχιστον του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου και συγκαλέσουν Γ.Σ., η απόφαση που θα ληφθεί είναι άκυρη, καθώς θεωρείται ότι η πρόσκληση δεν προέρχεται από την εταιρία και η σύγκληση της Γ.Σ. δεν είναι υποστατή.

Άλλη περίπτωση κατά την οποία θεωρείται ότι η πρόσκληση προέρχεται από την εταιρία είναι όταν αυτή προέρχεται από τον ελεγκτή της εταιρίας, όπως ορίζει το άρθρο 121 παρ. 2 εδ. β'. Ο ελεγκτής πρέπει να αιτηθεί τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης στον πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και αυτή πρέπει να συγκληθεί εντός 10 ημερών από την επίδοση της αίτησης. Αν δεν ακολουθηθεί η ως άνω διαδικασία, πρέπει να εκδοθεί και σε αυτή την περίπτωση δικαστική απόφαση, όπως προβλέπει το άρθρο 141 παρ. 1 εδ. γ', στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 121 παρ. 2 εδ. δ'. Αν ο ελεγκτής προβεί στην πρόσκληση για σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης, χωρίς να έχει προηγουμένως δικαστική απόφαση, η απόφαση δεν πάσχει από ακυρότητα, καθώς η Γ.Σ. έχει υποστατή σύγκληση και μόνο για ακυρωσία μπορεί να προσβληθεί λόγω πλημμέλειας στη διαδικασία της σύγκλησης (άρθ. 137 παρ. 1 εδ. β').

Η αναφορά στον κύκλο των προσώπων που έχουν δικαίωμα πρόσκλησης για σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης στο άρθρο 138 παρ. 2 εδ. β' δεν πρέπει να θεωρηθεί περιοριστική και πρέπει να θεωρείται η πρόσκληση ως προερχόμενη από την εταιρία, ακόμη κι αν δεν γίνεται σε αυτά ειδική μνεία¹⁷², αρκεί τα πρόσωπα αυτά να ενεργούν στο όνομα της εταιρίας και να εκφράζουν την βούλησή της¹⁷³. Εξουσία προς σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης μπορεί έτσι να έχει ο εκκαθαριστής κατά το στάδιο της εκκαθάρισης (άρθρ. 167 παρ. 4 και 5), καθώς και τα πρόσωπα που αναφέρονται στη διάταξη του άρθρου 121 παρ. 1 περ. β' και γ' και ειδικότερα ο σύνδικος , αν η εταιρία δεν υπαχθεί σε διαδικασία εξυγίανσης, το πρόσωπο που προβλέπεται στο άρθρο 103 παρ. 1 στοιχ. θ' του ΠτΚ, καθώς και ο ειδικός διαχειριστής ή ο ειδικός εκκαθαριστής και ο κατ' άρθρο 101 παρ. 3 ΠτΚ διορισμένος από το πτωχευτικό δικαστήριο ειδικός εντολοδόχος.

¹⁷² βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμ.), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ. 1907.

¹⁷³ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1366.

3.2.1.2. Πρόσκληση περιέχουσα τουλάχιστον την ημερομηνία και τον τόπο της Γενικής Συνέλευσης

Το υποστατό της σύγκλησης της Γενικής Συνέλευσης προϋποθέτει επιπλέον η πρόσκληση η οποία προέρχεται από την εταιρία να έχει ως ελάχιστο περιεχόμενο την ένδειξη της ημερομηνίας και του τόπου όπου θα λάβει χώρα η Γενική Συνέλευση και δεν απαιτείται να περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που προβλέπονται στο άρθρο 121 παρ. 3 για τις μη εισηγμένες εταιρίες και στην παρ. 4 για τις εισηγμένες σε ρυθμισμένη αγορά εταιρίες. Αν ελλείπει ένα από τα ανωτέρω ουσιώδη στοιχεία, η σύγκληση της Γ.Σ. είναι ανυπόστατη και ως εκ τούτου η ληφθείσα απόφαση πάσχει από ακυρότητα, καθώς αποτελούν τα κρισιμότερα στοιχεία για την ενημέρωση του μετόχου ως προς την συνέλευση που θα λάβει χώρα¹⁷⁴. Σε περίπτωση που η πρόσκληση αναφέρει μόνο την ημερομηνία και τον τόπο της Γ.Σ. αλλά κανένα άλλο στοιχείο, η σύγκληση της Γ.Σ. είναι υποστατή¹⁷⁵, η απόφαση όμως κατά τους ορισμούς του άρθρου 137 παρ. 1 πάσχει από ακυρωσία λόγω μη νόμιμης σύγκλησης.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να γίνουν κάποιες διευκρινίσεις. Η διάταξη απαιτεί την αναγραφή στην πρόσκληση μόνο της ημερομηνίας που θα λάβει χώρα η Γενική Συνέλευση και όχι της ώρας αυτής, με αποτέλεσμα η μη αναγραφή της ώρας να μην επιφέρει την ακυρότητα της απόφασης, αλλά την ακυρωσία αυτής κατά το άρθρο 137 παρ. 1 εδ. β'¹⁷⁶. Αναφορικά με την απαίτηση αναγραφής του τόπου της συνέλευσης, υποστηρίζεται η άποψη ότι για να είναι υποστατή η σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης απαιτείται ο ακριβής προσδιορισμός αυτής και δεν αρκεί μια γενικόλογη αναφορά του δήμου, εντός του οποίου πρόκειται να λάβει χώρα η συνεδρίαση¹⁷⁷. Η ακριβόλογη αναφορά του τόπου διεξαγωγής της συνεδρίασης είναι απαραίτητη για την απρόσκοπτη συμμετοχή των μετόχων σε αυτήν. Η αληθής αναγραφή της ημερομηνίας και του τόπου

¹⁷⁴ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1365.

¹⁷⁵ βλ. ΕφΛαρ 25/2016, Δικογραφία 2016,141, ΕΕμπΔ 2016/327, ΧρΙΔ 2017, 122, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁷⁶ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1365 επ., Μπεχλιβάνη Α. στο Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013 σελ. 736.

¹⁷⁷ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1366, Αντωνόπουλο Β. στο Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδ., εκδ. Σάκκουλας, 2012 σελ. 532. Αντίθετη άποψη όμως βλ. Μπεχλιβάνη Α. στο Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ. Ανώνυμες εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013, σελ. 736 και Μπεχλιβάνη Α., Η Ακυρότητα αποφάσεων γενικής συνέλευσης ανώνυμης εταιρίας, ΕπισκΕΔ τεύχ. 2, 2008 σελ.465.

συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης είναι αναγκαία, καθώς διαφορετικά πλήττεται η υπόσταση της σύγκλησης αυτής και η απόφαση πάσχει από ακυρότητα¹⁷⁸.

3.2.1.3. Δημοσιευμένη πρόσκληση σύμφωνα με το νόμο και το καταστατικό

Μία ακόμη, τρίτη προϋπόθεση της σύγκλησης της Γενικής Συνέλευσης είναι η πρόσκληση να έχει δημοσιευτεί όπως ορίζει ο νόμος και το καταστατικό¹⁷⁹. Στη νέα διάταξη αποτυπώνεται πλέον εναργώς, αυτό που συναγόταν ερμηνευτικά στο προϊσχύσαν δίκαιο¹⁸⁰ ότι δηλαδή η πρόσκληση πρέπει να δημοσιεύεται όπως προβλέπει και το καταστατικό, εφόσον αυτό ορίζει περαιτέρω διαδικασίες (άρθρ. 122 παρ. 2). Κατά μία άποψη, η πρόσκληση της εταιρίας, όταν δεν έχει δημοσιευτεί, παραμένει εσωτερικό έγγραφο της εταιρίας και δεν παράγει αποτελέσματα έναντι τρίτων, αφού δεν έχει λάβει την δέουσα μορφή εξωτερίκευσης¹⁸¹.

Εφόσον το καταστατικό προβλέπει πρόσθετες διαδικασίες, όπως η ενημέρωση των μετόχων και με ατομική ειδοποίηση και αυτή δεν έγινε ποτέ ή έγινε για κάποιους ορισμένους μετόχους ή εστάλη σε διαφορετική διεύθυνση από αυτή που έπρεπε κλπ., η πρόσκληση θεωρείται ότι δεν έχει δημοσιευθεί και η σύγκληση της Γ.Σ. είναι μη υποστατή, αφού τότε μόνο η ατομική ειδοποίηση εξισώνεται με την δημοσίευση της εταιρίας, όταν αυτή είναι ικανή να πληροφορήσει τον μέτοχο για την σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης¹⁸². Ακόμη και στις οικογενειακές Α.Ε., η τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας δεν πρέπει να παρέλκει, καθώς εξακολουθεί να υφίσταται η ανάγκη ενημέρωσης των μετόχων για την επικείμενη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης και των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης και μόνο θέματα καταχρηστικότητας θα μπορούσαν να τεθούν για την προβολή της ακυρότητας από κάποιον μέτοχο¹⁸³.

¹⁷⁸ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1366, ΑΠ 1392/2014 Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ.

¹⁷⁹ βλ. για το προϊσχύσαν καθεστώς ΕφΛαρ 25/2016, Δικογραφία 2016, 141, ΕΕμπΔ 2016, 237, ΧρΙδ 2017, 122 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΘεσ 16468/2014 Αρμ 2015, 75 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1367.

¹⁸⁰ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1368 επ.

¹⁸¹ βλ. Μούζουλα Σ., Ν. 3604/2007 για την αναμόρφωση και τροποποίηση του Κ.Ν. 2190 περί ανωνύμων εταιριών, εκδ. Σάκκουλας, 2008, σελ. 469.

¹⁸² βλ. Μπεχλιβάνη Α. στο Β. Αντωνόπουλος-Μούζουλας Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013, σελ. 737 για το προϊσχύσαν δίκαιο.

¹⁸³ βλ. ΑΠ 1706/2014 Α' Δημοσίευση ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

3.2.1.4. Η περίπτωση της καθολικής Γ.Σ. – Η μεταγενέστερη δήλωση του μετόχου ότι αυτή συνεδρίασε νόμιμα

Η καθολική Γ.Σ. στην οποία είναι παρόντες ή αντιπροσωπεύονται όλοι οι μέτοχοι και κανένας δεν φέρνει αντίρρηση στην πραγματοποίηση και λήψη των αποφάσεων (άρθρο 121 παρ. 5) αποτελεί εξαίρεση στην ελαττωματικότητα της απόφασης λόγω ακυρότητας και η Γ.Σ. θεωρείται ότι συνεδριάζει νόμιμα και χωρίς την τήρηση των ως άνω προαναφερόμενων προϋποθέσεων. Ειδικότερα, επί καθολικής Γενικής Συνελεύσεως, θεωρείται ότι έχει επιτευχθεί η πληροφόρηση των μετόχων για την συνεδρίασή της και δεν απαιτείται καμία περαιτέρω διατύπωση, οδηγώντας σε τελολογική συστολή της διάταξης του άρθρου 138 παρ.2¹⁸⁴. Για να υπάρξει καθολική Γ.Σ., η οποία είτε είναι αυτόκλητη, είτε συνεδριάζει κατόπιν μη νόμιμης πρόσκλησης, πρέπει να εκπροσωπείται σε αυτή το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου και να μην εκφράζονται αντιρρήσεις ως προς τη λήψη της απόφασης. Να σημειωθεί ότι οι διατυπώσεις για την αυτόκλητη Γ.Σ. απαιτούν αυτή να συνήλθε χωρίς προηγούμενη πρόσκληση των μετόχων και να ληφθηκε απόφαση με ομοφωνία και ενδεχομένως το πρακτικό αυτής, εκτός από τον πρόεδρο να υπογράφεται και από το σύνολο των μετόχων¹⁸⁵. Η υπογραφή του πρακτικού από το σύνολο των μετόχων υποδηλώνει, κατά μία άποψη, την σιωπηρή παραίτηση του μετόχου από το δικαίωμα συζήτησης κατά την συνεδρίαση¹⁸⁶. Επομένως, στην περίπτωση αυτή η επίκληση ακυρότητας της απόφασης επί την συνδρομή των ανωτέρω προϋποθέσεων, θα έβαινε χωρίς νόημα.

Στην παρ. 3 του άρθρου 138 ορίζεται άλλη μία περίπτωση που δεν αφήνει περιθώρια επίκλησης της ακυρότητας λόγω έλλειψης σύγκλησης από πλευράς των μετόχων. Συγκεκριμένα, μέτοχος που δήλωσε ότι η Γ.Σ. συνεδρίασε νομίμως με μεταγενέστερη έγγραφη δήλωσή του στην εταιρία ή με δήλωσή του στα πρακτικά, δεν επιτρέπεται να προβάλλει την εν λόγω ακυρότητα της απόφασης.

¹⁸⁴ βλ. . Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμ.), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ. 1909 και για το προϊσχύσαν δίκαιο Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1369.

¹⁸⁵ βλ. Παμπούκη Κ. Αυτόκλητη καθολική γενική συνέλευση στην ανώνυμη εταιρία, ΕπισκεΔ, τεύχος 1-2, 2015, σελ. 3

¹⁸⁶ βλ. Κοτσίρη Λ., Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε. μετά το Ν. 3604/2007. Σχέση με τις διατάξεις ΑΚ. Περιοριστική αναφορά των λόγων ανυποστάτου. Κύρωση σε περίπτωση μη υπογραφής του διά περιφοράς πρακτικού από όλους τους μετόχους, ΕΕμπΔ, 2015, σελ. 494.

3.2.2. Ακυρότητα της απόφασης λόγω αντίθεσης του περιεχομένου της στο νόμο ή στο καταστατικό

Σύμφωνα με το άρθρο 138 παρ. 1 «*Σε περίπτωση που... το περιεχόμενο της απόφασης της (ενν. Γενικής Συνέλευσης) είναι αντίθετη με το νόμο ή το καταστατικό, η απόφαση είναι άκυρη*». Είναι η δεύτερη περίπτωση όπου στο νόμο προβλέπεται το ελάττωμα της ακυρότητας της απόφασης και αναφέρεται σε κάθε διάταξη του νόμου ή του καταστατικού που μπορεί να παραβιάζεται και επιδρά στο περιεχόμενο της απόφασης¹⁸⁷. Στο σημείο αυτό πρέπει να εξετάσουμε την κάθε περίπτωση ακυρότητας ξεχωριστά.

3.2.2.1. Αντίθεση του περιεχομένου της απόφασης στο νόμο

Όταν η διάταξη του άρθρου 138 παρ. 1 αναφέρεται σε αντίθεση της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης στο νόμο, συμπεριλαμβάνει όλους εκείνους τους κανόνες αναγκαστικού δικαίου είτε του Ν. 4548/2018 είτε άλλων νόμων που βρίσκουν πεδίο εφαρμογής στο δίκαιο των Α.Ε. ανεξαρτήτως κλάδου δικαίου, όχι όμως και των κανόνων ενδοτικού δικαίου που εξ' ορισμού υπάρχει δυνατότητα παρέκκλισης από αυτούς¹⁸⁸. Η αντίθεση της απόφασης στον νόμο αντιστοιχίζεται τόσο με την γενική διάταξη του άρθρου 174 ΑΚ περί αντιθέσεως δικαιοπραξίας στο νόμο όσο και με τις διατάξεις των άρθρων 178 και 179 ΑΚ περί αντιθέσεως δικαιοπραξίας στα χρηστά ήθη¹⁸⁹. Πρέπει να γίνει ξεκάθαρο ότι η αντίθεση εν προκειμένω αφορά και μόνο το περιεχόμενο της απόφασης και όχι την διαδικασία λήψης της απόφασης. Η αντίθεση της απόφασης στα χρηστά ήθη κρίνεται ad hoc ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν σε κάθε περίπτωση, όμως, συνιστά σπάνια περίπτωση, καθώς συνήθως ταυτόχρονα με την προσβολή των χρηστών ηθών, υπάρχει παραβίαση και άλλου κανόνα αναγκαστικού δικαίου¹⁹⁰. Να

¹⁸⁷βλ. Μάρκου Ι., Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Α.Ε. (Ερμηνεία των άρθρων 25-35γ Κωδ. Ν.2190/1920, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016, σελ. 443.

¹⁸⁸ βλ. αντίθετα Μάρκου Ι., Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Α.Ε. (Ερμηνεία των άρθρων 25-35γ Κωδ. Ν.2190/1920, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016, σελ. 445, Κωστόπουλο Γ. στο Τάσεις και Προοπτικές του Δικαίου της Ανώνυμης Εταιρίας, 18^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών Λόγων, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ. 229.

¹⁸⁹ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1370, Κωστόπουλο Γ. στο Τάσεις και Προοπτικές του Δικαίου της Ανώνυμης Εταιρίας, 18^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών Λόγων, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ. 230.

¹⁹⁰ βλ. Κιντή Στ., Ακυρότης και Ακυρωσία των αποφάσεων της γενικής συνελεύσεως της ανωνύμου εταιρίας, Τρίτη αναθεωρημένη έκδοσις, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2004, σελ. 126.

επισημανθεί ότι η ακυρότητα εξ' αυτού του λόγου λειτουργεί προληπτικά και δεν είναι αναγκαία η επέλευση ζημίας εξαιτίας αυτής¹⁹¹.

Ειδικότερα άκυρη είναι ενδεικτικά μια απόφαση όταν το περιεχόμενο της αντίκειται στο νόμο, όταν εγκρίνονται χρηματοοικονομικές καταστάσεις που έχουν συνταχθεί παράνομα¹⁹² ή αποφασίζονται διανομές κερδών, οι οποίες δεν δικαιολογούνται από αυτά που έχουν ήδη επιτευχθεί¹⁹³, όταν με την τροποποίηση του καταστατικού ο σκοπός της εταιρίας γίνεται παράνομος ή ανήθικος ή το μετοχικό κεφάλαιο μειώνεται κάτω από το ελάχιστο επιτρεπτό¹⁹⁴. Περίπτωση ακυρότητας επιφέρει και η αντιποίηση των αρμοδιοτήτων του Διοικητικού Συμβουλίου, η οποία λόγω της βαρύτητας της ως πλημμέλειας εντάσσεται κατ' εξαίρεση στον κανόνα της ακυρότητας και όχι της ακυρωσίας¹⁹⁵.

3.2.2.2. Αντίθεση του περιεχομένου της απόφασης στο καταστατικό

Στο προ του Ν. 3604/20107 καθεστώς, ο Κ.Ν. 2190/1920 για την ακυρότητα της απόφασης της Γ.Σ. όριζε ότι η απόφαση έπρεπε να παραβιάζει διατάξεις του καταστατικού που είχαν τεθεί προς όφελος των εταιρικών δανειστών, κάτι το οποίο σαφώς δεν ισχύει σήμερα. Η αντίθεση της απόφασης στο περιεχόμενο διάταξης του καταστατικού, όταν αυτή βέβαια είναι έγκυρη και δεν αντίκειται σε απαγορευτική διάταξη νόμου, αποτελεί το επισφράγισμα της «τυπικής υπεροχής του καταστατικού έναντι της βούλησης της πλειοψηφίας»¹⁹⁶. Διατάξεις του καταστατικού οι οποίες θεωρείται ότι θίγονται από την απόφαση είναι αυτές οι οποίες τροποποιούν τις προβλέψεις του νόμου, όπου αυτό επιτρέπεται ή λειτουργούν συμπληρωματικά ως προς αυτόν¹⁹⁷.

Σε ορισμένες, ωστόσο, περιπτώσεις είναι δικαιολογημένη η παραβίαση των διατάξεων του καταστατικού με έκδοση απόφασης που αντίκειται στο περιεχόμενό του, όταν αυτό μπορεί να δικαιολογηθεί ad hoc από την ανάγκη να προστατευθούν συμφέροντα της

¹⁹¹ βλ. Γεωργακόπουλο Λ., Το δίκαιο των εταιρειών, Τόμος II, Η ανώνυμος εταιρεία-Μέρος Α', εκδ. Αθήναι, 1972 σελ. 342.

¹⁹² Σύμφωνα με το άρθρο 147 οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις για να είναι έγκυρες πρέπει να υπογραφούν από συγκεκριμένο κύκλο προσώπων.

¹⁹³ βλ. Ψυχομάνη Σπ., Δίκαιο εμπορικών εταιριών, 4^η έκδ. 2020 Εκδόσεις Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, 2020, σελ. 353.

¹⁹⁴ βλ. Αντωνόπουλο Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδ., Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 532.

¹⁹⁵ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ., Ακυρώσιμες αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης, ΕπισκεΔ, 2, 2008, σελ. 453.

¹⁹⁶ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1370, ΠΠρΑθ 1130/2020, sakkoulas-online.gr.

¹⁹⁷ βλ. Μάρκου Ι., Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Α.Ε. (Ερμηνεία των άρθρων 25-35γ Κωδ. Ν.2190/1920, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016, σελ.445.

εταιρίας ή των μετόχων και δεν τίγονται τρίτοι ή το γενικότερο συμφέρον¹⁹⁸. Όταν πρόκειται, όμως, για απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, η οποία παραβιάζει διατάξεις που έχουν ως στόχο την προστασία των μετόχων, όπως αυτές που προβλέπουν την ίση μεταχείριση των μετόχων και η οποία όταν παραβιάζεται καθιστά την απόφαση ακυρώσιμη και όχι άκυρη, καθώς οφείλεται σε κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας¹⁹⁹.

3.3. Κήρυξη της ακυρότητας της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης

3.3.1. Η περίπτωση της δικαστικής προβολής της ακυρότητας-Αναγνωριστική αγωγή

Η ακυρότητα της απόφασης επέρχεται αυτοδικαίως χωρίς την άσκηση διαπλαστικής αγωγής και ως εκ τούτου η απόφαση δεν παράγει έννομες συνέπειες από τη λήψη της. Παρουσιάζει, όμως, η εν λόγω ακυρότητα κάποιες ιδιορρυθμίες και δεν λειτουργεί όπως αυτή της γενικής διάταξης του άρθρου 180 ΑΚ, καθώς η πρώτη θεραπεύεται επί παρελεύσεως της ενιαύσιας προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 138 παρ. 4 εδ. α', όπως επιτάσσει η ανάγκη προστασίας των συναλλαγών²⁰⁰.

Ειδικότερα, η άκυρη απόφαση προσβάλλεται δικαστικά με αναγνωριστική αγωγή, όπως ορίζουν τα άρθρα 68 και 70 ΚΠολΔ²⁰¹ αλλά και με ανταγωγή ή ένσταση²⁰² και μπορεί να ασκηθεί από κάθε πρόσωπο που έχει έννομο συμφέρον, μέτοχο, μέλος του Δ.Σ. ακόμη και τρίτους²⁰³ μέσα σε αποκλειστική προθεσμία 1 έτους από τη λήψη της απόφασης ή αν αυτή υποβάλλεται σε δημοσιότητα, από την καταχώρισή της στο Γ.Ε.ΜΗ ή μπορεί να ληφθεί υπόψη αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο (άρθρο 138 παρ.6). Εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση που έχει προηγηθεί τροποποίηση του καταστατικού και ο σκοπός της εταιρίας κατέστη παράνομος ή αντίθετος στη δημόσια τάξη ή όταν υπάρχει διαρκής

¹⁹⁸ βλ. Ψυχομάνη Σ., Δίκαιο εμπορικών εταιριών, 4^η έκδ. 2020 Εκδόσεις Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, 2020, σελ.353.

¹⁹⁹ βλ. Αλεξανδρίδου Ελ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικού Μετασχηματισμοί, 3^η έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 363, Μπεχλιβάνη Α., ΕπισκεΔ, 2, 2008, σελ. 463.

²⁰⁰ βλ. Αλεξανδρίδου Ελ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικού Μετασχηματισμοί, 3^η έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 364.

²⁰¹ βλ. ΑΠ 1121/2006, ΧρΙΔ 2006, 821, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1310/2018, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, βλ. και άρθρ. 138 παρ. 8 Η διατύπωση της παραγράφου οδηγεί αναμφίβολα στο συμπέρασμα ότι τόσο η ασκηθείσα αγωγή όσο και η απόφαση επ' αυτής είναι αναγνωριστικές.

²⁰² βλ. Μάρκου Ι., Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Α.Ε. (Ερμηνεία των άρθρων 25-35γ Κωδ. Ν.2190/1920, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016, σελ. 448.

Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδ., Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 534, ΕφΑθ 4955/2011, ΕλλΔ/νη 2013, 763, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁰³ βλ. Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανωνύμου Εταιρίας, Τόμος Δεύτερος μετά συμπληρώματος, εκδόσεις Αθήναι, 1969, σελ. 392.

παραβίαση διατάξεων αναγκαστικού δικαίου, στην οποία η προβολή της ακυρότητας είναι απρόθεσμη (άρθρο 138 παρ. 4 εδ. γ').

Η αγωγή στρέφεται κατά της εταιρίας και παρά το γεγονός ότι είναι αναγνωριστική, έχει ισχύ *erga omnes* και όχι μόνο μεταξύ των διαδίκων, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 137 παρ. 10 εδ. α' και μάλιστα αναδρομικά²⁰⁴, καθώς με την αναγνώριση της ακυρότητας της απόφασης δημιουργείται μία νέα έννομη κατάσταση²⁰⁵. Η απόφαση αφορά ευρύ κύκλο προσώπων, τα συμφέροντα των οποίων εξαρτώνται από αυτήν και αποτελεί το «*θεμέλιο επιγενόμενων νομικών πράξεων που εδράζονται σε αυτήν*»²⁰⁶ και ως εκ τούτου το ενιαίο της ρύθμισης για όλους είναι αναγκαίο για να αποφευχθεί η έκδοση αντίθετων αποφάσεων. Στην αντίθετη περίπτωση έκδοσης απόφασης που απορρίπτει την αγωγή, αυτή έχει ισχύ μόνο μεταξύ των διαδίκων²⁰⁷. Για την προβολή της ακυρότητας σύμφωνα με όσα ορίζει το άρθρο 138 παρ. 4 εδ. β' πρέπει να γίνεται μνεία στη συγκεκριμένη απόφαση και περιγραφή του λόγου που κατά την γνώμη του ενάγοντος προκλήθηκε η ακυρότητα.

3.3.2. Η περίπτωση της εξώδικης προβολής της ακυρότητας

Η διάταξη του άρθρου 138 παρ. 4 εδ. α' προβλέπει εκτός από την δικαστική και την εξώδικη προβολή της ακυρότητας και έτσι δόθηκε πλέον ρητά μία λύση στο ζήτημα αυτό που ταλάνιζε θεωρία και νομολογία κατά το προϊσχύσαν δίκαιο. Συγκεκριμένα, υπό το προϊσχύσαν δίκαιο δεν υπήρχε ρητά διάταξη, η οποία να ορίζει ειδικότερα το ζήτημα, η κρατούσα, όμως, άποψη στη νομολογία συντασσόταν υπέρ και της εξώδικης προβολής²⁰⁸, ενώ κατά άλλη άποψη αυτό δεν ήταν δυνατό και μόνο η δικαστική προβολή ήταν επιτρεπτή²⁰⁹. Άλλες απόψεις υποστήριζαν την προβολή της ακυρότητας εξωδίκως

²⁰⁴ βλ. Αλεξανδρίδου Ελ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικού Μετασχηματισμοί, 3^η έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 366, βλ. για το προϊσχύσαν δίκαιο Αντωνόπουλο Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 535 επ., όπου γινόταν δεκτό ότι έβρισκε στην περίπτωση αυτή αναλογική εφαρμογή η διάταξη του άρθρου 35^α παρ. 9, εδ. 1, όμως βλ. Μαρίνο Μ.-Θ., Εταιρική συμμετοχή και ακυρότητα αποφάσεων γενικής συνέλευσης ανώνυμης εταιρίας. Αποσβεστική προθεσμία έγερσης ακυρωτικής αγωγής (άρθρο 5 παρ. 2.ν. 2190/1920. ΕΕμπΔ, 2001, σελ. 2 (σημ. 4) όπου υποστηρίζει τον διαπλαστικό χαρακτήρα της αγωγής με ακυρωτική λειτουργία.

²⁰⁵ βλ. Μπεχλιβάνη Α., Η Ακυρότητα αποφάσεων γενικής συνέλευσης ανώνυμης εταιρίας, ΕπισκεΔ, τεύχ. 2, 2008, σελ. 468.

²⁰⁶ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ., στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1375.

²⁰⁷ βλ. Αντωνόπουλο Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδ., Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 535.

²⁰⁸ βλ. ενδεικτικά ΑΠ 155/1985 ΕλλΔνη 1985, 458, ΠΠρΑθ 5182/2007 ΔΕΕ, 2008, 323.

²⁰⁹ βλ. Μαρίνο Μ.-Θ., Εταιρική συμμετοχή και ακυρότητα αποφάσεων γενικής συνέλευσης ανώνυμης εταιρίας. Αποσβεστική προθεσμία έγερσης ακυρωτικής αγωγής (άρθρο 5 παρ. 2.ν. 2190/1920. ΕΕμπΔ, 2001, σελ. 3, Μπεχλιβάνη Α. στο Β. Αντωνόπουλος-Μούζουλας Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013, σελ. 741 επ.

με κάποιους όμως περιορισμούς, σε κάθε, όμως, περίπτωση δεν υπήρχε ρητή πρόβλεψη στο νόμο.

Με το νέο, λοιπόν, νόμο προβλέφθηκε η προβολή της ακυρότητας εξώδικα με την ρητή έγγραφη δήλωση του μετόχου προς την εταιρία ή οποιουδήποτε τρίτου έχει έννομο συμφέρον προς τούτο. Για να παράγει τα έννομα αποτελέσματά της, η προβολή της ακυρότητας δεν μπορεί να γίνει με απλή δήλωση στα πρακτικά, καθώς αν ο νόμος το επιθυμούσε αυτό θα υπήρχε στην διάταξη του άρθρου 138 παρ. 4 όμοια διατύπωση με αυτή της παρ. 3, που προβλέπει την διαζευκτική δήλωση προς της εταιρία ή στα πρακτικά²¹⁰. Και σε αυτήν την περίπτωση η δήλωση πρέπει να είναι ορισμένη και να αναφέρει την απόφαση η οποία προσβάλλεται με τα εξατομικευμένα της στοιχεία και τον λόγο που κατά την άποψη του δηλούντος, η απόφαση πάσχει από ακυρότητα επί ποινή αοριστίας. Σε περίπτωση που ο εξωδίκως δηλών προσέβαλε την απόφαση για συγκεκριμένους λόγους εντός της προθεσμίας του 1 έτους που προβλέπει ο νόμος, δεν δύναται να επανέλθει με νέους λόγους²¹¹.

3.3.3. Προσωρινή δικαστική προστασία

Στο προϊσχύσαν δίκαιο, δεν υπήρχε πρόβλεψη προσωρινής δικαστικής προστασίας²¹² σε αντίθεση με το νέο νόμο που εισήγαγε στη διάταξη του άρθρου 138 την παρ. 7 που την προβλέπει. Σύμφωνα με την παρ. 7, *«Το δικαστήριο μπορεί να διατάζει ασφαλιστικά μέτρα και πριν από την άσκηση της αγωγής που έχει ως αίτημα την αναγνώριση της ακυρότητας απόφασης της γενικής συνέλευσης. Στην περίπτωση αυτή, η αγωγή πρέπει να ασκηθεί μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες από την έκδοση της απόφασης που διέταξε τα ασφαλιστικά μέτρα, διαφορετικά τα ασφαλιστικά μέτρα αίρονται αυτοδικαίως. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση που η αγωγή ασκηθεί μετά την πάροδο της προθεσμίας της παραγράφου 4. ...»*.

Επιπρόσθετα, το εδ. δ' της παρ. 4 του άρθρου 138 ορίζει ότι το δικαστήριο δύναται να διατάξει και την προσωρινή αναστολή της ισχύος της απόφασης, ή ορθότερα την

²¹⁰ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμέλεια), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190 -Τόμος II, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 1914.

²¹¹ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμέλεια), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190 -Τόμος II, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 1914.

²¹² Κατά το προϊσχύσαν δίκαιο, υπήρχε η δυνατότητα αναστολής εκτέλεσης της απόφασης με την λήψη ασφαλιστικών μέτρων με εφαρμογή των γενικών διατάξεων 682 επ., 731 επ. ΚΠολΔ βλ. γι' αυτό Αντωνόπουλο Β. Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδ., εκδ. Σάκκουλας, 2012, σελ. 535 (σημ. 128), Με την άσκηση μάλιστα ασφαλιστικών μέτρων εντός της προβλεπόμενης ενιαύσιας προθεσμίας του αρθρ. 35β παρ. 4, εμποδιζόταν η ίαση της ακυρότητας της απόφασης βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1375.

αναστολή εφαρμογής της, καθώς η άκυρη απόφαση τεκμαίρεται ότι είναι άκυρη αυτοδικαίως και κυρίως όταν αυτή έχει προβληθεί εντός της εκ του νόμου προβλεπόμενης ενιαύσιας προθεσμίας²¹³. Το δικαστήριο μπορεί να υποχρεώσει, όπως και στην περίπτωση της ακυρωσίας, τους αιτούντες να παρέχουν εγγύηση σε περίπτωση που ελλοχεύει ο κίνδυνος να προκληθεί ζημία από την αναστολή, αφού σταθμίσει την ανάγκη προστασίας των αιτούντων την αναστολή και τη ζημία που μπορεί να υποστεί η εταιρία.

3.3.4. Ενεργητική νομιμοποίηση προβολής της ακυρότητας της απόφασης

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, την αγωγή ακύρωσης μπορεί να ασκήσει κάθε πρόσωπο, μέτοχος, μέλος του Δ.Σ. ή τρίτος, που έχει έννομο συμφέρον, όπως ρητά ορίζεται στο άρθρο 138 παρ. 4 εδ. α'. Συγκεκριμένα ως προς τα πρόσωπα που νομιμοποιούνται να ασκήσουν την αγωγή πρέπει να ειπωθούν τα εξής:

3.3.4.1. Μέτοχοι

Η άσκηση της αγωγής από τους μετόχους αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμά τους που πηγάζει ευθέως από την μετοχική τους ιδιότητα, χωρίς να απαιτείται μάλιστα να έχει ειδικό ατομικό συμφέρον²¹⁴. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Μαρίνος σε δημοσιευμένη μελέτη του, «*Από την εταιρική συμμετοχή απορρέει ως ειδικότερη έκφρασή της η αξίωση συμμετοχής στο οργανωτικό πλαίσιο και τη λειτουργία της εταιρίας. Ειδικότερη έκφραση αποτελεί η αξίωση του εταιρικού μέλους η εταιρία να λαμβάνει αποφάσεις σύμφωνα με το νόμο και το καταστατικό της, εφόσον μόνον η λήψη αποφάσεων που γίνεται με το σκοπό αυτό, διασφαλίζει την επιτυχία του εταιρικού σκοπού*»²¹⁵.

Δυνατότητα άσκησης της αγωγής δίδεται και στον μέτοχο που συμμετείχε στην συνεδρίαση, δεν αντιτάχθηκε στη λήψη της απόφασης ή ακόμη περισσότερο την υπερψήφισε, με την επιφύλαξη της καταχρηστικής συμπεριφοράς από πλευράς του μετόχου, σε περίπτωση που αυτός γνώριζε εκ των προτέρων την ακυρότητα της

²¹³ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμέλεια), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190-Τόμος II, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 1913.

²¹⁴ βλ. Αντωνόπουλο Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδ, εκδ. Σάκκουλας, 2012, σελ. 534, Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1372, Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμης Εταιρίας, Τόμος Δεύτερος μετά συμπληρώματος, εκδόσεις Αθήναι, 1969, σελ. 392.

²¹⁵ βλ. Μαρίνο Μ.-Θ., Εταιρική συμμετοχή και ακυρότητα αποφάσεων γενικής συνέλευσης ανώνυμης εταιρίας. Αποσβεστική προθεσμία έγερσης ακυρωτικής αγωγής (άρθρο 5 παρ. 2.ν. 2190/1920. ΕΕμπΔ 2001, σελ. 13 αντίθετα στην ΕφΠειρ 710/2014, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ κρίθηκε από το δικαστήριο ότι η μετοχική ιδιότητα δεν αρκεί ώστε να ασκηθεί πρόσθετη παρέμβαση από μέτοχο σε δίκη που εκκρεμεί μεταξύ της εταιρίας και τρίτου προς υποστήριξη της εταιρίας.

απόφασης και της σημασίας της απόφασης για την εταιρία²¹⁶. Αν μέτοχος δήλωσε μεταγενέστερα με δήλωση του προς την εταιρία ή τα πρακτικά ότι η Γ.Σ. συνεδρίασε νομίμως, δεν μπορεί να προβάλει σε καμία περίπτωση την ακυρότητα, όπως αναλύθηκε και σε άλλο χωρίο ανωτέρω.

3.3.4.2. Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου

Η διάταξη του άρθρου 138 παρ. 4 δεν αναφέρεται ειδικά στην δυνατότητα άσκησης της αγωγής από μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, όμως, πρέπει να γίνει δεκτό, όπως και υπό το προϊσχύον δίκαιο, ότι μέτοχοι και μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εξισώνονται ως προς την άσκηση αγωγής. Καθώς το Διοικητικό Συμβούλιο είναι το διοικούν όργανο της εταιρίας, η δυνατότητα έγερσης αγωγής του αποδίδεται ακριβώς λόγω της οργανικής του ιδιότητας και της υποχρέωσης επιμελούς διοίκησης των υποθέσεων της εταιρίας, αφού οφείλει να μην εκτελεί αποφάσεις που πάσχουν από ελαττώματα²¹⁷. Η μη δυνατότητα άσκησης αγωγής θα οδηγούσε σε αντιφάσεις, καθώς η πλημμέλεια της ακυρότητας είναι βαρύτερης σημασίας σε σχέση με αυτή της ακυρωσίας, στην οποία προβλέπεται ρητά η δυνατότητα άσκησης αγωγής από μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, οπότε αυτό που ισχύει για το έλασσον πρέπει να ισχύει και για το μείζον (άρθρο 137, παρ. 3 εδ. β')²¹⁸.

3.3.4.3 Τρίτα πρόσωπα

Τέλος, δυνατότητα άσκησης αγωγής ακύρωσης της άκυρης απόφασης απονέμεται και σε τρίτους, οι οποίοι, σε αντίθεση με τους μετόχους και τα μέλη του Δ.Σ. πρέπει να αποδείξουν ότι η συγκεκριμένη απόφαση θίγει τα συμφέροντά τους έστω και με έμμεσο τρόπο²¹⁹. Οι τρίτοι πρέπει να διατηρούν την ιδιότητα του δανειστή της εταιρίας τόσο κατά την άσκηση της αγωγής όσο και κατά την εκδίκασή της²²⁰. Κάτοχοι ιδρυτικών

²¹⁶ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1373 με τις εκεί παραπέρα βιβλιογραφικές παραπομπές.

²¹⁷βλ. Μάρκου Ι., Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Α.Ε. (Ερμηνεία των άρθρων 25-35γ Κωδ. Ν.2190/1920, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016, σελ. 453.

²¹⁸ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμέλεια), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, υπό το προϊσχύσαν δίκαιο βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1373 επ.

²¹⁹βλ. Κιντή Σ. στο Περάκης Ε. (επιμέλεια), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Η Γενική Συνέλευση (άρθρα 25-35Γ κ.ν. 2190/1920, τόμος τέταρτος, β' έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2000, σελ. 258.

²²⁰ βλ. Μάρκου Ι., Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Α.Ε. (Ερμηνεία των άρθρων 25-35γ Κωδ. Ν.2190/1920, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016, σελ. 454.

τίτλων και ομολογιούχοι μπορεί να θεωρηθούν τρίτοι²²¹ και η δυνατότητα άσκησης της από διευρυμένο κύκλο προσώπων αποσκοπεί στην επίτευξη του σκοπού της κήρυξης της ακυρότητας της απόφασης που είναι η εποπτεία, ο έλεγχος και η προστασία της εταιρικής συμμετοχής²²².

3.3.5. Αρμόδιο δικαστήριο-Προθεσμία άσκησης αγωγής

Η αναγνωριστική αγωγή κατατίθεται και εκδικάζεται από το Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας της εταιρίας, το οποίο δικάζει κατά την τακτική διαδικασία²²³, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 παρ. 1, εφόσον το άρθρο 138 δεν περιλαμβάνει κάποια ειδικότερη ρύθμιση. Προς επίρρωση του ως άνω ισχυρισμού και προς απόρριψη της εφαρμογής των γενικών διατάξεων του ΚΠολΔ που υπάγουν την αναγνωριστική αγωγή στην αρμοδιότητα του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, λειτουργεί και το γεγονός ότι συχνά η επίκληση της ακυρότητας αποτελεί την κύρια βάση της αγωγής και επικουρικά προβάλλεται το ελάττωμα της ακυρωσίας, οπότε στην περίπτωση αυτή θα έπρεπε λόγω συνάφειας βάσει του άρθρου 31 ΚΠολΔ να υπαχθεί η διαφορά στην αρμοδιότητα του Πολυμελούς Πρωτοδικείου λόγω της παντοδυναμίας της δωσιδικίας της συνάφειας, παρακάμπτοντας επί του άρθρου 137 παρ. 7 προβλεπόμενα²²⁴. Η έδρα της εταιρίας, από την οποία προκύπτει και η κατά τόπον αρμοδιότητα του δικαστηρίου λογίζεται ως η πραγματική έδρα της εταιρίας, όχι ο τυχόν αναγραφόμενος στο καταστατικό τόπος, αλλά αυτός που πραγματικά ασκείται η διοίκηση της εταιρίας²²⁵.

Όπως έγινε αναφορά και ανωτέρω, η προθεσμία για την προβολή της ακυρότητας της αγωγής είναι ενιαύσια και εκκινεί από τη λήψη της απόφασης ή αν αυτή υποβάλλεται σε δημοσιότητα μέσα σε ένα έτος από την καταχώρισή της στο Γ.Ε.ΜΗ. Παρότι υπό το προϋσχύσαν δίκαιο υπήρχε διχογνωμία σχετικά με το εάν η ενιαύσια προθεσμία προβολής της ακυρότητας ήταν αποκλειστική, πλέον δεν καταλείπεται ουδεμία αμφιβολία, καθώς η διάταξη του άρθρου 134 παρ. 2 εδ. δ' ορίζει ρητά ότι *«Η αποσβεστική προθεσμία των άρθρων 137 παράγραφος 8 και 138 παράγραφοι 4 και 5 δεν συμπληρώνεται πριν από την πάροδο ενός μηνός από τη χορήγηση στο μέτοχο του πρακτικού όπου έχει καταχωρισθεί η*

²²¹ βλ. Μπεχλιβάνη Α. στο Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013, σελ. 741.

²²² βλ. Μαρίνο Μ.-Θ., Εταιρική συμμετοχή και ακυρότητα αποφάσεων γενικής συνέλευσης ανώνυμης εταιρίας. Αποσβεστική προθεσμία έγερσης ακυρωτικής αγωγής (άρθρο 5 παρ. 2.ν. 2190/1920. ΕΕμπΔ, 2001, σελ. 16.

²²³ βλ. Σινανιώτη-Μαρούδη Α., Εμπορικό δίκαιο-Εταιρίες, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2021, σελ. 181.

²²⁴ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμ.), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018 άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 1912.

²²⁵ βλ. ΠΠρΘεσ 16468/2014, Αρμ. 2015, 75, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ακυρώσιμη ή άκυρη (αντίστοιχα) απόφαση, με την προϋπόθεση ότι ο μέτοχος ζήτησε το πρακτικό μέσα σε αυτή την προθεσμία». Πρόκειται για διάταξη αναγκαστικού δικαίου και δεν μπορεί να υπάρξει διαφορετική πρόβλεψη στο καταστατικό ή συμφωνία των μερών.

3.3.6. Δημοσιότητα της απόφασης

Το νέο δίκαιο δεν παρεκκλίνει από τη ρύθμιση του προϊσχύσαντος (άρθρο 35β παρ. 6 κ.ν. 2190/1920) και έτσι προβλέπει στην διάταξη του άρθρου 138 παρ. 8 την δημοσιότητα της απόφασης που αναγνωρίζει την ακυρότητα, η οποία έχει δηλωτικό χαρακτήρα. Στο προϊσχύσαν δίκαιο δεν οριζόταν ρητά, αλλά συναγόταν ότι χρήζουν δημοσιότητας οι αποφάσεις ανεξαρτήτως του σταδίου δικονομικής ωριμότητάς τους, ενώ πλέον η νέα διάταξη το προβλέπει αυτό ρητά²²⁶.

3.3.7. Θεραπεία της ακυρότητας- Περιπτώσεις αδυναμίας θεραπείας της ακυρότητας

Επί παρελεύσεως της ενιαύσιας προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 138 παρ. 4 εδ. α', η δυνατότητα προβολής της ακυρότητας παύει να υπάρχει και η απόφαση παράγει τα αποτελέσματά της αναδρομικά από το χρόνο λήψης της και θεωρείται έγκυρη έναντι όλων²²⁷. Ακόμη και κάθε άλλη πράξη ή μεταγενέστερη απόφαση που στηρίχθηκε σε αυτή, θεραπεύεται με την παρέλευση της προβλεπόμενης προθεσμίας,, εκτός αν έχει εκδοθεί τελεσίδικη αναγνωριστική απόφαση περί της ακυρότητας της²²⁸. Η «ίαση» της ακυρότητας της απόφασης υποκινείται από την ανάγκη της ασφάλειας των συναλλαγών, καθώς δεν είναι δυνατό να αμφισβητείται επί μακρό χρονικό διάστημα το κύρος της απόφασης, από την οποία εξαρτώνται τα συμφέροντα ευρύ κύκλου προσώπων και στην οποία βασίζεται η έκδοση τόσων άλλων νομικών πράξεων²²⁹. Είναι ευδιάκριτη, επομένως, η διαφορά της διάταξης του άρθρου 138 με την γενική διάταξη του άρθρου 180 ΑΚ, με την οποία δεν υπάρχει η δυνατότητα προβολής της ακυρότητας της απόφασης ούτε τάσσεται προθεσμία προβολής της, αλλά η άκυρη δικαιοπραξία θεωρείται ως μη γενόμενη από τη στιγμή της ύπαρξής της στον νομικό κόσμο.

²²⁶ βλ. για το προϊσχύσαν δίκαιο βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1376.

²²⁷ βλ. Μάρκου Ι., Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Α.Ε. (Ερμηνεία των άρθρων 25-35γ Κωδ. Ν.2190/1920, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016, σελ. 456

²²⁸ βλ. Μπεχλιβάνη Α. σε Αντωνόπουλο Β.-,Μουζούλα Σ. ,Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013 σελ. 745.

²²⁹ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1376.

Υπάρχουν και οι αποφάσεις, η προβολή της ακυρότητας των οποίων είναι απρόθεσμη λόγω της σπουδαιότητας τους για την εταιρία. Οι δύο και μοναδικές αυτές περιπτώσεις αναφέρονται στο άρθρο 138 παρ. 4 εδ. γ' και αφορούν η μεν πρώτη στην τροποποίηση του καταστατικού, μέσω της οποίας ο σκοπός της εταιρίας γίνεται παράνομος ή αντικείμενος στη δημόσια τάξη, η δε δεύτερη όταν παραβιάζονται διαρκώς διατάξεις αναγκαστικού δικαίου μέσω της ληφθείσας απόφασης. Η νέα διάταξη δε φαίνεται να διαφοροποιείται σε τίποτα από την προκάτοχό της και διακρίνεται πως πρόκειται για περίπτωση που η αρχή της ασφάλειας των συναλλαγών παραμερίζεται και προκρίνεται η αρχή της νομιμότητας²³⁰. Επομένως, οι περιπτώσεις αυτές ομοιάζουν με την γενική διάταξη 180 ΑΚ, καθώς ούτε δυνατότητα προβολής της ακυρότητας υπάρχει, αλλά και η τυχόν προβολή της δεν επιφέρει καμία περαιτέρω έννομη συνέπεια, η οποία δεν υπήρχε μέχρι στιγμής.

3.3.8. Χρονικός περιορισμός προβολής της ακυρότητας

Η νεοεισαχθείσα διάταξη του άρθρου 138 παρ. 5 προβλέπει τη δυνατότητα προβολής της ακυρότητας με την πρόβλεψη συγκεκριμένου χρονικού σημείου μέχρι αυτή να είναι δυνατή. Ειδικότερα, η προβολή της ακυρότητας αποφάσεων που έχουν ως αντικείμενο την έκδοση τίτλων που πρόκειται να εισαχθούν σε ρυθμιζόμενη αγορά ή σε ΠΜΔ είναι δυνατή μέχρι την έναρξη διαπραγματεύσεων των τίτλων που προκύπτουν από την απόφαση ή αν πρόκειται για έκδοση τίτλων με δικαίωμα προτίμησης, μέχρι το χρονικό σημείο πριν την αποκοπή του δικαιώματος προτίμησης. Μέλημα του νόμου είναι η άρση των πρακτικών δυσχερειών που προκαλεί η ακυρότητα της απόφασης, όσο και η ομαλή λειτουργία των αγορών και των συναλλαγών. Αν απωλεσθεί η δυνατότητα προβολής της ακυρότητας της απόφασης εντός της προθεσμίας της παρ. 4, κάθε θιγόμενο από την απόφαση πρόσωπο δύναται να ζητήσει από την εταιρία αποζημίωση για τη ζημία που του προκλήθηκε.

3.3.9. Προστασία των καλόπιστων τρίτων

Αναφέρθηκε παραπάνω ότι η αναγνώριση της ακυρότητας δρα αναδρομικά και έναντι πάντων, όμως, δεν μπορεί να θίγονται δικαιώματα τρίτων που αποκτήθηκαν με βάση την απόφαση που ακυρώθηκε κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 137 παρ. 10 εδ. γ'. Η ανωτέρω διάταξη αποτελεί έκφραση της αρχής της νομιμοφάνειας που διαπνέει το

²³⁰ βλ. Αντωνόπουλο Β, Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε, 4^η έκδ, εκδόσεις Σάκουλας, 2012, σελ. 533, Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1378.

εμπορικό δίκαιο και δεν πρέπει τα ήδη κεκτημένα δικαιώματα και οι έννομες σχέσεις που έχουν δημιουργηθεί να ανατρέπονται, ενόψει και της καλοπιστίας των τρίτων²³¹. Σε κάθε περίπτωση, το βάρος απόδειξης της καλής τους πίστης έχουν οι τρίτοι.

3.3.10. Επανάληψη άκυρης απόφασης

Επανάληψη της άκυρης απόφασης της Γενικής Συνέλευσης μπορεί να λάβει χώρα υπό την έννοια όχι της θεραπείας του ελαττώματος, αλλά με την δράση της ως νέας απόφασης, η οποία για να παράγει όλα τα έννομα αποτελέσματά της πρέπει να ληφθεί σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο νόμο και στο καταστατικό²³². Αν η ακυρότητα της απόφασης οφείλεται σε έλλειψη σύγκλησης, η Γενική Συνέλευση μπορεί να συγκληθεί εκ νέου εγκύρως για να λάβει απόφαση με ίδιο περιεχόμενο, όμως η ισχύς της εν λόγω απόφασης θα είναι για το μέλλον²³³. Αλλά και στην περίπτωση που αυτή αφορά το περιεχόμενο της απόφασης και αυτή αντίκειται στο νόμο ή το καταστατικό, η Γ.Σ. έχει και πάλι την δυνατότητα να συγκληθεί εκ νέου και να λάβει απόφαση με σύννομο ή σύμφωνο με το καταστατικό περιεχόμενο, καταργώντας ρητώς ή σιωπηρώς την παλαιότερη και με την νέα απόφαση να μην λειτουργεί αναδρομικά παρά μόνο για το μέλλον.

²³¹ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμ.), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018 άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ. 1918, για το προϊσχύσαν δίκαιο βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1376 αντίθετα Μπεχλιβάνης Α. στο στο Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013, σελ. 745.

²³² βλ. ΑΠ 2182/2013 Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, Ε7 2014, 1419, ΕπισκεΔ 2014, 102.

²³³ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1378, Βαθρακοκοίλη Α., Οι ανυπόστατες αποφάσεις της Γ.Σ. της Α.Ε. στο Εταιρία Νομικών Βορείου Ελλάδος, Επετειακός Τόμος, 2017, σελ. 86.

Κεφάλαιο 4^ο

Οι ανυπόστατες αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης

4.1. Εισαγωγή

Η τρίτη κατηγορία ελαττωματικών αποφάσεων είναι αυτή των ανυπόστατων, κατηγορία η οποία εισήχθη για πρώτη φορά με τον ν. 3604/2007, ο οποίος αναμόρφωσε τον κ.ν. 2190/1920 και η ρύθμιση αυτή αποτελεί μάλλον διεθνή πρωτοπορία, καθώς για πρώτη φορά εισήχθη σε νομοθέτημα εταιρικού δικαίου διάταξη για το ανυπόστατο των αποφάσεων²³⁴. Ουσιαστικά, όμως, η αποτύπωση της ανυποστασίας στο νόμο δεν εισέφερε κάτι ρηξικέλευθο στο πεδίο των ελαττωματικών αποφάσεων, ούτε κάλυψε κάποιο νομοθετικό κενό, αφού το ανυπόστατο της απόφασης αναγνωριζόταν ως μορφή ανισχύρου ήδη με τις γενικές διατάξεις του ΑΚ. Η συγκεκριμένη ρύθμιση υπαγορεύθηκε από την ανάγκη θέσπισης συγκεκριμένων προϋποθέσεων του ανυποστάτου της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης, καθώς θεωρία και νομολογία διχογνωμούσαν ως προς τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις, παρότι αναγνώριζαν την ελαττωματικότητα των αποφάσεων αυτών²³⁵ και από την ανάγκη διαφύλαξης της ασφάλειας των συναλλαγών. Έχει υποστηριχθεί, πάντως, ότι οι ανυπόστατες αποφάσεις δεν πάσχουν κατά κυριολεξία από ελάττωμα, καθώς αυτές θεωρούνται ανύπαρκτες στο νομικό κόσμο, δεν παράγουν καμία έννομη συνέπεια²³⁶ και δεν μπορούν να εφαρμοστούν σε αυτές οι διατάξεις των άρθρων 137 και 138 για τις άκυρες και ακυρώσιμες αποφάσεις.

Ο καθηγητής Κοτσίρης σε γνωμοδότησή του αναφέρει τα χαρακτηριστικά που φέρει η εκπεφρασμένη βούληση της Γενικής Συνέλευσης, ως ανώτατου οργάνου της εταιρίας και η οποία καθιστά την ληφθείσα απόφαση ανυπόστατη και από αυτά εξ αντιδιαστολής συνάγεται ότι *«για το υποστατό της απόφασης πρέπει α) να έχει λάβει χώρα πραγματική συγκέντρωση των μετόχων, β) να έχει δοθεί η δυνατότητα σε όλους τους μετόχους να συμμετάσχουν σε αυτήν, γ) η απόφαση να είναι αποτέλεσμα της πραγματικής άσκησης του δικαιώματος ψήφου των μετόχων και δ) οι συγκεντρωμένοι μέτοχοι έχουν ως σκοπό να*

²³⁴ Εξαίρεση αποτελούν μόνο το γερμανικό και ιαπωνικό δίκαιο που φαίνεται να ακολουθούν την τριχοτόμηση αυτή. βλ. Μαρίνο Μ.-Θ., Ανυπόστατες αποφάσεις ΓΣ-Συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 35γ του Ν.2190/1920 και στην έννοια της συλλογικής δικαιοπραξίας «απόφαση του νομικού προσώπου», ΧρΙΔ, ΙΓ/2013, σελ. 241

²³⁵ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1379 επ.

²³⁶ βλ. Τέλλη Ν., Ανυπόστατη απόφαση Γενικής Συνέλευσης Α.Ε. «διά περιφοράς», ΕπισκεΔ 1, 2014, σελ. 69 επ.

ασκήσουν κατά τη συνεδρίαση δικαιώματα και υποχρεώσεις της εταιρίας με συνείδηση ότι απαρτίζουν το ανώτατο όργανο αυτής²³⁷.»

Συγκεκριμένα, το άρθρο 139 του ν. 4548/2018 προβλέπει στην παράγραφο 2 ότι «Μία απόφαση είναι ανυπόστατη όταν στην ψηφοφορία συμμετέχουν πρόσωπα, τα οποία στο **σύνολό τους**: α) δεν είχαν την μετοχική ιδιότητα, ή β) είχαν αρυσθεί το δικαίωμα ψήφου από πρόσωπα που δεν είχαν την μετοχική ιδιότητα.». Όπως αναφέρει η αιτιολογική έκθεση του Ν. 4548/2018 επί του άρθρου 139, «Οι διευκρινίσεις αυτές κρίθηκαν απαραίτητες προς άρση αμφισβητήσεων που είχαν δημιουργηθεί μετά τις τροποποιήσεις στον κ.ν. 2190/1920 που επέφερε ο ν. 3607/2007.»²³⁸. Η ισχύουσα διάταξη διαφοροποιείται από την προϊσχύσασα 35γ παρ. 2, η οποία όριζε ότι «Μια απόφαση είναι ανυπόστατη όταν λαμβάνεται με τις ψήφους προσώπων τα οποία: α) δεν είχαν μετοχική ιδιότητα, ή β) είχαν αρυσθεί το δικαίωμα ψήφου από πρόσωπα που δεν είχαν μετοχική ιδιότητα.» Η διαφοροποίηση έγκειται στην προσθήκη στη νέα διάταξη της φράσης «στο σύνολό τους», με την οποία τίθεται η προϋπόθεση ότι η επέλευση του ανυπόστατου της απόφασης εξαρτάται από το εάν έχουν ψηφίσει για τη λήψη της αποκλειστικά πρόσωπα που δεν είχαν την μετοχική ιδιότητα ή είχαν αρυσθεί τη μετοχική ιδιότητα από μη μετόχους²³⁹.

4.2. Οι λόγοι ανυποστάτου ειδικότερα

Η απαρίθμηση των περιπτώσεων του ανυποστάτου στην διάταξη του άρθρου 139 παρ. 2 δεν πρέπει να θεωρείται περιοριστική, καθώς η εξέταση του ανυποστάτου πρέπει να γίνεται σε κάθε μία περίπτωση ad hoc με βάση το πραγματικό κάθε απόφασης και τη γενική θεωρία του Αστικού Κώδικα²⁴⁰. Για να στοιχειοθετηθεί, λοιπόν, το ανυπόστατο της απόφασης πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά η παροχή ψήφου στη συνεδρίαση της Γ.Σ. και η ψήφος να έχει δοθεί από πρόσωπα που στο σύνολό τους, είτε δεν είχαν την μετοχική ιδιότητα είτε είχαν αντλήσει το δικαίωμα ψήφου από πρόσωπα που δεν είχαν

²³⁷ βλ. Κοτσίρη Α., Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής συνέλευσης Α.Ε. μετά το Ν.3604/2007. Σχέση με διατάξεις ΑΚ. Περιοριστική αναφορά των λόγων ανυποστάτου. Κύρωση σε περίπτωση μη υπογραφής του διά περιφοράς πρακτικού από όλους τους μετόχους, ΕΕμπΔ 2015, σελ. 492, Κοτσίρη Α., Ανυπόστατες και άκυρες αποφάσεις οργάνων της ανώνυμης εταιρίας (γνωμοδότηση), ΕΕμπΔ 97, σελ. 847 και ενδεικτικά απόφαση ΕφΑθ 4955/2011, ΕλλΔνη 2013, 763, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²³⁸ βλ. Αιτιολογική έκθεση ν. 4548/2018 επί του άρθρου 139.

²³⁹ βλ. Βαθρακοκοίλη Α., Μερικές σκέψεις για το ανυπόστατο των αποφάσεων της ΓΣ της ΑΕ μετά τον ν. 4548/2018, ΕλλΔ/νη 3, 2019, σελ. 702.

²⁴⁰ βλ. Βαθρακοκοίλη Α., Μερικές σκέψεις για το ανυπόστατο των αποφάσεων της ΓΣ της ΑΕ μετά τον ν. 4548/2018, ΕλλΔ/νη 3, 2019, σελ. 704 ενώ αντίθετα για περιοριστική αναφορών των περιπτώσεων ανυποστάτου κάνει λόγο ο Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμ.) Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018 άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ. 1921.

την μετοχική ιδιότητα, δηλαδή από μη νομιμοποιούμενα πρόσωπα²⁴¹. Οι δύο αυτές προϋποθέσεις πρέπει να αναλυθούν ειδικότερα.

4.2.1. Η παροχή ψήφου

Η μετοχική ιδιότητα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το δικαίωμα ψήφου. Δικαίωμα ψήφου χωρίς την ύπαρξη μετοχικής ιδιότητας δε νοείται. «*Το δικαίωμα ψήφου είναι δικαίωμα διοικητικό και οργανικό, αφού καθορίζει τη λειτουργία του οργάνου και του νομικού προσώπου και απορρέει από την έννομη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στον μέτοχο και την ανώνυμη εταιρία*», όπως αναφέρει ο Βαθρακοκοίλης²⁴². Αν και η διάταξη δεν αναφέρει ρητά ως προϋπόθεση την διεξαγωγή της ψηφοφορίας κατά τη διάρκεια συνεδρίασης της Γ.Σ., η προϋπόθεση αυτή πρέπει να συναχθεί ερμηνευτικά από την διάταξη²⁴³. Δε θεωρείται, λοιπόν, κρίσιμη κάθε παροχή ψήφου, αλλά αυτή θα πρέπει να δίδεται στα πλαίσια συνεδρίασης της Γ.Σ., αφού έχει υπάρξει προηγούμενη διατυπωμένη πρόταση, η οποία τίθεται σε ψηφοφορία. Επίσης, χρήσιμο είναι να ειπωθεί ότι το δικαίωμα ψήφου είναι διαφορετικό από το δικαίωμα συμμετοχής στη Γ.Σ., καθώς σε αυτή μπορούν να λάβουν μέρος και μη μέτοχοι, να συμμετέχουν στη συζήτηση, όχι όμως στην ψηφοφορία.

Κρίσιμο χρονικό διάστημα για την ύπαρξη της μετοχικής ιδιότητας είναι ο χρόνος της ψηφοφορίας²⁴⁴. Επομένως, η παντελής συμμετοχή στην ψηφοφορία προσώπων που δεν είναι μέτοχοι ή έχουν αντλήσει το δικαίωμά τους να ψηφίζουν από μη μετόχους οδηγεί στο ανυπόστατο της απόφασης. Υπάρχει συχνά αμφισβήτηση σχετικά με το αν επί ελλείψεως ψηφοφορίας μπορεί να επέλθει το ανυπόστατο της απόφασης ή εάν η διεξαγωγή της αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την επέλευση του ανυποστάτου της απόφασης. Η διάταξη του άρθρου 140 παρ. 2, η οποία θεσπίστηκε για πρώτη φορά με τον νέο νόμο, έρχεται να άρει την διχογνωμία αυτή, με την περίπτωση της υπογραφής του πρακτικού που συντάσσεται διά περιφοράς και υπογράφεται από όλους τους μετόχους χωρίς συνεδρίαση. Αν δεν τηρηθούν οι προβλεπόμενες στο άρθρο 136²⁴⁵

²⁴¹ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1382.

²⁴² βλ. Βαθρακοκοίλη Α., Μερικές σκέψεις για το ανυπόστατο των αποφάσεων της ΓΣ της ΑΕ μετά τον ν. 4548/2018, ΕλλΔ/νη 3, 2019, σελ. 704

²⁴³ βλ. Καραγκουνίδη Α., Η ατελέσφορη ρύθμιση των ανυπόστατων αποφάσεων της Γ.Σ στην ανώνυμη εταιρία (Υπό το πρίσμα των ΑΠ 1340/2017 και ΕφΘεσ 549/2016) Αρμ. 11, 2017, σελ. 1881 επ.

²⁴⁴ βλ. Βαθρακοκοίλη Α., Οι ανυπόστατες αποφάσεις της Γ.Σ. της Α.Ε. στο Εταιρία Νομικών Βορείου Ελλάδος, Επετειακός Τόμος, 2017, εκδόσεις Σάκκουλας, σελ. 69.

²⁴⁵ άρθρο 136 παρ. 1 «Στις εταιρίες των οποίων οι μετοχές δεν είναι εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά, η κατάρτιση και υπογραφή πρακτικού από όλους τους μετόχους ή αντιπροσώπους τους ισχύει ως απόφαση της γενικής συνέλευσης. Η ρύθμιση αυτή ισχύει και αν όλοι οι μέτοχοι ή οι αντιπρόσωποί τους συμφωνούν

προϋποθέσεις, η απόφαση που έχει ληφθεί με το διά περιφοράς πρακτικό, είναι ανυπόστατη. Για να είναι η υποστατή η απόφαση που λήφθηκε με τον τρόπο αυτό, πρέπει αυτή να έχει υπογραφεί από όλους τους μετόχους και σε περίπτωση απουσίας υπογραφής έστω και ενός μετόχου ή αν προβλέπεται στο καταστατικό η απουσία ανταλλαγής μηνυμάτων με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ή άλλα ηλεκτρονικά μέσα (άρθρο 136 παρ.2), η οποία εξομοιώνεται με συναίνεση και συμμετοχή του μετόχου στη συνεδρίαση, η απόφαση καθίσταται ανυπόστατη. Στην περίπτωση αυτή, του πρακτικού «δια περιφοράς» θεωρείται ότι έχει ληφθεί απόφαση και ότι έχει εκφραστεί η ενιαία βούληση της Γ.Σ. ως εταιρικού οργάνου, η οποία συναπαρτίζεται από τις επιμέρους βουλήσεις των μετόχων και η υπογραφή ισοδυναμεί με ψηφοφορία της Γ.Σ.²⁴⁶ . Τέλος, η περίπτωση αυτή θα πρέπει να διακρίνεται από την από την καθολική Γενική Συνέλευση και ειδικότερα από την ψευδεπίγραφη καθολική Γενική Συνέλευση, η οποία συνεδριάζει ελλείψει συγκλήσεως και οι αποφάσεις που λαμβάνει είναι άκυρες ή ακυρώσιμες κατά περίπτωση²⁴⁷ και ανυπόστατο κρίνεται εν προκειμένω το ίδιο το όργανο²⁴⁸.

4.2.2. Ψήφος μη νομιμοποιούμενων προσώπων

4.2.2.1. Ψήφος προσώπου που δεν είχε τη μετοχική ιδιότητα

Η διάταξη του άρθρου 139 παρ. 2 αναφέρεται σε πρόσωπα που συμμετείχαν στην ψηφοφορία και δεν είχαν την μετοχική ιδιότητα. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να υπαχθεί η άκυρη απόκτηση μετοχής είτε πρωτότυπα κατά την ίδρυση της εταιρίας είτε παράγωγα κατά την μεταβίβαση μετοχών²⁴⁹ και η περίπτωση που το πρόσωπο που ψήφισε είναι μεν μέτοχος αλλά έχει λιγότερα δικαιώματα ψήφου από αυτά που άσκησε κατά την ψηφοφορία²⁵⁰. Αν έστω και ένας από τους ασκούντες την ψήφο δεν κατέχει την μετοχική ιδιότητα, αρκεί αυτό και μόνο το γεγονός, ώστε η απόφαση να είναι ανυπόστατη και αντίστροφα αν ένας από τους ψηφίσαντες έχει την ιδιότητα του μετόχου, τότε δεν μπορούμε να κάνουμε λόγο για ανυπόστατη, αλλά ακυρώσιμη απόφαση κατά τις

να αποτυπωθεί πλειοψηφική απόφασή τους σε πρακτικό, χωρίς συνέλευση. Το σχετικό πρακτικό υπογράφεται από όλους τους μετόχους με αναφορά των τυχόν μειοψηφούντων.»

²⁴⁶βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ., Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 187, υποσημ. 685.

²⁴⁷ βλ. Χριστοδούλου Δ. στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμέλεια), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 1930.

²⁴⁸ βλ. Βαθρακοκοίλη Α., Μερικές σκέψεις για το ανυπόστατο των αποφάσεων της ΓΣ της ΑΕ μετά τον ν. 4548/2018, ΕλλΔ/νη 3, 2019, σελ.705.

²⁴⁹ βλ. Βαθρακοκοίλη Α., Οι ανυπόστατες αποφάσεις της Γ.Σ. της Α.Ε. στο Εταιρία Νομικών Βορείου Ελλάδος, Επετειακός Τόμος, εκδόσεις Σάκκουλας, 2017, σελ. 67.

²⁵⁰ βλ. Βαθρακοκοίλη Α., Οι ανυπόστατες αποφάσεις της Γ.Σ. της Α.Ε. στο Εταιρία Νομικών Βορείου Ελλάδος, Επετειακός Τόμος, εκδόσεις Σάκκουλας, 2017, σελ. 67.

προσταγές του άρθρου 139 παρ. 2. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται ορθότερα και οι αντιπρόσωποι μετόχων, καθώς αυτοί ασκούν δικαίωμα των μετόχων που αντιπροσωπεύουν, όχι ίδιο δικαίωμα²⁵¹. Η απόφαση, ωστόσο, δεν είναι ανυπόστατη αν στην Γενική Συνέλευση ψήφισαν πρόσωπα, των οποίων η μετοχική ιδιότητα πιθανολογήθηκε μέσω απόφασης ασφαλιστικών μέτρων, παρόλο που ενδέχεται στην τακτική δίκη να κρίθηκε ότι δεν είναι μέτοχοι ή αποφασίστηκε η ανάκληση της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων²⁵².

4.2.2.2. Ψήφος προσώπου που είχε αρυσθεί τη μετοχική ιδιότητα από μη μέτοχο

Πρόσωπα τα οποία αντλούν το υποτιθέμενο δικαίωμα ψήφου από πρόσωπα τα οποία δεν κατέχουν την μετοχική ιδιότητα είναι οι ενεχυρούχοι δανειστές και οι επικαρπωτές, καθώς το ενέχυρο και η επικαρπία δεν τους δίδουν το δικαίωμα να ψηφίζουν και ο ενεχυράσας ή ο ψιλός κύριος των μετοχών δεν είναι πράγματι κύριος²⁵³. Ακόμη στην κατηγορία των προσώπων αυτών ανήκει και ο σύνδικος της πτώχευσης²⁵⁴.

4.3. Η μεταχείριση των ανυπόστατων αποφάσεων

Όπως ρητά προβλέπει το άρθρο 139, παρ. 1 οι διατάξεις των άρθρων 137 και 138 που αφορούν τις ακυρώσιμες και τις άκυρες αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης δεν εφαρμόζονται στις ανυπόστατες αποφάσεις. Τα ελαττώματα των άκυρων και ακυρώσιμων αποφάσεων δύνανται υπό προϋποθέσεις να θεραπευτούν, καθώς αυτές οι αποφάσεις θεωρούνται υποστατές, ενώ οι ανυπόστατες αποφάσεις δεν δύνανται να θεραπευθούν, αφού δεν υπάρχουν ως τέτοιες στον νομικό κόσμο²⁵⁵. Συνεπώς, οι ανυπόστατες αποφάσεις ανήκουν στην κατηγορία των αυτοδίκαια και αθεράπευτα ανίσχυρων δικαιοπραξιών βάσει της κατάταξης σε κατηγορίες των μορφών ανισχύρου²⁵⁶.

Οι ανυπόστατες αποφάσεις, όπως και οι άκυρες, δεν παράγουν έννομα αποτελέσματα και η προβολή του ελαττώματός τους γίνεται μέσω αναγνωριστικής αγωγής και όχι διαπλαστικής. Παρότι φέρουν ομοιότητες, η διαφορά τους έγκειται στο ότι οι

²⁵¹ βλ. Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1382.

²⁵² βλ. ΑΠ 1340/2017, Α' Δημοσίευση Νόμος, Ε7 2018, 126.

²⁵³ βλ. Τέλλη Ν., Ανυπόστατη απόφαση Γενικής Συνέλευσης Α.Ε. «διά περιφοράς», ΕπισκΕΔ 1, σελ. 72.

²⁵⁴ βλ. Βαθρακοκοίλη Α., Οι ανυπόστατες αποφάσεις της Γ.Σ. της Α.Ε., Εταιρία Νομικών Βορείου Ελλάδος, Επετειακός Τόμος, εκδόσεις Σάκκουλας, 2017, σελ. 76.

²⁵⁵ βλ. Μπεχλιβάνη Α. στο Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013 σελ. 751, Παμπούκη Κ., Ανυπόστατες αποφάσεις της γενικής συνέλευσης (άρθρο 35γ κωδ. ν. 2190/1920, ΕπισκΕΔ 2, 2008, σελ. 474

²⁵⁶ βλ. Σταθόπουλο Μ., Μορφές ανισχύρου δικαιοπραξιών-Διαφοροποίηση βάσει εννοιών ή βάσει εννόμων συνεπειών;, ΧρΙΔ ΙΓ/2013, σελ.322.

ανυπόστατες αποφάσεις δεν έχουν την νομοτυπική μορφή αποφάσεων και δεν διαθέτουν το τεκμήριο νομιμότητας²⁵⁷, καθώς έχουν ληφθεί από πρόσωπα που δεν έχουν τη μετοχική ιδιότητα ή την έχουν αντλήσει από άτομα που επίσης δεν την έχουν ενώ το ελάττωμα των άκυρων, με ελάχιστες εξαιρέσεις, πρέπει να προβληθεί, όπως αναλύθηκε και ανωτέρω, εντός της ενιαίας προβλεπόμενης αποσβεστικής προθεσμίας, διότι διαφορετικά επέρχεται ίση της απόφασης.

Αντίθετα, το ανυπόστατο της απόφασης μπορεί να προβληθεί οποτεδήποτε από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον δικαστικώς ή εξωδίκως χωρίς να υπόκειται σε παραγραφή και οποιαδήποτε αποκλειστική προθεσμία²⁵⁸. Ακόμη, μπορεί να εξεταστεί παρεπιμπτόντως και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο 284 ΚΠολΔ. Μάλιστα, δεν τίθεται ζήτημα αποδυνάμωσης του δικαιώματος άσκησης της αναγνωριστικής αγωγής, ακόμη και να έχει παρέλθει μεγάλο χρονικό διάστημα²⁵⁹ ή και δυνατότητα προβολής καταχρηστικότητας κατά το 281 ΑΚ εξαιτίας και μόνο αυτού του γεγονότος²⁶⁰, αφού δεν προβλέπεται σε καμία περίπτωση προθεσμία εντός της οποίας θεραπεύεται το ελάττωμα. Επιπρόσθετα, οι ανυπόστατες αποφάσεις δεν δημιουργούν φαινόμενο δίκαιο, καθώς αυτή δεν φέρει τα νομοτυπικά γνωρίσματα απόφασης και δεν μπορεί να θεμελιωθεί δικαιολογημένη εμπιστοσύνη τρίτων εξαιτίας τους κύρους τους σε αντίθεση με τις άκυρες αποφάσεις που αυτό μπορεί να συμβεί, καθώς είναι πιθανό τρίτος να μην γνωρίζει το εσωτερικό ελάττωμα της απόφασης²⁶¹.

²⁵⁷ βλ. ΕφΘεσ 549/2016, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, ΧρΙΔ 2017, 213.

²⁵⁸ βλ. Τέλλη Ν., Ανυπόστατη απόφαση Γενικής Συνέλευσης Α.Ε. «διά περιφοράς», ΕπισκΕΔ 1, σελ.70.

²⁵⁹ βλ. Τέλλη Ν., Ανυπόστατη απόφαση Γενικής Συνέλευσης Α.Ε. «διά περιφοράς», ΕπισκΕΔ 1, σελ.70, Αλικάκο Π. Η απόφαση στις ενώσεις προσώπων και τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, εκδόσεις Σάκκουλας, 2004, σελ. 315.

²⁶⁰ βλ. Τέλλη Ν., Ανυπόστατη απόφαση Γενικής Συνέλευσης Α.Ε. «διά περιφοράς», ΕπισκΕΔ 1, σελ.70, Γιοβαννόπουλο Ρ. στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1385.

²⁶¹ βλ. Μαρίνο Μ.-Θ., Ανυπόστατες αποφάσεις ΓΣ-Συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 35γ του Ν.2190/1920 και στην έννοια της συλλογικής δικαιοπραξίας «απόφαση του νομικού προσώπου», ΧρΙΔ, ΠΓ/2013, σελ. 244.

Συμπεράσματα

Η σημασία του θεσμού των ελαττωματικών αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης στις Ανώνυμες Εταιρίες είναι αυταπόδεικτη, λόγω της σπουδαιότητας των αποφάσεων των εταιριών αυτών που αποτελούν τη «ναυαρχίδα» ανάμεσα σε όλους τους εταιρικούς τύπους και των συμφερόντων της εταιρίας, των μετόχων αλλά και τρίτων προσώπων που εξαρτώνται άμεσα από το κύρος τους. Η ανάγκη μίας ρηξικέλευθης ρύθμισης τους πρωτοεμφανίστηκε με το ν. 3604/2007, ο οποίος αναμόρφωσε άρδην το πεδίο ρύθμισης τους, καθώς διατήρησε την διάκριση των ελαττωματικών αποφάσεων σε άκυρες και ακυρώσιμες, καθόρισε όμως με σαφήνεια το πεδίο έκτασής τους και εισήγαγε και την μέχρι τότε νομολογιακά μόνο εμφανιζόμενη κατηγορία των ανυπόστατων αποφάσεων.

Ανατρέχοντας στις σελίδες της παρούσας εργασίας, έγινε όσο το δυνατόν προσπάθεια διεξοδικότερης ανάλυσης των επιμέρους τριών κατηγοριών, όπως αυτές προβλέπονται στα άρθρα 137-139 του ν. 4548/2018, όπως αυτός ισχύει μέχρι σήμερα και ο οποίος παρότι αναμόρφωσε πλήρως το νομοθετικό κατασκευάσμα των Ανωνύμων Εταιριών, στο κομμάτι των ελαττωματικών αποφάσεων δεν επέφερε σημαντικές αλλαγές, παρά μόνο επιβεβλημένες τροποποιήσεις, απόρροια της πρακτικής εφαρμογής του προϊσχύσαντος νόμου. Παραμένουν, λοιπόν, οι ρυθμίσεις περί ελαττωματικότητας σε μεγάλο βαθμό προσκολλημένες στις καταβολές του παρελθόντος και παρότι ο ν. 4548/2018 φέρει τον τίτλο «Αναμόρφωση του δικαίου των ανωνύμων εταιριών», η ιστορία και η πρακτική εφαρμογή των διατάξεων θα καταδείξουν κατά πόσο επήλθε ουσιαστικά η αναμόρφωση που επιζητούνταν.

Βιβλιογραφία-Νομολογία

Βιβλιογραφία

- **Αλεξανδρίδου Ελ.**, Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικού Μετασχηματισμοί, 3^η έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2019
- **Αλικάκος Π.**, Η απόφαση στις ενώσεις προσώπων και τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, εκδόσεις Σάκκουλας, 2004
- **Αντωνόπουλος Β.**, Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδ., Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012
- **Αντωνόπουλος Β./Μούζουλας Σ.**, Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδόσεις Σάκκουλας, 2013
- **Αυγητίδης Δ.**, Εισαγωγικές παρατηρήσεις στα άρθρα 25-35γ στο Περάκης Ε.(επιμ.) «Το δίκαιο της ΑΕ», Η Γενική Συνέλευση (άρθρα 25-35γ κ.ν. 2190/20, τόμος 4ος, β' έκδοση, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2000
- **Αυγητίδης Δ.** στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), τόμος 1^{ος}, γ' έκδοση, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010
- **Βαθρακοκόιλης Α.**, Οι ανυπόστατες αποφάσεις της Γ.Σ. της Α.Ε., Εταιρία Νομικών Βορείου Ελλάδος, Επετειακός Τόμος, εκδόσεις Σάκκουλας, 2017
- **Βαθρακοκόιλης Α.**, Μερικές σκέψεις για το ανυπόστατο των αποφάσεων της ΓΣ της ΑΕ μετά τον ν. 4548/2018, ΕλλΔ/νη 3, 2019
- **Βερβεσός Ν.**, Η σύγκληση της Γ.Σ. της Α.Ε., Επιχείρηση 5, 2005
- **Βερβεσός Ν.**, Ασήμαντες παραβιάσεις στο δίκαιο των ελαττωματικών αποφάσεων της γενικής συνέλευσης μίας ανώνυμης εταιρίας-Σκέψεις εξ αφορμής της ΑΠ 410/2016, ΔΕΕ, 2017, σελ. 735, ΤΝΠ QUALEX
- **Γεωργακόπουλος Λ.**, Το δίκαιο των εταιριών, Τόμος ΙΙ, Η ανώνυμος εταιρεία-Μέρος Α', εκδ. Αθήναι, 1972
- **Γεωργιάδης Απ.**, Εκλογή και ανάκληση του Δ.Σ. Α.Ε. με αυξημένα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφία, ΕΕμπΔ 1996
- **Γιοβαννόπουλος Ρ.**, Ακυρώσιμες αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης, ΕπισκεΔ 2, 2008
- **Γιοβαννόπουλος Ρ.**, Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε., Τόμος Ι, Όψεις Ακυρωσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2012

- **Γιοβαννόπουλος Ρ.** στο Περάκης Ε. (επιμ.), Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας (κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΝ 2190/1920-άρθρα 1-35γ), γ' έκδοση, τόμος 1, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010
- **Καραγκουνίδης Α.,** Η ατελέσφορη ρύθμιση των ανυπόστατων αποφάσεων της Γ.Σ στην ανώνυμη εταιρία (Υπό το πρίσμα των ΑΠ 1340/2017 και ΕφΘεσ 549/2016) Αρμ 11, 2017
- **Κιντής Σ.,** Ακυρότης και Ακυρωσία των αποφάσεων της γενικής συνελεύσεως της ανωνύμου εταιρίας, Τρίτη αναθεωρημένη έκδοσις, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2004
- **Κιντής Σ.** στο Περάκης Ε. (επιμέλεια), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Η Γενική Συνέλευση (άρθρα 25-35Γ κ.ν. 2190/1920, τόμος τέταρτος, β' έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2000
- **Κοτσίρης Α.,** Ελαττωματικές αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Α.Ε. μετά το Ν. 3604/2007. Σχέση με τις διατάξεις ΑΚ. Περιοριστική αναφορά των λόγων ανυποστάτου. Κύρωση σε περίπτωση μη υπογραφής του διά περιφοράς πρακτικού από όλους τους μετόχους, ΕΕμπΔ 2015
- **Κοτσίρης Α.,** Ανυπόστατες και άκυρες αποφάσεις οργάνων της ανώνυμης εταιρίας (γνωμοδότηση), ΕΕμπΔ 97
- **Κωστόπουλος Γ.,** Η αναστολή ισχύος της ακυρώσιμης αποφάσεως της ΓΣ ανώνυμης εταιρίας, ΔΕΕ, τεύχος 4, 2008, σελ. 450, ΤΝΠ QUALEX
- **Κωστόπουλος Γ.** στο Τάσεις και Προοπτικές του Δικαίου της Ανώνυμης Εταιρίας, 18^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικολόγων, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2009
- **Μάρκου Ι.,** Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Α.Ε. (Ερμηνεία των άρθρων 25-35γ Κωδ. Ν.2190/1920, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016
- **Μάρκου Ι.,** Η εφαρμογή των διατάξεων περί διακοπής της παραγραφής στις προθεσμίες των άρθρων 35α παρ. 7 και 35β παρ. 4 του κωδ. Ν. 2190/1920, ΕλλΔ, 2013, σελ. 954-978
- **Μαρίνος Μ.-Θ.** σε Μ.Θ. Μαρίνος (επιμ.), Ζητήματα από το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Δίκαιο και Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 2009
- **Μαρίνος Μ.-Θ.,** Αποφάσεις της Γ.Σ. με ηρτημένη ακυρότητα λόγω ελλείψεως όρου του ενεργού και άρθρο 35β Κ.Ν. 2190/1920 (Άκυρες αποφάσεις Γ.Σ.), ΕΕμπΔ, 2012

- **Μαρίνος Μ.-Θ.**, Εταιρική συμμετοχή και ακυρότητα αποφάσεων γενικής συνέλευσης ανώνυμης εταιρίας. Αποσβεστική προθεσμία έγερσης ακυρωτικής αγωγής (άρθρο 5 παρ. 2.ν. 2190/1920), ΕΕμπΔ, 2001
- **Μαρίνος Μ.-Θ.**, Ανυπόστατες αποφάσεις ΓΣ-Συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 35γ του Ν.2190/1920 και στην έννοια της συλλογικής δικαιοπραξίας «απόφαση του νομικού προσώπου», ΧρΙΔ, ΙΓ/2013
- **Μούζουλας Σ.**, Ν. 3604/2007 για την αναμόρφωση και τροποποίηση του Κ.Ν. 2190 περί ανωνύμων εταιριών, εκδ. Σάκκουλας, 2008
- **Μπεχλιβάνης Α.** στο Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμ. 2, εκδ. Σάκκουλας, 2013
- **Μπεχλιβάνης Α.** στο Μαρίνος Μ.-Θ., Ζητήματα από το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, εκδ. Δίκαιο και Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009
- **Μπεχλιβάνης Α.** σχόλιο σε ΠΠρΘεσ 3294/2016 ΕπισκΕΔ 3-4, 2016, σελ. 468-481
- **Μπεχλιβάνης Α.**, παρατηρήσεις σε ΠΠρΘεσ 17526/2012, Αρμ. 2012, 1556
- **Μπεχλιβάνης Α.**, Η Ακυρότητα αποφάσεων γενικής συνέλευσης ανώνυμης εταιρίας, ΕπισκΕΔ τεύχ. 2, 2008
- **Νάζου Μ.**, Η προσωρινή αντικατάσταση του διαχειριστή ξένης περιουσίας ως μηχανισμός επίλυσης συγκρούσεων συμφερόντων ιδίως στην Α.Ε., ΕπισκΕΔ, τεύχος 4, 2017
- **Παμπούκης Κ.**, Ανυπόστατες αποφάσεις της γενικής συνέλευσης (άρθρο 35γ κωδ. ν. 2190/1920, ΕπισκΕΔ 2, 2008
- **Παμπούκης Κ.**, Αυτόκλητη καθολική γενική συνέλευση στην ανώνυμη εταιρία, ΕπισκΕΔ, τεύχος 1-2, 2015
- **Περάκης Ε.**, Το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Ο νέος Ν 4548/2018 με εισαγωγικές παρατηρήσεις, 5^η έκδοση νομοθετικά αναθεωρημένη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2019
- **Πασσιάς Ι.**, Το Δίκαιον της Ανωνύμου Εταιρίας, Τόμος Δεύτερος μετά συμπληρώματος, εκδόσεις Αθήναι, 1969
- **Ρόκας Ν.**, Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2019
- **Ρόκας Ι.**, Ακύρωση απόφασης του δ.σ. ανώνυμης εταιρίας που ζητάει μέλος αυτού και η εκπροσώπηση της εταιρίας, ΕΕμπΔ, 2017

- **Σινανιώτη-Μαρούδη Α.**, Εμπορικό δίκαιο-Εταιρίες, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2021
- **Σκαλίδης Λ.**, Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, στ' έκδοση, σελ. 445, εκδόσεις Παρατηρητής, 2007
- **Σπυρίδωνος Α.**, Τα δικαιώματα της μειοψηφίας (Ερμηνεία κατ' άρθρο), εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2016
- **Σταθόπουλος Μ.**, Μορφές ανισχύρου δικαιοπραξιών-Διαφοροποίηση βάσει εννοιών ή βάσει εννόμων συνεπειών;, ΧρΙΔ ΙΓ/2013
- **Τέλλης Ν.**, Ανυπόστατη απόφαση Γενικής Συνέλευσης Α.Ε. «διά περιφοράς», ΕπισκΕΔ 1
- **Τουντόπουλος Β.** στο Μαρίνος Μ.-Θ.(επιμ.), Ζητήματα από το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, εκδ. Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009
- **Χριστοδούλου Δ.** στο Σωτηρόπουλος Γ. (επιμέλεια), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4548/2018, άρθρα 86-190-Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020
- **Ψυχομάνης Σ.**, Δίκαιο εμπορικών εταιριών, 4^η έκδ., 2020, Εκδόσεις Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, 2020

Νομολογία

- **ΟλΑπ 26/1998**, ΔΕΕ, 1998, 858
- **ΑΠ 476/2016** ΝΟΜΟΣ
- **ΠΠρΚαρδ 50/1982**, Αρμ. 1983, 228, ΝΟΜΟΣ
- **ΠΠρΘεσ 9058/2014**, ΕλλΔνη 2016, 545, ΝΟΜΟΣ
- **ΠΠρΘεσ 3047/2017**, ΕΕμπΔ 2018, 309, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ
- **ΠΠρΑθ 453/2016**, Α' Δημοσίευση Νόμος
- **ΕφΠειρ 131/2010**, ΔΕΕ 6, 2010, σελ. 684-688, ΤΝΠ QUALEX
- **ΑΠ 1392/2014**, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ
- **ΠΠρΘεσ 4907/2017**, ΕπισκΕΔ 2018/110, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- **ΠΠρΑθ 453/2016**, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ
- **ΠΠρΑθ 1074/2016**, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ
- **ΠΠρΘεσ 10626/2015**, ΕπισκΕΔ 2016, 452, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- **ΕφΘεσ 249/1991**, Αρμ 1992,805, ΕΕμπΔ 1993, 62, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- **ΠΠρΘεσ 6955/2015**, Αρμ 2016, 432, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

- ΠΠρΑθ 23/2018, ΕΕμπΔ 2018, 567, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ΠΠρΑθ 14/2012, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ
- ΠΠρΑθ 5885/2010, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ
- ΜΠρΚαβ 347/2014 (Ασφαλ. Μέτρα), Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, ΧρΙΔ 2014,749
- ΠΠρΑθ 2206/2017, ΕΕμπΔ 2017,819, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ΕφΛαρ 25/2016, Δικογραφία 2016,141, ΕΕμπΔ 2016, 327 , ΧρΙΔ 2017, 122, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 2182/2013, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, Ε7 2014, 1419 , ΕπισκΕΔ 2014, 102
- ΑΠ 876/2010, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, ΕπισκΕΔ 2010, 1051, ΕΕΜΠΔ 2011, 93, Ε7 2012, 1128
- ΕφΘεσσ 199/2017, Αρμ 2017, 384, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ΠΠρΑθ 1074/2016, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ
- ΕφΑνατΚρ 43/2016, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ
- ΠΠρΘεσ 2726/2017, ΕπισκΕΔ 2017,338, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ
- ΠΠρΘεσ 16468/2014, Αρμ 2015, 75 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 1706/2014, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ
- ΠΠρΑθ 1130/2020, sakkoulas-online.gr
- ΑΠ 1121/2006, ΧρΙΔ 2006, 821, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 1310/2018, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ
- ΕφΑθ 4955/2011, ΕλλΔνη 2013, 763, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 155/1985, ΕλλΔνη 1985, 458
- ΠΠρΑθ 5182/2007, ΔΕΕ, 2008, 323
- ΕφΠειρ 710/2014, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 2182/2013, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, Ε7 2014,1419, ΕπισκΕΔ 2014, 102
- ΑΠ 1340/2017, Α' Δημοσίευση Νόμος, Ε7 2018, 126
- ΕφΘεσ 549/2016, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, ΧρΙΔ 2017, 213

Άλλες πηγές

- <https://www.sakkoulas-online.gr/>
- <https://www.qualex.gr/>
- https://lawdb.intrasoftnet.com/nomos/nomos_frame.html

- Αιτιολογική έκθεση στο σχέδιο νόμου «Αναμόρφωση του δικαίου των ανωνύμων εταιριών»